



Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



**Rapport**

**R182:1984**

**Ungdomars etablering  
på bostadsmarknaden**

**Stefan Lundberg  
Arne Modig**

|                                     |     |
|-------------------------------------|-----|
| INSTITUTET FÖR<br>BYGGDOKUMENTATION |     |
| Accnr                               |     |
| Plac                                | ser |

K  
1/3/84

**Byggeforskningsrådet**

R182:1984

UNGDOMARS ETABLERING PÅ BOSTADSMARKNADEN

Stefan Lundberg  
Arne Modig

Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 811303-6  
från Statens råd för byggnadsforskning till Firma Stefan  
Lundberg, Stockholm.

I Bygghörsningsråde's rapportserie reoovisar forskaren sitt anlagsprojekt. Publiceringen innebär inte att rådet tagit ställning till åsikter, slutsatser och resultat.

R182:1984

ISBN 91-540-4296-8

Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm

Liber Tryck Stockholm 1984

## INNEHALLSFÖRTECKNING

|   |    |
|---|----|
| FÖRORD  | 5  |
| SAMMANFATTNING  | 7  |
| KAP 1. INLEDNING  | 21 |
| KAP 2. ALLMÄNT OM UNGDOMARNA I UNDERSÖKNINGEN           | 27 |
| Uppväxtort  | 27 |
| Inkomster   | 28 |
| Förmögenhet   | 29 |
| Hushållets socioekonomiska status                       | 30 |
| Sysseisättning och studier                              | 31 |
| Har egna barn   | 33 |
| Vad ungdomarna anser om att flytta för att få en bostad | 34 |
| Hur ungdomarna vill bo                                  | 36 |
| Ungdomarna om sina möjligheter att skaffa en bostad     | 38 |
| "Svarta bostäder"                                       | 39 |
| Fritidsaktiviteter                                      | 41 |
| Var ungdomarna befinner sig på sin fritid               | 42 |
| Med vem ungdomarna tillbringar sin fritid               | 43 |
| Sysseisättning i den egna bostaden                      | 43 |
| KAP 3. FÖRHÅLLANDENA I FÖRÄLDRAHEMMET                   | 45 |
| Föräldrarnas socioekonomiska status                     | 45 |
| Trångboddhet  | 48 |
| Eget rum  | 50 |
| Relationer i föräldrahemmet                             | 52 |
| KAP 4. FLYTTNINGEN HEMIFRÅN                             | 55 |
| Hur många har flyttat hemifrån?                         | 55 |
| Grad av etablering i olika åldrar                       | 56 |
| Pojkars och flickors utflyttningsålder                  | 57 |
| Utflyttningen har minskat                               | 60 |
| Flyttningsålder efter typ av uppväxtort                 | 61 |
| Sysseisättning och utflyttning                          | 65 |
| Utbildning och utflyttning                              | 68 |
| Flyttmotiv  | 70 |
| KAP 5. DEN FÖRSTA EGNA BOSTADEN                         | 73 |
| Upplåtelseform  | 73 |
| Geografiska skillnader i upplåtelseform                 | 74 |
| Direkta upplåtelseformer har minskat                    | 77 |

|          |   |     |
|----------|---|-----|
|          | Bostadstyp                                | 80  |
|          | Standard                                  | 82  |
|          | Storlek                                   | 85  |
|          | Hushållet                                 | 88  |
|          | Kännedom och förmedling                   | 92  |
|          | Vem som förmedlade den första bostaden    | 101 |
|          | Förmedling och upplåtelseform             | 104 |
|          | Boendetid                                 | 109 |
| KAP 6.   | DEN NUVARANDE BOSTADEN                    | 112 |
|          | Ungdomarnas rörlighet på bostadsmarknaden | 112 |
|          | Upplåtelseform                            | 112 |
|          | Bostaden                                  | 116 |
|          | Hushållet                                 | 119 |
|          | Kännedom och förmedling                   | 121 |
|          | Hyran i den nuvarande bostaden            | 123 |
| KAP 7.   | SLUTSATSER                                | 129 |
| BILAGA 1 | Bortfall                                  |     |
| BILAGA 2 | Socioekonomiska klassificeringar          |     |
| BILAGA 3 | Tabell: Förhållandena i föräldrahemmet    |     |

## LITTERATURREFERENSER

## F Ö R O R D

När jag startade programarbetet till denna undersökning i december 1981, hade mycket lite gjorts som belyste ungdomarnas bostadssituation och det kändes angeläget att försöka få fram data om ungdomarnas bostadsförhållanden.

Det som då fanns belyste oftast endast förhållandena i en speciell kommun; till exempel Stockholm 1981.

I den här undersökningen har jag därför valt att studera ungdomarnas situation i riket som helhet, och det har gjorts genom en postenkätundersökning.

I undersökningen, särskilt i dess första skede -programarbetet, har jag haft mycket stöd och hjälp av min referensgrupp.

Arne Modig från Stockholms universitet, har under huvudundersökningens gång knutits allt närmare arbetet. Han har i första hand skrivit kapitel 3 och 4.

Christian Gauffin från Bostadsstyrelsen har deltagit i arbetet med provundersökningen, utarbetande av enkäten och med insamlingen av datamaterialet.

Störst tack vill jag dock rikta till alla 2.501 ungdomar som orkade besvara enkäten. Utan deras insats hade rapporten slutat här.

Härmed presenteras resultaten från undersökningen.

Stockholm i juni 1984.

STEFAN LUNDBERG

Frågor om den här undersökningen kan ställas på telefon:  
08/ 44 89 41.





## SAMMANFATTNING

Det här kapitlet innehåller en sammanfattning av de resultat som har kommit fram i undersökningen.

### GENOMFÖRANDET

Resultaten grundar sig på en postenkät som under våren 1983 skickades till 3.458 ungdomar i hela landet. Ungdomarna var slumpvis valda ur tre åldersgrupper födda 1957, 1960 och 1964.

Bortsett från postreturer och ungdomar som befann sig utomlands har 77% besvarat enkäten. Svarsfrekvensen varierar med ålder och är högst bland de yngsta ungdomarna och lägst bland de äldsta. Se bilaga 1.

Projektets huvudsakliga syfte har varit att studera hur ungdomarna etablerar sig på bostadsmarknaden då de flyttar från sina föräldrar, och vilken betydelse ungdomarnas bakgrund och situation har för deras möjligheter att skaffa sig en bostad.

### ALLMÄNT OM UNGDOMARNA I UNDERSÖKNINGEN

#### UPPVÄXTORT

Ungdomarnas uppväxtort beskrivs med hjälp av sex olika alternativ: landsbygd, samhälle med minst 500 invånare, ort med upp till 10.000 invånare, mellanstor ort eller storstad (Stockholm, Göteborg, Malmö). I tabell 2.1 visas hur ungdomarna fördelas på de olika ortstyperna. 38% av ungdomarna kommer från landsbygden eller en mindre ort med högst 500 invånare. 42% kommer från en småort eller mellanstor ort och 18% från en storstad. 2% har vuxit upp utomlands. Möjligen är de som vuxit upp utomlands något underrepresenterade.

## INKOMST

De utflyttade ungdomarna har en högre medelinkomst per månad än ungdomarna som fortfarande bor kvar hos sina föräldrar. Flickorna har dock generellt en lägre medelinkomst än pojkarna. I 1983 års penningvärde var medelinkomsten för de utflyttade ungdomarna 5.300 kronor och för de kvarboende 4.100 kronor per månad.

För de utflyttade flickorna var medelinkomsten 5.115 kronor och för de utflyttade pojkarna 6.085 kronor. Se tabell 2.2.

## SYSSELSÄTTNING

Ungdomarnas sysselsättning har grupperats i fyra kategorier: studerande, förvärvsarbetande, arbetslösa och en övrig grupp där förtidspensionerade, långtidssjukskrivna och hushållsarbetande återfinns. I tabell 2.4 visas hur ungdomarna fördelas på dessa fyra kategorier. Den vanligaste sysselsättningen är förvärvsarbete och därefter studier. 7% av ungdomarna är arbetslösa och 3% hör till den övriga gruppen. Det är en större andel bland flickor än bland pojkar som hör till kategorierna "arbetslösa" eller "övrig".

## VILJAN ATT FLYTTA TILL EN ANNAN ORT FÖR ATT FÅ BOSTAD

En fråga ställdes om ungdomarna var villiga att byta ort för att få en bostad. Dessutom frågades om de var beredda att byta ort för att få ett arbete. I tabell 2.7 visas resultatet av frågorna uppdelat på uppväxtort för hemmaboende ungdomar. Tabellen visar bland annat att det finns en större vilja att byta ort för att få en bostad på landsbygden än det gör i storstaden. 55% av ungdomarna på landsbygden sade sig vara beredda att byta ort för att få en bostad mot 33% bland storstadsungdomarna.

Viljan att flytta för att få ett arbete var betydligt större

än för att få en bostad, och störst var den bland ungdomar i små och mellanstora orter.

#### HUR UNGDOMARNA VILL BO

Ungdomarna fick besvara några frågor om hur de ville bo i förhållande till föräldrar, kamrater, arbete osv. Det visade sig att de flesta ungdomarna värderar närheten till arbete eller skola mycket högt. Drygt 90% svarade att de ville bo på detta sätt. I valet mellan att bo i samma område som föräldrarna eller i närheten av dessa, utan att bo i samma område, valde den största delen att bo nära föräldrarna utan att bo i samma område. Ännu fler sade sig vilja bo nära kamrater.

På frågan om ungdomarna ville bo nära nöjen eller "centralt", var det i första hand storstadsungdomarna som svarade ja på detta. I tabell 2.8 visas hur ungdomarna har besvarat dessa frågor i förhållande till sin uppväxtort.

#### UNGDOMARNAS UPPFATTNING OM SINA MÖJLIGHETER ATT SKAFFA EN BOSTAD

Bara en tredjedel av ungdomarna tror att de kan skaffa en bostad lätt om de försöker. Tilltron varierar kraftigt med var ungdomarna är uppväxta. En mycket stor andel säger att de inte vet. Det är naturligtvis också skillnad mellan ungdomar som redan har flyttat hemifrån och ungdomar som fortfarande bor kvar hemma. De senare är betydligt osäkrare på sina möjligheter än vad de förra är.

#### "SVARTA BOSTÄDER"

Ungdomarna har fått besvara frågan om de har förståelse för att människor köper sig hyresbostäder "svart", det vill säga att de betalar för att få ett hyreskontrakt. Svaren visar att över hälften av ungdomarna har förståelse för detta, men inställningen varierar med uppväxtort. Bland ungdomar i storstäderna, där det är en vanligare förekomst än vad det är på

landsbygden, är det störst andel som har svarat ja på frågan, och på landsbygden är det lägst andel.

På frågan om ungdomarna själva kände till någon som köpt sig ett hyreskontrakt var svarsfrekvensen högst bland storstadsungdomarna och lägst bland ungdomarna uppväxta på landsbygden.

I tabell 2.10 visas svarsfrekvenserna uppdelat på uppväxtort.

### FLYTTNINGEN HEMIFRÅN

Ungdomarnas flyttning från föräldrarna sker huvudsakligen mellan 18 och 22 års ålder, och vid 25 års ålder har så gott som samtliga ungdomar flyttat hemifrån. Bland de tillfrågade 18-åringarna hade 18% flyttat hemifrån medan det bland 22- och 25-åringarna var 80% respektive 93% som hade flyttat.

Flickorna flyttar tidigare än pojkarna. Skillnaden är tydlig och det rör sig om cirka två års skillnad. Vid 18 års ålder har mer än dubbelt så många flickor som pojkar flyttat hemifrån, och under hela intervallet 18 till 25 år kvarstår flickornas försprång. Vid 25 års ålder bor 12% av pojkarna kvar hos sina föräldrar medan det bland flickorna i denna åldersgrupp endast är 2% som bor kvar. Se figur 4.2.

Jämför man utflyttningsgraden hos de yngsta ungdomarna (födda 1964) med de äldsta (födda 1957) finner man att utflyttningen har blivit lägre hos de yngre mot vad den var bland de äldre. Minskningen i utflyttningsandel har varit kraftigast bland flickorna; 15% lägre är andelen för flickorna i åldersgruppen födda 1964 och som hade flyttat då de var 18 år, mot vad den var för flickor födda 1957 vid samma utflyttningsålder. För pojkarna var minskningen på motsvarande sätt endast 5%. Se figur 4.2.

Bland ungdomar som har vuxit upp på landsbygden är den tidiga flyttningen hemifrån större än vad den är hos de övriga ungdomarna. Så hade till exempel vid 17 års ålder cirka 23% av ung-

domarna på landsbygden flyttat hemifrån mot cirka 8% till 12% bland de övriga ungdomarna. Den högre andelen utflyttade bland landsbygdens ungdomar gäller åldrarna 16 till 19 år. I högre åldrar ändras mönstret så att vid 23 års ålder är det istället en speciellt stor andel av denna grupp som bor kvar hos föräldrarna. Se figur 4.4.

#### BOENDETIDEN HOS FÖRÄLDRARNA

Av ungdomarnas materiella omständigheter har bland annat följande tagits upp i undersökningen: trångboddhet, tillgång till eget rum och föräldrarnas socioekonomiska status. Dessutom har en del frågor om relationerna i föräldrahemmet tagits upp. För ungdomar som fortfarande bodde kvar hos föräldrarna avsågs den aktuella situationen medan det för de övriga gällde den sista tiden före flyttningen.

#### TRÅNGBODDHET

Knappt 8% av ungdomarna hade en situation i föräldrahemmet som innebar att familjen var trångbodd. (Trångboddhet innebär fler än två boende per rum, ett rum och kök oräknat.) Det är en högre andel än de drygt 4% av samtliga hushåll i Sverige som enligt den officiella statistiken var trångbodda 1980.

Jämför man de utflyttade ungdomarna med de kvarboende visar det sig att de utflyttade oftare varit trångbodda. Till exempel var 7% av de utflyttade 18-åringarna trångbodda mot 3% bland dem som fortfarande bodde kvar hos föräldrarna. Vid en jämförelse mellan ungdomar som flyttade tidigt respektive sent från föräldrahemmet, oavsett födelseår, framkom det att 13% av dem som flyttade tidigt mot 10% av dem som flyttade sent kom från trångbodda hem.

Trångboddheten är inte jämnt fördelad över hushållen utan det finns ett klart samband mellan socioekonomisk status och trångboddhet där de lägre socioekonomiska grupperna har en större andel som är trångbodda än vad de högre socioekonomiska grupperna har.

## EGET RUM

De flesta ungdomarna, 90%, uppger att de hade eget rum i föräldrahemmet. När det gäller samband mellan eget rum och utflyttning från föräldrahemmet ser man att de utflyttade inte i lika hög grad som de kvarboende har haft eget rum. Till exempel hade 82% av de utflyttade 25-åringarna haft eget rum mot 93% av dem som fortfarande bodde kvar hos föräldrarna. Andelen med eget rum bland de yngre ungdomarna är generellt sett högre än vad den är hos 25-åringarna. Därmed är inte heller skillnaden mellan de utflyttade och de kvarboende lika stora. Ser man till alla dem som flyttade innan de fyllt 19 år uppger 79% att de hade eget rum medan de som flyttat vid en högre ålder oftare hade eget rum i föräldrahemmet.

## FÖRÄLDRAHUSHÅLLETS SOCIOEKONOMISKA STATUS

Utifrån ungdomarnas svar om vilken deras föräldrars huvudsakliga sysselsättning var har en socioekonomisk klassificering av föräldrahuset gjorts. Klassificeringen följer SCB's rekommendationer.

Utflyttningsgraden mellan ungdomar från olika socioekonomisk bakgrund skiljer sig inte i åldrarna 22 och 25 år. Det finns dock några skillnader i åldersgrupp 18 år. Ungdomar från arbetarhem har i denna åldersgrupp en högre andel utflyttade än vad de övriga socioekonomiska grupperna har. Se tabell 3.1. Arbetarungdomar är också överrepresenterade bland ungdomar som flyttat innan de fyllt 19 år, (oavsett vilken åldersgrupp de tillhör).

## BRÅK MED FÖRÄLDRARNA

Bara 12% av ungdomarna uppger att de ofta bråkade med sina föräldrar. För samtliga åldersgrupper gäller också att de

utflyttade oftare bråkade med sina föräldrar än vad de kvarboende gjorde. Så uppger till exempel 14% av de utflyttade 22-åringarna att de ofta bråkade med sina föräldrar innan de flyttade hemifrån, medan bara 6% av de kvarboende i åldersgrupp 22 år uppger att de ofta bråkade med sina föräldrar.

#### FLYTTMOTIV

Det vanligaste motivet som ungdomarna uppger till att de har flyttat hemifrån är att de ville klara sig själva. Cirka 60% av ungdomarna har svarat att detta var åtminstone ett av deras flyttmotiv. Övriga flyttmotiv varierar med utflyttningsåldern, men för till exempel 25-åringarna var det nästan vanligaste flyttmotivet att de flyttade ihop med någon. För 18-åringarna var det flera motiv som kom på andra plats; bland annat flyttning på grund av arbete eller studier. Se tabell 4.7.

#### DEN FÖRSTA EGNA BOSTADEN

Med den första egna bostaden menas den första bostaden ungdomarna flyttade till då de lämnade föräldrahemmet. Det har alltså inget med upplåtelseform, eller om de bodde ensamma eller inte, att göra.

#### UPPLÅTELSEFORM

De flesta ungdomarna hade redan i den första egna bostaden etablerat sig med direktkontrakt eller någon form av ägande av sin bostad. På detta sätt disponerade över 68% av de utflyttade ungdomarna sin första bostad varav 11% ägde den. I tabell 5.1 visas hur ungdomarna fördelade sig på de olika upplåtelseformerna. I andra hand bodde 11% och 9% i studentrum. 8% bodde inneboende i sin första bostad.

Det finns klara skillnader mellan vilken upplåtelseform ungdo-

marna hade och var de har växt upp.

Ungdomarna på landsbygden och i mindre orter hade oftare än de övriga direktkontrakt. Däremot var inneboende och studentrum vanligare bland ungdomar från de mindre städerna och orterna, och här har antagits att en mycket stor del av ungdomarna hade sin första bostad i uppväxtorten eller nära denna. I tabell 5.2 visas hur ungdomarna fördelar sig på upplåtelseform efter uppväxtort.

Fördelningen på olika upplåtelseformer varierar naturligtvis med åldern och man kan redan inom det åldersintervall som ingår i undersökningen finna en rörelse mot ägande. Men förändringar över tiden kan också noteras. Jämför man hur utflyttade ungdomar som inte har fyllt 19 år i de tre åldersgrupperna hade det vid respektive flyttidpunkt, visar det sig att boende med förstahandskontrakt och ägande har minskat under tiden 1975 till 1982. Samtidigt har andrahands-, studentrums- och inneboendet ökat.

#### BOSTADSTYP

Den vanligaste bostadstypen bland ungdomarna då de flyttade hemifrån var en lägenhet i ett flerbostadshus. På så sätt bodde 90% av ungdomarna. Det finns en liten grupp som bodde i en villa i sin första bostad. Huvudsakligen var det bland ungdomar från landsbygden detta förekom.

#### STANDARD

Den första bostadens standard var för de flesta ungdomar modern men det fanns ändå en inte obetydlig grupp på 21% som bodde omodernt eller halvmodernt i sin första bostad. Det framgår dock klart att standarden är starkt relaterad till åldersgrupperna, det vill säga till den tidpunkt vid vilken ungdomarna flyttade hemifrån. I åldersgrupp 25 år som huvudsakligen kan sägas ha påbörjat flyttningen hemifrån kring



1975, flyttade 22% till en icke modern bostad. I åldersgrupp 22 år, vilket ungefär motsvarar en flyttning hemifrån vid 1978 och framåt, flyttade lite drygt 20% till icke moderna bostäder. I åldersgrupp 18 år, vilka just har påbörjat sin utflyttning, har andelen som flyttar till icke moderna bostäder sjunkit till omkring 17%. En mycket viktig förklaring till detta bör vara den pågående bostadsförnyelsen som innebär att de ickemoderna bostäderna blir färre och färre.

#### BOSTADENS STORLEK

En mycket stor del av ungdomarna bodde i en enrummare då de flyttade hemifrån: 48%, men majoriteten hade en större bostad som sin första egna bostad. Enrumsbostäderna beboddes främst av ensamma ungdomar, medan ungdomar som bodde ihop med någon eller några bodde i de större bostäderna.

Den viktigaste orsaken till skillnader i bostadsstorlek mellan ungdomarna tycks vara den typ av hushåll de bor i, det vill säga om de bor ensamma eller inte. En annan faktor som spelar in är vilken sysselsättningssituation ungdomarna befinner sig i.

#### HUSHÄLLET

Mindre än hälften av alla ungdomar bodde ensamma i sin första bostad. Övriga bodde med maka/make eller sambo, med egna barn eller med kamrater. I de fall de bodde med egna barn var det oftast tillsammans med maka/make eller sambo. Se tabell 5.10.

#### FÖRMEDLING AV DEN FÖRSTA BOSTADEN

Bara en fjärdedel av ungdomarna fick sin bostad förmedlad genom bostadsförmedlingen. 24% fick sin bostad genom släktingar eller vänner och 20% direkt via värden. 18% fick sin bostad genom att flytta till någon som redan hade en bostad, eller genom den före lägenhetsinnehavaren. Det var 15% som fick bostaden genom en mäklare. Se tabell 5.14.

Det finns ett samband mellan hur ungdomarna fick sina bostäder förmedlade och deras socioekonomiska bakgrund. Det är en större andel av ungdomarna från arbetarhushåll som har fått sina bostäder förmedlade genom bostadsförmedlingen än det är från de högre socioekonomiska grupperna. Dessa ungdomar får istället sina bostäder förmedlade genom släkt, vänner eller mäklare. Se figur 5.3.

#### BOENDETIDEN

Ungdomarnas boendetid i den första bostaden är ofta ganska kort. 56% av ungdomarna som har lämnat sin första bostad bodde där högst ett år. Det var bara 19% som bodde längre tid än 2 år. I tabell 5.17 visas hur ungdomarna fördelar sig på olika boendetider. I tabellens högra led återfinns de ungdomar som har lämnat sin första bostad.

#### UNGDOMARNAS SITUATION VID FRÅGETILLFÄLLET

Sedan flyttningen hemifrån har det gått i medeltal mellan ett och sex år till undersökningstillfället för ungdomarna och förändringarna är påtagliga.

Av de utflyttade ungdomarna bor 24% fortfarande i sin första egna bostad. Övriga har flyttat en eller flera gånger. Antalet flyttningar i medeltal har bland dessa ungdomar varit 2,9 gånger, eller uppdelat i åldersgrupper: 2,0 i åldersgrupp 18 år, 2,6 i åldersgrupp 22 år och 3,2 i åldersgrupp 25 år. Omkring 55% har flyttat 2 till 4 gånger för att få sin nuvarande bostad, och ungefär 17% har flyttat 5 gånger eller mer sedan sin första bostad. Ungdomarna är således en rörlig grupp på bostadsmarknaden.

## UPPLÅTELSEFORM

Ungdomarna har förändrat sin bostadssituation på ganska kort tid sedan flyttningen hemifrån och den första bostaden. De har både fått större bostäder och många har skaffat villa. Därmed har också andelen som äger sin bostad ökat kraftigt. Nästan en fjärdedel disponerar sin bostad med äganderätt.

Det är en större andel bland ungdomarna med sämre upplåtelseformer som har bytt ut sin första bostad, än det är bland övriga ungdomar. Till exempel har 85% av ungdomarna med andrahandskontrakt bytt bostad, och 89% av de inneboende. Av dem med direktkontrakt bytte 73% och av dem som ägde sin första bostad 51%. Även bland ungdomar som hade en tjänstebostad är flyttningsandelen hög: 86%. Bara för 6% innebar flyttningen en försämrad upplåtelseform.

I alla åldersgrupper har ägarandelarna eller andelen som hyr med direktkontrakt ökat. Förändringarna är dock starkt relaterade till åldern. I åldersgrupp 18 år är det i första hand andelen med direktkontrakt som har ökat men i åldersgrupp 22 år är ökningen av ägandeformen störst.

Det finns alltså en klar relation mellan ålder och vilken upplåtelseform ungdomarna har, en betydligt starkare relation än vad det finns mellan kön och upplåtelseform.

Ungdomar från arbetarhem eller tjänstemannahem har oftare än ungdomarna från den högre socialgruppen direktkontrakt på sin nuvarande bostad. Ungdomar från arbetarhem äger däremot betydligt oftare sin bostad än ungdomar från både tjänstemannahem och högre socioekonomisk bakgrund. I jämförelse med ungdomarna från arbetarbakgrund bor de andra ungdomarna istället oftare i studentrum och i andra hand. Se tabell 6.2.

En förklaring till detta kan vara att ungdomarna från de båda högre socioekonomiska grupperna har en betydligt större andel

som studerar vidare efter grundskolan och som går vidare till högre utbildningar.

#### BOSTADSTYP

Den nuvarande bostaden är för nästan 24% en villa eller ett radhus. Andelen har mer än fördubblats från den första till den nuvarande bostaden. Därmed har också andelen som bor i enrumslägenheter minskat från 48% till 23%. Nästan hälften av ungdomarna, 47%, bor i en bostad med tre rum eller större. Andelen som har två rum har minskat något, från 36% i den första bostaden till 30% i den nuvarande.

#### BOSTADENS STORLEK

Det råder också ett klart samband mellan den första bostadens storlek och hur vanligt det är att ungdomarna har bytt bostad under mätintervallet.

79% av dem som bodde i en etta bytte bostad och 73% av dem som bodde i tvåor, medan det var 57% av dem i treor och större som bytte bostad. Huvuddelen av dessa flyttare har bytt till en större bostad men några har också bytt ner sig till en mindre. I samband med dessa bostadsbyten får man anta att ungdomarna ofta flyttar ihop eller isär och att det i själva verket många gånger kan vara det som avgör om ungdomarna byter bostad.

Av alla som har bytt sin första bostad har 66% i den nuvarande en bostad som är större, räknat i antal rum. Det här har resulterat i att den nuvarande bostaden är tre rum eller större för sex av tio 25-åringar, det vill säga långt fler än hälften har en sådan bostad. Bland 22-åringarna är det var tredje lite drygt, som har tre rum eller större och av 18-åringarna har var fjärde en så stor bostad. Se tabell 6.4.

Det finns en klar skillnad mellan pojkar och flickors utrymmesstandard i åldersgrupp 22 och 25 år. Flickorna har en högre andel som bor med tre rum eller fler.

## HUSHÅLLET

Sedan den första bostaden har många flyttat ihop med någon och flera har bildat familj. Andelen som bor ensamma har minskat från 45% till 35%, och andelen med barn har ökat från 6% till 22%. Det är inte lika många som bor med kamrater i den nuvarande bostaden som det var i den första; 6% mot 14% i den första bostaden. De som bor i par utan barn har bara ökat något: från 35% till 36%.

Förändringarna i boendet motsvaras även av en ändring i hushållstyp och de är därmed lika starkt knutna till åldern som bostadsförhållandena.

I tabell 6.5 visas hur åldersgrupperna fördelar sig på de olika hushållstyperna.

Kamratboendet har minskat kraftigt hos 22- och 25-åringarna från den första till den nuvarande bostaden. Ungdomarna tycks inte bo särskilt länge med kamrater utan det rör sig om ett par år varefter de söker sig till traditionella boendemönster.

Det finns ganska stora skillnader mellan pojkarnas hushållstyp och flickornas: pojkarna bor oftare ensamma och bor inte i lika hög utsträckning med egna barn. Här är det alltså en mycket tydlig könsvariation.

## FÖRMEDLINGEN AV BOSTADEN

Förmedlingen av den nuvarande bostaden skiljer sig inte så mycket från förmedlingen av den första bostaden. 27% har fått sin nuvarande bostad genom bostadsförmedlingen, mot 25% för den första bostaden. 16% har fått sin bostad direkt via värden vilket är en minskning. Andelen som fått sin bostad genom en mäklare har i stället ökat jämfört med den första bostaden: från 15% till 21%. Släkt och vänners betydelse har minskat i jämförelse med den första bostaden 17% mot 23% i den första bostaden. Den sistnämnda gruppen har minskat i betydelse för alla tre åldersgrupperna men mest i åldersgrupp 25 år. Föräldrarnas och vännernas betydelse är tydligen störst när det

handlar om att skaffa sig den första bostaden. Precis som vid den första bostaden är det främst pojkarna som får hjälp från släkt och vänner. Övriga skillnader mellan pojkar och flickor överensstämmer också med de skillnader som fanns för den första bostaden. Till exempel att flickorna oftare än pojkarna har flyttat till någon som hade en bostad för att få sin nuvarande bostad, och om att flickorna i högre utsträckning än pojkarna har använt sig av en mäklare för att få den nuvarande bostaden.

#### HYRAN

Hälften av alla ungdomar hade en hyra som uppgick till 1.250 kronor per månad, medan medelhyran var 1.480 kronor. Allt räknat i 1983 års penningvärde. I figur 6.1 visas hur ungdomarna fördelas på olika hyresnivåer.

Endast 25% av ungdomarna har en hyra som överstiger 1.660 kronor per månad och en lika stor andel har en hyra lägre än 855 kronor per månad. Det vill säga 50% av ungdomarna hade en hyra som låg mellan 855 och 1.660 kronor.

Hyran är naturligtvis också beroende av hur stor bostaden är och i tabell 6.7 visas vilken median- och medelhyra ungdomarna betalar för sina bostäder beroende på hur stora dessa är. För en enrummare betalar de i medeltal 920 kronor, men hälften av ungdomarna som bodde i en enrummare betalade bara 760 kronor per månad. Medelhyran är således drygt 20% högre än medianhyran. En så stor skillnad finns inte för någon av de övriga bostadsstorlekarna.

För en tvårummare betalar hälften av ungdomarna 1.225 kronor, och för en tre rummare betalar hälften av dem som bor i sådana 1.610 kronor.

## KAP 1. INLEDNING

Ungdomarnas situation i samhället har diskuterats en hel del under senare år, men mycket lite har behandlat ungdomarnas bostadsförhållanden. Ändå är boendet en så viktig del av utvecklingen från ungdom till vuxen. Ungdomsrådet har till exempel publicerat en rad rapporter om ungdomarnas arbets- och fritidsförhållanden, men man har nästan inte alls berört ungdomarnas boende.

Bakgrunden till att den här undersökningen genomfördes var bland annat ett antagande om att ungdomarnas situation på bostadsmarknaden kan komma att försämrats och att det kan bli ett problem under 80- och 90-talet om inte något görs för att förhindra en sådan utveckling. Tecken tyder också på att ungdomarna har fått svårare att finna bostäder och därför flyttar hemifrån senare än vad ungdomar gjorde för fem, tio år sedan.

Eftersom det saknas data om ungdomarnas bostadsförhållanden har den här undersökningen inriktat sig på att få fram material på riksnivå. Ett problem med ortsinriktade undersökningar är dels att det oftast är ett begränsat antal orter som undersöks, och dels att resultatens allmängiltighet i sådana studier givetvis inte är självklar. I en rikstäckande undersökning förlorar man istället i djup vad man vinner i bredd. Man kan med andra ord inte tränga ned lika djupt i problematiken som man hade kunnat vid en begränsad ortsstudie.

Resultaten från den här undersökningen har emellertid visat att mycket i ungdomarnas utflyttning från föräldrarna följer ett mönster som inte varierar speciellt mycket från ortstyp till ortstyp. Självfallet förekommer det variationer men de är inte så stora som man kanske hade kunnat väntat sig.

Det är en förhoppning att problem- och ortsinriktade studier skall kunna genomföras med utgångspunkt från dessa resultat, och med den här studien som bakgrundsram. Exempelvis studier

om ungdomars lokala bostadsönskemål, deras bostadsanvändning och så vidare..

Medvetet har inte frågor som behandlar ungdomarnas bostadsönskemål berörts mer än mycket begränsat. Inriktningen har istället varit att få fram data om ungdomarnas faktiska bostadsförhållanden.

Undersökningen behandlar ungdomarnas sätt att etablera sig på bostadsmarknaden. Det innebär att här har studerats hur ungdomarna gått till väga för att få en egen bostad, vilka som har hjälpt dem och vilka som har förmedlat deras bostäder. Intresse har också riktats mot vilken typ av bostad som oftast är den första egna bostaden bland ungdomarna, och hur länge de bor i sin första bostad samt hur deras boende såg ut vid svarstillfället.

Ungdomarna som har besvarat frågorna är utvalda från hela landet. Det är en mycket omfattande enkät som dessa ungdomar har besvarat.

#### GENOMFÖRANDE

Undersökningen har genomförts i form av en postenkät som har gått ut till 3.458 ungdomar i hela landet. Enkäten skickades ut i februari 1983 och insamlingen avslutades i maj. Det slumpmässiga urvalet av ungdomar har gjorts av DAFA i Stockholm som ur SPAR-registret har tagit fram ungdomar i tre åldersgrupper: födda 1957, 1960 och 1964.

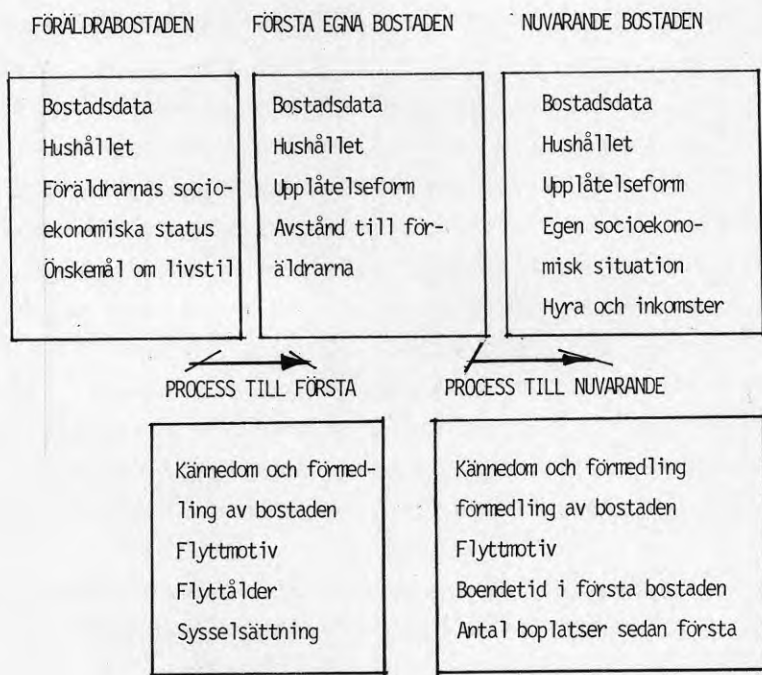
Projektarbetet inleddes i december 1981 med att ett program för undersökningen togs fram. I programarbetet studerades tidigare undersökningar som hade genomförts i frågan och på statistiskt grundmaterial av typ Folk- och bostadsräkningarna och annan statistik från framför allt SCB. I maj 1982 var programrapporten klar och medel till undersökningen anvisades under sommaren från byggforskningsrådet.

Genom programarbetet formulerades arbetshypoteser och en modell gjordes för att beskriva ungdomarnas "boendekarriär".



"Boendekarriären" delades upp i tre delar: Föräldrahemmet, den första egna bostaden och den nuvarande bostaden. Med den nuvarande bostaden menas då den bostad som ungdomarna hade vid frågetillfället. Se figur 1.1 nedan.

FIGUR 1.1 ARBETSMODELL



Hur ungdomarna som valdes ut skulle fördela sig på dessa tre boendesituationer antogs bero framför allt på åldern. Genom de erfarenheter som redan fanns kunde man förvänta sig att de äldsta ungdomarna som valdes ut skulle återfinnas i den "nuvarande" bostaden, mellanåldrar fortfarande i den "första" bostaden och till sist, de yngsta i föräldrahemmet. Någon anledning att enbart studera utflyttade ungdomar fanns inte, utan tvärtom behövdes båda för att ha en referensgrupp. Redan i programarbetet slogs det fast att tre åldersgrupper var att föredra framför ett urval ur ett visst åldersintervall, bara för att kunna göra jämförelser av till exempel ut-

flyttningsåldrar i olika årskullar, det vill säga tre ålderskohorter att göra jämförelser mellan. Åldersgrupperna valdes med hänsyn till jämförbarhet med andra undersökningar och statistik, och till den definition av ungdomar som också valdes i programarbetet. Åldersgrupperna var 18,22 och 25-åringar. (För en utförligare diskussion se programrapport med samma namn 1981, BFR.)

Mellan de olika stadierna av boende finns en rörelse eller process, och det är egentligen denna process som har kallats ungdomarnas etablering på bostadsmarknaden. Modellen innehåller en del antaganden om vilka förhållanden som påverkar ungdomarnas möjligheter, eller vilja att flytta hemifrån. Dels handlar det om själva bostadsmarknadssituationen; råder det brist eller finns bostäder att tillgå. Dels om arbetsmarknadssituationen, det vill säga om ungdomarna kan få arbete eller inte. Finns det varken bostäder eller arbete kan ungdomarna helt enkelt inte flytta hemifrån, och saknas det arbete så antogs ungdomarna inte kunna försörja sig eller betala hyra, vilket borde leda till att de måste bo kvar hos sina föräldrar.

Förutom dessa faktorer antogs också att det finns en rad förhållanden i föräldrahemmet som bör ha betydelse för om ungdomarna flyttar och när de flyttar. Vid trångboddhet bör till exempel motivet att flytta tidigt vara större än om ungdomarna har egna rum och kan leva i en viss självständighet. Om de dessutom känner att de i stort sett har frihet att komma och gå som de vill så bör det också leda till att de kan vara benägna att bli kvar längre i föräldrahemmet. Både föräldrastaden och relationerna med föräldrarna antogs inverka på ungdomarnas flyttålder. Dessutom kunde man fråga sig om socioekonomiska skillnader i föräldrahuset påverkade någon av dessa faktorer på ett så märkbart sätt att påvisbara skillnader i ungdomarnas flyttning gick att finna. Slutligen har ungdomarnas egna uppfattningar om hur de vill leva, ansetts ha betydelse för flyttåldern. Ungdomar som umgås ofta med kamrater kanske vill få en egen bostad för att kunna leva ett sådant

liv mer ostört, de som ofta går ut och roar sig kanske tvärtom tycker att de tjänar på att bo kvar hemma, osv. Till detta kommer också påverkan från kamrater; har alla kamrater flyttat hemifrån då vill man kanske själv också komma iväg för att ha likartade villkor som sina kamrater. Ett antal variabler som beskrev ungdomarnas livsstil ingick i enkäten för att utreda hur stor betydelse den här typen av faktorer kunde tänkas ha.

Nästa steg i modellen handlar om att beskriva vilken typ av bostad ungdomarna hade som sin första egna. Med första egna menas inte att den är upplåten med direktkontrakt utan bara att det är den bostad man flyttade till då man lämnade föräldrahemmet. Här var avsikten att studera om det fanns skillnader som antingen hängde samman med ungdomarna själva eller med deras bakgrund. Är det till exempel så att ungdomar i allmänhet bosätter sig i närheten av sina föräldrar då de flyttar hemifrån, hur länge bor de i sin första bostad, det vill säga kan den första bostaden karaktäriseras av att vara tillfällig i den "boendekarriär" som ungdomarna då påbörjar. Vidare antogs att sättet som ungdomarna skaffade sina bostäder på när de flyttade hemifrån även borde vara viktig för att beskriva eventuella grupper som kunde ha det svårare än andra att finna bostad.

Den nuvarande bostaden; bostaden ungdomarna bodde i vid frågetillfället, togs med både för att få en dagsaktuell bild av hur ungdomarna bor och för att se hur utvecklingen från den första egna bostaden över mer eller mindre tillfälliga till den nuvarande, kunde se ut.

Med arbetsmodellen som underlag arbetades en enkät fram som gick ut till en provgrupp av 120 ungdomar. Enkäten blev 14 sidor lång och omfattade 69 frågor och hade därmed för länge sedan passerat vad som antogs vara smärtgränsen för vad en tillfrågad person kunde tänkas tåla. För att i någon mån lindra intrycket av en stor och skräckinjagande enkät valdes att trycka den i halvformat. Det vill säga mindre än A4 men lite större än A5.

Provundersökningen ledde till att enkäten fick omarbetas; en del frågor togs bort för att ungdomarna uppenbarligen inte ville besvara dem -till exempel frågan om de köpt sin bostad "svart", eller om deras föräldrar var förmögna . Den typen av känsliga frågor fick ändras eller tas bort. Dessutom visade provundersökningen att ungdomarna inte riktigt hade förstått enkäten på alla punkter. Det gavs också tillfälle att prova insamlingsmetoderna. Resultaten användes för att bedöma hur många enkäter som skulle skickas ut och hur tätt inpå varandra de borde sändas. En strategi om vilka påminnelser som borde innehålla nya enkäter lades också upp. Man kunde också konstatera att svarsfrekvensen var sämst bland de äldsta ungdomarna och bäst bland de yngsta. Det innebar att överurval gjordes bland de äldsta för att kompensera den förväntade låga svarsfrekvensen något. Risken kunde annars vara att för få enkäter skulle komma in.

När enkäten slutligen var färdig beställdes ett urval från DAFA som ur SPAR-registret tog fram ett slumpmässig urval av ungdomar i de tre åldergrupperna. DAFA hade förvarnats och kunde snabbt ta fram ett urval enligt de önskemål som fanns. Enkäterna trycktes upp i halvformat för att bli lagom stora för ungdomarna att handskas med och för att få ett "vänligare utseende". Det förutsattes att det första intrycket av enkäten måste vara positivt för att ungdomarna skulle vilja besvara så många frågor som 68. Därför valdes till exempel också att trycka halvhårda pärmar. Formatet fick också avpassas till postens regler om största tillåtna format i en viss prisgrupp. Enkäterna sändes ut som B-post och påminnelsekortet som masskorsband.

I februari 1983 skickades enkäterna ut och insamlingen avslutades i maj. Under tiden som enkäterna kom in samlades dessa ihop till lagom stora mängder som stansades på magnetband av en stansbyrå. När all stansning var klar kunde UMDAC (Umeå datacentral) lägga in rådata på aktiva skivminnen och bearbetningen påbörjades. Bearbetningen har pågått sedan mitten av sommaren 1983 fram till april 1984.

## KAP 2. ALLMÄNT OM UNGDOMARNA

I det här kapitlet kommer att ges en allmän beskrivning av ungdomarna genom en del individdata såsom sysselsättning, utbildning, inkomst och inställningen till en del bostadsfrågor till exempel viljan att flytta för att få en bostad, "svarta" lägenheter osv.

### UPPVÄXTORT

Ungdomarnas uppväxtort beskrivs med hjälp av sex olika alternativ där ungdomarna själva har fått välja det som bäst stämmer överens med deras uppväxtort. I tabellen nedan skils på ungdomar som bor kvar hos föräldrarna och ungdomar som har flyttat hemifrån.

**TABELL 2.1 UNGDOMARNAS UPPVÄXTORT**

| UPPVÄXTORT             | KVARBOENDE | UTFLYTTADE | ALLA |
|------------------------|------------|------------|------|
| Landsbygd              | 17         | 18         | 18 % |
| Samhälle med 500 inv   | 21         | 19         | 20 % |
| Småstad med 10.000 inv | 11         | 10         | 10 % |
| Mellanstor stad        | 31         | 30         | 30 % |
| Storstad               | 18         | 18         | 18 % |
| Utomlands              | 2          | 5          | 4 %  |
| n=                     | 858        | 1643       | 2501 |

Den största andelen av ungdomarna kommer från en mellanstor stad och minst är andelen som har vuxit upp utomlands. Nästan 50% av ungdomarna har vuxit upp i en mellanstor eller stor-

stad. Knappt 20% kommer från landsbygden, men totalt har nästan 40% växt upp på landsbygden eller i ett samhälle med högst 500 invånare. Av tabellen kan man utläsa att drygt 65% av ungdomarna har flyttat hemifrån och som kommer att visas i kapitel 3 så varierar detta kraftigt med åldern.

#### INKOMST

De hemmaboende pojkarnas medelinkomst är 4.775 kronor per månad och flickornas är 3.650 kronor i 1983 års penningvärde. De utflyttade pojkarnas medelinkomst är 6.085 kronor och flickornas 5.115 kronor. De hemmaboende ungdomarna har alltså en betydligt lägre medelinkomst än de utflyttade men detta förklaras huvudsakligen av ålderskillnaderna mellan de utflyttade och de hemmaboende och därmed av skillnader i sysselsättning. Skillnaden mellan pojkar och flickor förklaras däremot inte av medelåldern bland hemmaboende respektive utflyttade. Inte heller är skillnaderna i sysselsättning tillräckligt för att förklara inkomstskillnaderna. Visserligen har flickorna en något lägre andel som förvärvsarbetar eller studerar, men det är endast ungdomar som har uppgivit inkomst som ingår i underlaget. Det tycks helt enkelt vara så att flickorna har en lägre inkomst än pojkarna. Bland 25-åringarna tjänar pojkarna 20% mer än flickorna, deras medelinkomst är 6.200 kronor mot 5.150 kronor för flickorna, och likadant är det i alla åldergrupper fast skillnaderna där är mellan 11% och 15%. Kvinnor har alltid återfunnits i låglöneyrken och bland ungdomarna kan samma mönster märkas.

Bland de hemmaboende ungdomarna är inkomstnivån något högre för ungdomar från landsbygden än vad den är för övriga ungdomar. Däremot ligger inkomstnivån högre för utflyttade storsadsungdomar än för ungdomarna från övriga delar av landet. Ungdomarnas inkomster klassade i 500 kronors intervall visas i tabell 2.2 nedan.

**TABELL 2.2 UNGDOMARNAS INKOMSTER**  
(N=2501, m=792)

| INKOMST      | Andel |
|--------------|-------|
| 500 kr/månad | 2 %   |
| 1000         | 4 %   |
| 1500         | 2 %   |
| 2000         | 2 %   |
| 2500         | 2 %   |
| 3000         | 5 %   |
| 3500         | 8 %   |
| 4000         | 7 %   |
| 4500         | 6 %   |
| 5000         | 17 %  |
| 5500         | 15 %  |
| 6000         | 13 %  |
| 6500         | 8 %   |
| 7000         | 3 %   |
| 7500         | 3 %   |
| 8000         | 3 %   |
| 8500         | 1 %   |
| 9000+        | 2 %   |
| n=           | 1709  |

Av tabellen framgår det att huvuddelen av ungdomarna har inkomster mellan 5.000 och 7.000 kronor. Bara en mindre del har inkomster över 7.000 kronor.

Medelinkomsten för samtliga ungdomar är 4.950 kronor och medianinkomsten är 4.810 kronor, räknat på dem som har uppgivit en inkomst större än noll.

#### FÖRMÖGENHET

Frågan ställdes om ungdomarna hade någon egen förmögenhet och de hade att välja mellan fyra olika alternativ. Frågan ställdes för att utreda om det fanns något samband mellan förmögenhet och den första bostaden i olika avseenden. Det har visat sig att det är mycket få ungdomar som har någon egen förmögenhet och det är därför ingen variabel som har särskilt stor betydelse för de skillnader som finns mellan olika ungdomar. Man kan förmoda att det hade varit värdefullare att få veta om ungdomarnas föräldrar hade någon förmögenhet, men erfarenheterna från provundersökningen visade att frågor om föräldrar-

nas inkomster och förmögenheter upplevs som alltför personliga och att många ungdomar anser att de saknar samband med undersökningens syfte.

73% av ungdomarna saknade helt egen förmögenhet och 22% hade en förmögenhet på mellan tio och femtiotusen kronor. Endast 5% hade en förmögenhet som översteg femtiotusen kronor.

Det är vanligare bland pojkarna med en förmögenhet än bland flickor; det skiljer cirka 6% mellan pojkar och flickor och innebär att 29% av pojkarna och 23% av flickorna hade en förmögenhet.

#### HUSHÅLLETS SOCIOEKONOMISKA STATUS

Ungdomarnas egen socioekonomiska status har ingen avgörande betydelse för ungdomarnas etablering på bostadsmarknaden. De är för unga och många har ännu inte hunnit få någon egen socioekonomisk status. Däremot kan man använda sig av föräldrahushållets socioekonomiska status när man jämför ungdomarnas sätt att etablera sig på bostadsmarknaden. Hushållets status har tagits fram genom frågor om vad föräldrarna har för systerställning. (Se bilaga 2.) I tabellen nedan visas hur ungdomarna fördelas på olika socioekonomiska kategorier efter om de bor kvar hos sina föräldrar eller inte.

**TABELL 2.3 SOCIOEKONOMISK TILLHÖRIGHET**  
(N=2501, m=126)

| SEI        | ARBETARE | TJÄNSTEMÄN | HÖGRE |   |
|------------|----------|------------|-------|---|
| KVARBOENDE | 30       | 36         | 37    | % |
| UTFLYTTADE | 70       | 64         | 63    | % |
| n=         | 894      | 687        | 794   |   |
| Fördelning | 38       | 29         | 33    | % |



Arbetsungdomarna har i högre grad än de övriga socioekonomiska grupperna flyttat hemifrån. Som kommer att visas i ett senare avsnitt finns det också en del samband mellan tidig utflyttning, trångboddhet och socioekonomisk tillhörighet.

#### SYSSELSÄTTNING OCH STUDIER

Ungdomarnas sysselsättning har grupperats i fyra sysselsättningskategorier: studerande, förvärvsarbetsande, arbetslösa och övriga. Ungdomarna fick välja mellan tolv olika alternativ för sysselsättning enligt SCB's metoder. (Se bilaga 2.) I tabell 2.4 visas hur ungdomarna fördelas på olika sysselsättning.

Huvuddelen, eller 75%, av de studerande bor kvar hemma och det beror naturligtvis främst på att det är de yngre som studerar. Trots att man kunnat förvänta sig att de arbetslösa ungdomarna borde ha sämre ekonomiska förutsättning för att flytta hemifrån så har mer än hälften av de arbetslösa ungdomarna flyttat hemifrån.

Sysselsättningssituationen varierar något mellan pojkar och flickor och i tabellen nedan visas hur flickor och pojkar fördelar sig på de olika sysselsättningskategorierna.

**TABELL 2.4 SYSSELSÄTTNING**  
(N=2501,m=0)

| SYSSELSÄTTNING  | FLICKOR | POJKAR |
|-----------------|---------|--------|
| STUDERAR        | 25      | 26 %   |
| FÖRVÄRVSARBETAR | 63      | 66 %   |
| ARBETSLÖS       | 8       | 6 %    |
| ÖVRIGT          | 4       | 2 %    |
| n=              | 1.220   | 1.276  |

Det är en något högre andel av pojkarna som studerar än det är av flickorna. Likaså är det en högre andel av pojkarna som förvärvsarbetar. Istället är arbetslösheten något högre bland flickor och det är också vanligare bland dem att de sköter hushållet vilket är en av de aktiviteter som ingår i den övriga kategorin. I den kategorin ingår också ungdomar som är förtidspensionerade, gör militärtjänst eller är sjukskrivna. Det är dock inte särskilt vanligt att ungdomarna är förtidspensionerade eller sjukskrivna. Tillfällig sjukskrivning räknas inte in i, utan frågan har avsett den huvudsakliga sysselsättningen.

När det gäller studierna ställdes en särskild fråga om vilken utbildning ungdomarna vid svarstillfället hade genomgått. De fick svara på vilken utbildning de genomgått eller som pågick. Ur detta togs sedan fram den högsta utbildning de ditintills hade hunnit genomgå.

**TABELL 2.5 UTBILDNINGSNIVÅ OCH UPPVÄXTORT**  
(N=2501,m=157)

| UTBILDN.NIVÅ       | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |
|--------------------|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|
| Ej grundskola      | 1              | -          | -            | 1                   | 2 %           |
| Grundskola         | 31             | 25         | 26           | 22                  | 22 %          |
| Gymn 2 år pågår    | 4              | 3          | 1            | 3                   | 4 %           |
| Gymn 2 år avslutad | 37             | 38         | 34           | 33                  | 30 %          |
| Gymn 3 år pågår    | 7              | 11         | 12           | 16                  | 14 %          |
| Gymn 3 år avslutad | 8              | 9          | 10           | 9                   | 10 %          |
| Högskola pågår     | 5              | 8          | 11           | 9                   | 11 %          |
| Högskola avslutad  | 7              | 6          | 6            | 7                   | 7 %           |
| n=                 | 426            | 486        | 246          | 749                 | 437           |

Av svaren framgår det att det är vanligast på landsbygden att ungdomarna bara har grundskoleutbildning; nästan en av tre ungdomar uppväxta på landsbygden har endast grundskoleutbildning medan andelen i de mellanstora städerna eller storstäderna är knappt var fjärde. På gymnasial nivå skiljer sig inte olika delar av landet lika mycket. Andelen ligger mellan 55 och 62%, däremot är det en del skillnader på högskole- och universitetsnivå. Ungdomarna uppväxta på landsbygden och i orter med högst 500 invånare har en lägre andel som studerar på högskola eller universitet än vad ungdomar uppväxta i småstäder (10.000 inv), mellanstora städer eller storstäder har. Högst är andelen bland ungdomarna som är uppväxta i storstäderna.

Andelen som har avslutat högskolestudier är i stort sett lika stor i alla fem geografiska enheter. Om man lägger ihop andelen med pågående högskolestudier eller avslutade, är den sammanlagda andelen lägst på landsbygden och högst i de större städerna. Man kan också se att det är vanligare på landsbygden och i orter med upp till 500 invånare att ungdomarna går en 2-årig gymnasieutbildning, än vad det är i de övriga ortstyperna. I orter större än 500 invånare är det istället vanligare med den 3-åriga gymnasieutbildningen.

Mellan pojkar och flickor finns inga större skillnader; 26% av flickorna har enbart genomgått grundskola och samma förhållande gäller för 24% av pojkarna. Bland både pojkar och flickor är andelen som studerar på 2-årigt gymnasium eller som har genomgått detta cirka 36%. Det är en större andel bland pojkarna på 3-årig gymnasienivå än det är bland flickorna; 24% respektive 19%. Men bland flickorna är det en högre andel som studerar vid högskola eller universitet. På den studienivån finns 18% av flickorna och 14% av pojkarna.

#### HAR EGNA BARN ELLER VÄNTAR BARN

Knappt en femtedel av ungdomarna har egna barn: 19% och nästan alla av dessa har flyttat hemifrån. Endast några enstaka per-

soner bor kvar hos föräldrarna med ett barn. 4% väntar barn och även dessa har flyttat hemifrån utom i två fall.

Bland ungdomarna som är uppvuxna på landsbygden är det vanligast med egna barn: 23%, mot 16% till 20% för de övriga ungdomarna. Det är också en stor andel av ungdomarna som är uppvuxna utomlands som har egna barn: 28%. I tabellen nedan visas hur stor andel av ungdomarna som har egna barn i respektive uppväxtort.

Av dem som har barn är det vanligast med ett barn och mycket få har så många som tre barn. Det är också få som har uppgivit som ett flyttskäl att de väntade eller hade egna barn.

**TABELL 2.6 EGENA BARN EFTER UPPVÄXTORT**

(N=2501, m=115)

| ANTAL BARN | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD | UTLAN-<br>DET |   |
|------------|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|---------------|---|
| ETT BARN   | 14             | 12         | 13           | 15                  | 13            | 20            | % |
| TVÅ BARN   | 7              | 4          | 6            | 4                   | 5             | 7             | % |
| TRE BARN   | 1              | -          | 1            | -                   | -             | 1             | % |
| FYRA BARN  | 1              | -          | -            | -                   | -             | -             | % |
| INGA BARN  | 77             | 84         | 80           | 81                  | 82            | 72            | % |
| n=         | 413            | 475        | 239          | 740                 | 431           | 88            |   |

#### VAD UNGDOMARNA ANSER OM ATT FLYTTA FÖR ATT FÅ EN BOSTAD

För att få en uppfattning om hur ungdomarna värderar en egen bostad ställdes dels frågan om de var villiga att flytta till en annan ort för att få en bostad, och dels om de var villiga att flytta till en annan ort för att få ett arbete. Svaret på den första frågan varierar kraftigt med om ungdomarna bor kvar hos sina föräldrar eller inte, och det är helt naturligt då ju

den som redan har en bostad inte kan se frågan som något annat än en hypotetisk fråga. Den andra är däremot lika aktuell (eller inaktuell) för både hemmaboende och utflyttade ungdomar. I tabellen nedan visas hur de hemmaboende ungdomarna har besvarat dessa båda frågor.

**TABELL 2.7 FLYTTBENÄGENHET FÖR BOSTAD & ARBETE**  
Kvarboende ungdomar (N=858, m=44)

| KAN TÄNKA SIG<br>ATT FLYTTA FÖR         | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | SMÅ-<br>STAD | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |
|---|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|
| Att få en bostad:                       | 55             | 55         | 46           | 41                  | 33 %          |
| Att få ett arbete<br>eller för studier: | 78             | 90         | 87           | 87                  | 76 %          |
| n=                                      | 139            | 171        | 90           | 263                 | 151           |

Ungdomarna är betydligt mer benägna att byta ort för att få ett arbete än för att få en egen bostad. Bland ungdomarna på landsbygden och upp till småstad, kan mellan 46% och 55% tänka sig att flytta till en annan ort för att få en egen bostad, men för ungdomarna i mellanstora städer eller storstäderna tycks det vara svårare att tänka sig en sådan flyttning. Av alla hemmaboende ungdomar svarade 45% ja på frågan om att kunna flytta för en bostad.

På frågan om de hemmaboende ungdomarna tror att de lätt kan skaffa sig en bostad idag, säger 36% av ungdomarna på landsbygden ja men bara 10% av ungdomarna i storstäderna. Trots att de inte tror att de kan skaffa sig bostäder lätt vill de inte gärna flytta till en annan ort för att få en bostad.

När det gäller arbete är ungdomarna dock mer motiverade att flytta till en annan ort. Den förhållandevis lägsta motivationen uppvisar ungdomarna på landsbygden och i storstäderna; 78%

respektive 76%, vilket dock är betydligt högre än när det gäller benägenheten att flytta för att få en bostad. För de övriga är det mellan 87% och 90% som säger att de kan tänka sig att flytta till en annan ort för att få ett arbete eller för att studera.

Det är möjligt att dessa siffror återspeglar en slags "kollektiv attityd" bland dem som bor i de respektive orterna till att flytta för att få ett arbete. Man har kanske fått vänja sig vid att man måste flytta för att få ett arbete i de mellanstora orterna. Av alla hemmaboende ungdomar svarade 84% ja på frågan om de kunde tänka sig att flytta till en annan ort för att få arbete.

#### HUR UNGDOMARNA VILL BO

I enkäten ställdes ett antal frågor om hur ungdomarna ville bo; om de ville bo i samma område som föräldrarna, nära naturen, nära kamrater eller nära arbete eller skola. Här återspeglar svaren en del geografiska skillnader och i tabellen nedan visas hur stora andelar som har svarat ja på respektive alternativ. Varje alternativ var en egen fråga och ungdomarna fick besvara så många alternativ de ville. De kunde därför besvara alla eller bara enstaka av frågorna. Talet  $n$  i tabellen beskriver ett medelvärde av antalet svarande för att ge en uppfattning om hur många som har svarat frågan. Först kan man konstatera att ungdomarna inte särskilt ofta har angivit att de vill bo i samma område som sina föräldrar. De högsta andelarna återfinns bland ungdomar på landsbygden och i storstäderna där 20% har svarat ja på frågan. För övriga ligger andelen som svarat ja omkring 10% och 13%.

En betydligt större andel uppger att de vill bo nära sina föräldrar utan att bo precis i samma område. Här är inte spridningen lika stor mellan de olika ortsstorlekarna, utan andelen varierar mellan 64% och 69%. Det är tydligen bättre att ha nära till sina föräldrar utan att bo alldeles inpå dem.

**TABELL 2.8 BOENDEÖNSKEMÅL EFTER UPPVÄXTORT Alla**  
(N=2501)

| BOENDEÖNSKEMÅL                          | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |   |
|---|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|---|
| Nära föräldrar men ej<br>i samma område | 66             | 68         | 64           | 69                  | 68            | % |
| Samma omr som föräldr                   | 20             | 13         | 9            | 13                  | 20            | % |
| Samma omr som kamr                      | 78             | 77         | 77           | 76                  | 85            | % |
| Nära arbete/studier                     | 89             | 92         | 88           | 90                  | 93            | % |
| Nära naturen                            | 96             | 91         | 93           | 87                  | 89            | % |
| Nära nöjen/"centralt"                   | 46             | 58         | 68           | 73                  | 81            | % |
| n= *                                    | 309            | 365        | 177          | 571                 | 314           |   |

\*) Dessa tal är medelvärde för hur många som har besvarat respektive alternativ.

En förklaring skulle kunna vara att när man inte bor i samma område på landsbygden eller i storstaden så innebär det att man bor ganska långt från föräldrarna, medan det för mellan-orterna inte innebär så stor skillnad; man har ändå relativt nära till sina föräldrar.

En ännu större andel av ungdomarna har svarat att de vill bo nära kamrater; mellan 76% och 85% av ungdomarna har svarat ja på den frågan. Ungdomarna i storstäderna är mest intresserade av att bo nära kamrater: 85% medan det är cirka 76% i de övriga orterna.

Det är uppenbart att ungdomar värdesätter att bo nära sina kamrater i första hand och i en viss närhet till sina föräldrar. Det bör kunna tolkas som att ungdomarna har behov av att befinna sig i miljöer som de har sociala samband med.

Nästa typ av frågor berör den miljö ungdomarna skulle vilja

bo i och närheten till arbets- eller studieplats.

En mycket stor del av ungdomarna vill bo i närheten av arbete eller skola. Det rör sig om mellan 85% och 90% av ungdomarna som vill ha nära till sina arbeten eller skolor.

Det är alltså ännu vanligare att ungdomarna vill bo nära arbete eller studieplatsen än nära kammrater.

En stor del av ungdomarna ville bo nära naturen. Visserligen kunde man vänta sig att ungdomarna uppväxta på landsbygden skulle uppge att ville bo nära naturen, och deras andel var också störst: 96%, men även ungdomarna uppväxta i storstäderna vill bo nära naturen. Av dem svarade 86% ja på frågan. Man bör dock hålla i minnet att dessa frågor inte är graderade inbördes och att de inte heller utesluter varandra. Svaren här återspeglar troligen en allmänt positiv inställning till naturen.

Närheten till nöjen har inte alls vunnit samma genklang hos ungdomarna. Här fördelar sig svaren rätt väl efter uppväxtort. Andelarna är lägst på landsbygden och högst i storstäderna och där emellan stiger andelen efter storlek på orten. Att bo centralt och nära nöjen är tydligen främst något som intresserar storstadsungdomarna.

#### UNGDOMARNAS UPPFATTNING OM SINA MÖJLIGHETER ATT SKAFFA EN BOSTAD

Det är stor skillnad mellan utflyttade ungdomar och hemmaboende i deras uppfattning om sina möjligheter att skaffa en bostad. De som har flyttat hemifrån har en betydligt större tilltro till sina möjligheter att skaffa en bostad. Att de utflyttade har en så pass större tilltro till sina möjligheter att skaffa en bostad hänger naturligtvis samman med att de redan har en bostad. Frågan är därmed för deras del inte lika relevant som för de kvarboende.

I tabellen nedan visas hur de hemmaboende ungdomarna uppfattar sina möjligheter att skaffa en bostad.



**TABELL 2.9 UNGDOMARNAS UPPFATTNING OM SINA MÖJLIGHETER  
ATT SKAFFA SIG EN BOSTAD.**

Hemmaboende ungdomar (N=858,m=37)

| KAN LÄTT SKAFFA<br>EN BOSTAD | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |   |
|------------------------------|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|---|
| JA                           | 36             | 32         | 35           | 31                  | 10            | % |
| VET EJ                       | 45             | 50         | 46           | 44                  | 34            | % |
| NEJ                          | 19             | 18         | 19           | 25                  | 56            | % |
| n=                           | 141            | 174        | 89           | 264                 | 153           |   |

Det råder ett klart samband mellan ungdomarnas tilltro till sina möjligheter att skaffa en bostad och typ av ort de är uppväxta i. Bland ungdomarna i storstadsområdena svarar 56% att de inte tror att de kan skaffa sig en bostad. I de mellan-stora städerna är andelen 25%, det vill säga bara hälften mot i storstäderna. Endast 10% av storstadsungdomarna tror att de lätt kan skaffa sig en bostad medan andelarna bland ungdomarna i övriga orter är 31% till 36%.

Det finns dock en ganska stor osäkerhet bland ungdomarna: mellan 35% och 50% säger sig inte veta vilka möjligheter de har. Svaren återspeglar det faktum att bostadsbrist framför allt förekommer i storstäderna, och de visar också att ungdomarna både är medvetna om bostadssituationen och att de inte räknar med att de har särskilt stora möjligheter att skaffa en bostad på den marknaden.

#### "SVARTA BOSTÄDER"

I provundesökningen som genomfördes före huvudundersökningen visade det sig att ungdomarna var mycket ovilliga att besvara

frågor om de hade köpt sina bostäder "svart", det vill säga om de hade betalat pengar för att komma över ett hyreskontrakt. Förmodligen visste inte ungdomarna hur deras svar skulle komma att användas i de fall de svarade att de köpt sin bostad "svart", trots att det inte är straffbart att betala för ett hyreskontrakt utan bara att sälja ett kontrakt.

För att komma förbi denna osäkerhet hos ungdomarna och för att kunna få någon uppfattning om vilken omfattning dessa "svarta" bostäder har i ungdomarnas närhet valdes istället att ställa frågor om ungdomarna kände till någon som köpt en bostad "svart", och om de hade förståelse för att detta förekommer. Svaren visar att detta, som väntat, är något som framför allt förekommer i storstäderna. Där kände många av ungdomarna till någon som köpt en bostad "svart", och där var förståelsen större än i övriga landet. Det är vanligare att ungdomar som har flyttat hemifrån känner till dessa affärer än bland ungdomar som fortfarande bor kvar hemma. I tabellen nedan visas hur de utflyttade ungdomarna har besvarat dessa båda frågor.

**TABELL 2.10 "SVARTA" BOSTÄDER. Utflyttade ungdomar**  
(N=1643,m=123)

| "SVARTA" BOSTÄDER  | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |
|--|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|
| Har förståelse för<br>att människor köper<br>"svarta" bostäder | 56             | 65         | 65           | 64                  | 72 %          |
| Känner till någon<br>som köpt "svart"                          | 17             | 21         | 24           | 25                  | 43 %          |
| n=   | 280            | 311        | 157          | 490                 | 282           |

Över hälften av ungdomarna har förståelse för att människor köper bostäder "svart". Minst är förståelsen bland ungdomarna på landsbygden där förmodligen inte denna form av olagliga affärer är särskilt vanlig. Trots detta har över hälften sagt sig ha förståelse för "svarta" lägenhetsaffärer. I storstäderna är det nästan tre fjärdedelar som förstår att människor köper hyreskontrakt.

Av ungdomarnas svar på om de känner till någon som har köpt en hyresbostad kan man också konstatera att det är vanligast i storstäderna och ovanligast på landsbygden. Även på de övriga orterna tycks omfattningen vara tämligen begränsad.

Resultaten går inte att applicera på ungdomarnas etableringar på bostadsmarknaden genom att de inte är knutna till individerna direkt, men det ger ändå en viss uppfattning om var de "svarta" bostäderna förekommer och vilken inställning ungdomarna har till denna företeelse. Man kan därför tänka sig att ungdomar i storstaden som saknar en bostad och som har möjlighet att köpa en lägenhet "svart", i hög utsträckning också gör det.

#### FRITIDSAKTIVITETER

I redovisningen har eget deltagande i idrott eller friluftsliv och att bevista idrottsevenemang förts samman till en variabel "sport". Variabeln kan närmast anses reflektera ett idrotts- eller friluftsintrasse. Som väntat uppvisar pojkar oftare än flickor ett sådant intresse. Bland pojkarna är de som flyttat hemifrån i de olika åldersgrupperna genomgående mindre idrotts- eller friluftsintrasserade. Motsvarande tycks också gälla bland flickorna.

I en ganska bred kategori har uppgifter förts samman om ungdomarnas deltagande i hobby och hantverk, musik-sång-teater och deltagande i studiecirkel eller politisk/facklig verksamhet. Denna variabel ska i första hand ses som en sammanfattning av

deltagande i fritidsverksamhet som innebär egen aktivitet (undantaqna är främst nöjen, idrott och friluftsliv, vilka behandlas separat). De ungdomar som flyttat hemifrån har genomgående en något lägre aktivitetsgrad i dessa avseenden, jämfört med ungdomarna som bor kvar hos föräldrarna.

I en variabel som har kallats "uteliv" har uppgifter om hur ofta ungdomarna brukar gå på restaurant/pub, discotek/dans, bio eller teater/konsert sammanförts. Också här visar det sig att de utflyttade genomgående har lägre aktivitetsgrad än de kvarboende. De ungdomar som i olika åldrar bor kvar hos sina föräldrar ägnar sig således åt ett något mer intensivt nöjesliv än sina jämnåriga kamrater som skaffat egen bostad. Bakom dessa olikheter kan ligga såväl allmänna skillnader i livsstil som skillnader i resursanvändning.

#### VAR UNGDOMARNA BEFINNER SIG PÅ SIN FRITID

I undersökningen ställdes frågor om var man brukade vara på fritiden. Viktigast är därvid om man brukar vara hemma hos sig eller hemma hos kamrater.

De som har flyttat till en egen bostad är klart oftare än de som fortfarande bor kvar hos föräldrarna i den egna bostaden på sin fritid. Detta gäller för samtliga åldersgrupper och både för pojkar och flickor. Ungdomar som bor i en egen bostad tycks således genomgående leva ett mer "heminriktat" liv än andra. Sannolikt finns förklaringar till detta både i sådant som att de oftare än andra lever i fasta förhållanden, har barn etc. och att de har en annan livsstil. Den egna bostaden ger i detta avseende bättre möjligheter att leva efter egen vilja. På motsvarande sätt är de som bor kvar hos föräldrarna oftare än de utflyttade hemma hos kamrater. Också detta mönster är genomgående för alla åldersgrupper och för både pojkar och flickor.

## MED VEM UNGDOMARNA TILLBRINGAR SIN FRITID

De som bor kvar hos föräldrarna uppger oftare än andra att de brukar vara tillsammans med kamrater och vänner på fritiden. Uppenbarligen har ungdomarna ett utbrett umgänge utanför hemmet medan de bor kvar hos föräldrarna.

När det gäller umgänget med släktingar, det vill säga syskon och föräldrar, är mönstret lite annorlunda. Bland 18-åringarna finns en svag tendens att de som flyttat hemifrån inte lika ofta träffar sina syskon och föräldrar. Skillnaden är dock inte stor vilket är förvånande med tanke på att det är just dessa ungdomarna har flyttat ifrån. Resultatet måste tolkas så att trots att ungdomarna flyttar från sina föräldrar för att klara sig själva så har de ändå behov av att upprätthålla omfattande kontakter med dem. Det här kan också förklara att en så stor del av ungdomarna vill bo nära sina föräldrar i den första bostaden.

Med stigande ålder tilltar skillnaden mellan de kvarboende och de utflyttade. Bland 25-åringarna uppger de utflyttade klart mer sällan än de kvarboende att de umgås med sina föräldrar på fritiden.

Resultatet antyder att kontakten med familjen bara förändras succesivt i samband med utflyttningen. Förändringen tycks inte snabb och dramatisk.

## SYSSELSÄTTNING I DEN EGNA BOSTADEN

När det gäller mer passiv sysselsättning som att lyssna på musik och titta på TV/video är skillnaderna mellan de olika grupperna av ungdomar små. Möjligtvis sysselsätter sig de yngre ungdomarna och pojkarna något oftare på detta vis. Flyttningen från föräldrarna tycks inte innebära någon skillnad i dessa vanor.

Mer aktiva sysselsättningar som att läsa böcker eller att ut-

öva hobby/hantverk eller sång/musik/teater är genomgående vanligare bland flickor än bland pojkar.

Flyttningen till en egen bostad tycks för många medföra att de får andra möjligheter (och kanske ett annat intresse av) att ha vänner på besök. De utflyttade, oberoende av ålder och kön, uppger betydligt oftare än de kvarboende att de brukar ha vänner på besök.

### KAP 3. FÖRHÅLLANDENA I FÖRÄLDRAHEMMET

En allmänt betydelsefull faktor när det gäller ungdomarnas utflyttning utgör förhållandena i föräldrahemmet. Vid diskussioner av vad dessa förhållanden kan betyda har olika aspekter uppmärksammats. Man har ibland hävdats att olika materiella omständigheter som till exempel utrymmesstandard och ekonomiska villkor är viktiga. Andra gånger har man velat understryka mer subjektiva aspekter som till exempel innehållet i relationen till föräldrarna, upplevelser av självbestämmande och känslomässig bundenhet till föräldrahemmet.

Ungdomarnas förhållande i föräldrahemmet har studerats ur tre aspekter: hushållets socioekonomiska status, bostadsstandard (trångboddhet, eget rum), och relationer mellan de unga och föräldrarna.

För dem som vid undersökningen bodde kvar avsågs de aktuella förhållandena. För de utflyttade avsågs den sista tiden före flyttningen.

En tabell över hur många som är trångbodda, har eget rum, betalar sina kläder själva och svaren på några frågor om relationerna i föräldrahemmet finns i bilaga 3.

#### FÖRÄLDRARNAS SOCIOEKONOMISKA STATUS

Från svaren på en fråga om föräldrarnas huvudsakliga sysselsättning har en socioekonomisk klassificering av föräldrahushållet gjorts. Klassificeringen grundas på den dominansordning för olika yrken som utarbetats inom SCB. Se bilaga 2.

Nedan redovisas hur stor andel som flyttat hemifrån bland ungdomar vars föräldrar tillhör olika socioekonomiska grupper. Redovisningen sker för tre grupper: arbetare (ej facklärd och

facklärda), tjänstemän (lägre och mellan) och en kategori högre (högre tjänstemän, fria yrkesutövare, företagare och lantbrukare). Det helt dominerade intrycket är att ungdomarna, oberoende av socioekonomisk status i föräldrahemmet, följer det allmänna mönstret av ålders- och könsbetingad utflyttning. Bland 22- och 25-åringar finns det nästan inga som helst avvikelser som på detta sätt går att koppla ihop med föräldrarnas yrken.

**TABELL 3.1 ANDEL UTFLYTTADE AV UNGDOMAR MED OLIKA SOCIO-EKONOMISK BAKGRUND**

(SEI:föräldrars yrke, N=2501, m=126)

| SEI        | 18 ÅR |    |     | 22 ÅR |    |     | 25 ÅR |    |     |   |
|------------|-------|----|-----|-------|----|-----|-------|----|-----|---|
|            | P     | F  | Sum | P     | F  | Sum | P     | F  | Sum |   |
| Arbetare   | 16    | 37 | 27  | 73    | 92 | 82  | 88    | 99 | 94  | % |
| Tjänstemän | 11    | 24 | 18  | 73    | 87 | 80  | 90    | 98 | 94  | % |
| Högre      | 9     | 25 | 18  | 74    | 93 | 83  | 89    | 97 | 93  | % |
| Samtliga   | 12    | 29 | 21  | 73    | 90 | 82  | 86    | 98 | 93  | % |

Bland 18-åringarna finns det dock vissa skillnader. De som kommer från arbetarhem har oftare än andra flyttat hemifrån. Speciellt gäller detta flickorna. Möjligtvis har vidare pojkar i denna ålder, vars föräldrar är högre tjänstemän, företagare etc, en speciellt stor benägenhet att stanna kvar i föräldrahemmet.

Av svaren på denna och övriga frågor i detta avsnitt görs en särskild redovisning av de utflyttade ungdomarnas svar uppdelat på ålder vid flyttningstillfället. Avsikten är att undersöka om de yngre eller tidiga flyttarna skiljer sig från dem som flyttat vid högre ålder. Man bör lägga märke till att i



denna analys sammanförs till en grupp alla som tex flyttat vid 18 års ålder oberoende om detta skedde 1982 eller 1977.

Också mellan ungdomar som flyttat tidigt respektive sent är olikheterna i socioekonomisk bakgrund små.

Av tabell 3.2 framgår till exempel att bland dem som flyttat från föräldrahemmet upp till 18 års ålder kommer 44% från arbetarhem, 26% från tjänstemannahem på lägre eller mellannivå och 30% från hem med högre socioekonomisk tillhörighet. Detta kan jämföras med att för samtliga undersökta ungdomar är motsvarande siffror 38, 29 respektive 33%.

**TABELL 3.2 UTFLYTTADE UNGDOMAR:FÖRÄLDRARNAS SOCIOEKONOMISKA GRUPP EFTER ÅLDER VID UTFLYTTNINGEN.**

(SEI:föräldrarnas yrke, N=1643, m=68)

| SEI        | U t f l y t t n i n g s å l d e r |     |     |            |     |     |         |     |      |
|------------|-----------------------------------|-----|-----|------------|-----|-----|---------|-----|------|
|            | - 18 ÅR                           |     |     | 19 - 22 ÅR |     |     | 23 ÅR - |     |      |
|            | P                                 | F   | Sum | P          | F   | Sum | P       | F   | Sum  |
| Arbetare   | 37                                | 47  | 44  | 37         | 36  | 37  | 45      | 41* | 44 % |
| Tjänstemän | 27                                | 25  | 26  | 28         | 31  | 29  | 28      | 32* | 29 % |
| Högre      | 36                                | 28  | 30  | 35         | 33  | 34  | 27      | 27* | 27 % |
| n=         | 152                               | 413 | 565 | 441        | 443 | 884 | 92      | 34  | 126  |

\*) Osäkra siffror pga basal under 50.

Bland de yngsta flyttarna är således ungdomar från arbetarhem överrepresenterade. Samtidigt är ungdomar från "högre" hem underrepresenterade. Det samma gäller för de äldsta utflyttarna medan däremot mellangruppen är mer genomsnittlig när det gäller socioekonomisk bakgrund.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor är, speciellt för flyttare i åldrarna 19 år och uppåt, genomgående små. Bland de yngsta flyttarna finns en överrepresentation av flickor från

arbetarhem och pojkar från högre socioekonomiska skikt.

#### TRÅNGBODDHET

Med trångboddhet avses här att en bostad innehåller mer än två boende per rum, kök och vardagsrum oräknat. (Detta är vad som kallas trångboddhetsnorm 2.)

Av ungdomarnas svar framgår att 8% av alla ungdomar hade (eller hade haft för de redan utflyttade) en situation i föräldrahemmet som innebar att man var trångbodd. Denna siffra är högre än till exempel de drygt 4% som den officiella statistiken anger för samtliga Sveriges hushåll 1980 (1).

Skillnaden beror sannolikt på att hushåll med barn har en högre trångboddhet än vad samtliga hushåll har i medeltal, bland annat för att enpersonshushåll definitionsmässigt aldrig är trångbodda enligt trångboddhetsnorm 2.

Om de utflyttade ungdomarna i olika åldrar jämförs med de i föräldrahemmet kvarboende visar det sig att de utflyttade oftare varit trångbodda. Till exempel hade 7% av de utflyttade 18-åringarna varit trångbodda mot bara 3% av dem som fortfarande bor kvar hos sina föräldrar.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor är i detta avseende genomgående små.

Om man granskar förekomst av trångboddhet i föräldrahemmet bland ungdomar som flyttat tidigt respektive sent visar det sig att vissa skillnader föreligger. Se tabell 3.3

De yngsta flyttarna har något oftare varit trångbodda. 13% av dem som flyttat hemifrån före 19 års ålder har varit trångbodda mot 10% av dem som vid utflyttningen var 23 år eller äldre.

(1) Eriksson, J., Lindquist, M., 1982, Boendeförhållanden och bostadsplanering. (Statens institut för byggnadsforskning) Gävle.

Möjligtvis är en förklaring till detta att de tidiga flyttarna i större utsträckning än andra bor i stora familjer. Man bör också hålla i minnet att ju längre någon bor kvar hos föräldrarna desto mindre sannolikhet är det att eventuella syskon också bor kvar.

**TABELL 3.3 UTFLYTTADE UNGDOMAR:FÖRHÅLLANDENA I FÖRÄLDRAHEMMET EFTER ÅLDER VID UTFLYTTNINGEN.**

(N=1643, m=53)

Procent av samtliga i respektive kategori

| Fråga      | U t f l y t t n i n g s å l d e r |     |     |            |     |     |         |     |      |
|------------|-----------------------------------|-----|-----|------------|-----|-----|---------|-----|------|
|            | - 18 ÅR                           |     |     | 19 - 22 ÅR |     |     | 23 ÅR - |     |      |
|            | P                                 | F   | Sum | P          | F   | Sum | P       | F   | Sum  |
| Trångbodd  | 16                                | 11  | 13  | 10         | 7   | 8   | 9       | 14* | 10 % |
| Eget rum   | 79                                | 79  | 79  | 88         | 88  | 88  | 82      | 89* | 84 % |
| Bet kläder | 50                                | 47  | 48  | 71         | 73  | 72  | 86      | 81* | 84 % |
| Bråk m för | 19                                | 21  | 20  | 11         | 14  | 13  | 5       | 6*  | 5 %  |
| Komma hem  | 70                                | 49  | 55  | 85         | 54  | 70  | 93      | 74* | 88 % |
| Till kamr  | 33                                | 24  | 26  | 31         | 20  | 25  | 34      | 23* | 31 % |
| n=         | 160                               | 417 | 577 | 441        | 443 | 884 | 93      | 36  | 129  |

\*) Osäkra siffror pga basstal under 50.

Samtidigt som man kan konstatera att det är en förhållandevis liten grupp som är trångbodda, så tycks trångboddheten ändå ha en viss betydelse för i vilken utstäckning ungdomarna flyttar i olika åldrar.

Man bör kunna anta att utrymmesstandarden är direkt relaterad till hushållets ekonomiska resurser. Eftersom inte föräldrarnas ekonomiska förhållanden är kända får hushållets socioekonomiska status användas som ett grovt mått på ekonomiska resurser. Jämför man hur utrymmesstandarden ser ut för de olika

socioekonomiska grupperna kan man se att andelen trångbodda är större bland arbetarfamiljer än bland övriga familjer. Av ungdomarna från arbetarhem var 16% trångbodda medan motsvarande siffra för ungdomar från tjänstemannahem eller högre socioekonomisk bakgrund, var 5%. Därmed kan man anta att trångboddhet som utflyttningsfaktor är något som i högre utsträckning påverkar ungdomar från arbetarhem än övriga ungdomar.

#### EGET RUM

En annan aspekt av utrymmesstandarden som direkt är inriktad på ungdomarnas egna förhållanden är om de har eller hade tillgång till eget rum.

De allra flesta, ungefär 90% av samtliga ungdomar, uppger att det har eller hade eget rum i föräldrahemmet.

Vilka samband finns då mellan tillgången till eget rum och utflyttningen från föräldrahemmet? För samtliga åldersgrupper gäller att de utflyttade inte lika ofta som de kvarboende hade eget rum i föräldrahemmet. Som exempel kan nämnas att bland de utflyttade 25-åringarna hade 82% haft eget rum mot 93% bland dem som fortfarande bor kvar. Avsaknaden av eget rum tycks alltså vara bidragande till att flyttningen kommer till stånd.

Samtidigt ökar möjligheterna att disponera eget rum ju längre man bor kvar, eftersom detta innebär att sannolikheten att bli enda kvarvarande barnet ökar. Att skillnaderna är störst bland 25-åringarna kan vara ett tecken på detta.

Bland dem som flyttat hemifrån innan de fyllt 19 år (oavsett åldersgrupp), uppger ungefär 80% att de hade eget rum hemma. De som flyttat hemifrån vid högre ålder hade något oftare eget rum i föräldrahemmet. Här bekräftas också det tidigare konstaterade sambandet mellan avsaknad av eget rum och utflyttning från föräldrahemmet.

I övrigt visar det sig att andelen med eget rum är större i de yngre kohorterna oberoende av om man flyttat eller ej. Bland de kvarboende 18-åringarna har över 95% eget rum.

Mönstret för utflyttning och tillgång till eget rum tycks på det hela taget vara likartat för pojkar och flickor.

#### BETALAR SINA KLÄDER SJÄLVA

I enkäten har ungdomarna fått besvara en fråga om de betalade sin kläder själva när de bodde hemma. Innan man tolkar dessa svar bör man tänka på att svaren kan avse olika förhållanden: Med "betala själv" kan man mena att den tillfrågade har egen inkomst (till exempel lön eller studiemedel) och betalar själv. Men det är också möjligt att avse en situation när den tillfrågade till exempel får en summa pengar varje månad av sina föräldrar och att dessa ska täcka den tillfrågades samtliga konsumtionsbehov. Begreppet "betala själv" har i detta sammanhang närmast innebörden "hushålla".

Av samtliga ungdomar svarar 68% att de betalade sina kläder själva. Bland kvarboende 18-åringar uppger 73% att de betalar sina kläder själva. Det kan då jämföras med att så få som 37% av dem förvärvsarbetar. Detta är sannolikt ett tecken på att många av svaren i realiteten innebär att ungdomarna, åtminstone i denna ålder snarare "hushållar själva" än "betalar själva".

Kvarboende i olika åldrar uppger oftare än utflyttade att de har betalat sina kläder själva. Möjligtvis är detta delvis ett resultat av att det för de utflyttade i högre åldrar avser ett förhållande som ligger långt tillbaka i tiden.

De som flyttade vid låg ålder uppger som väntat mindre ofta än äldre flyttare att de under sista tiden i föräldrahemmet betalade sin kläder själva. Med ökande ålder ökar ju den genomsnittliga förmågan att betala själv.

Bland 18-åringarna uppger flickorna, oberoende av om de flyttat eller ej, oftare än pojkar att de betalar sina kläder själva. Detta stämmer överens med ett mönster av att flickor i

denna ålder mer än pojkar dels är intresserade av kläder och dels allmänt är mer mogna med åtföljande större krav på självbestämmande.

Bland 22- och 25-åringar finns inga tydliga könsskillnader.

#### RELATIONER I FÖRÄLDRAHEMMET

För att belysa upplevelsemässiga aspekter på förhållandena i föräldrahemmet ställdes i enkäten frågor om ungdomarna ofta bråkade med sina föräldrar, om de kunde komma hem när de ville på natten och om de hellre gick hem till kamrater än tog hem kamrater till sig. För de redan utflyttade avsåg frågorna, på motsvarande sätt som tidigare, tiden närmast före flyttningen hemifrån.

#### BRÅK MED FÖRÄLDRARNA

Av samtliga ungdomar uppger 12% att de ofta bråkar respektive bråkade med sina föräldrar. Det är naturligtvis svårt att utifrån dessa svar avgöra hur förhållandet är eller var mellan ungdom och föräldrar i dessa hem. Rimligtvis innebär begreppet "bråk" mycket olika saker för olika ungdomar. Att det är en entydig indikator på subjektivt upplevda misshälligheter är dock klart.

För samtliga åldersgrupper gäller att de utflyttade oftare än de kvarboende bråkade med sina föräldrar. Så uppger till exempel 14% av de utflyttade 22-åringarna att de ofta bråkade med sina föräldrar under sista tiden de bodde hemma. De kvarboende i samma åldersgrupp ger detta svar i bara 6% av fallen.

Det föreligger också en tydlig skillnad mellan dem som flyttar tidigt och dem som flyttar senare. 20% av de yngsta flyttarna har bråkat med sina föräldrar mot bara 5% bland de äldsta.

Dessa skillnader går således i samma riktning som till exempel för trångboddheten. Bråkiga relationer med föräldrarna tycks dock göra större skillnad än till exempel trångboddhet.

Man kan vidare lägga märke till att bråk mellan föräldrar och unga tycks vara något vanligare för flickor. Oberoende av ålder och om och när man flyttat uppger flickorna något oftare att de bråkat med sina föräldrar. Kanske är även detta en del i förklaringen till att flickor oftare än pojkar flyttar hemifrån tidigt.

#### KOMMA HEM NÄR MAN VILL

Frågan om ungdomarna tycker att de kan komma hem när de vill på natten ställdes för att ge en uppfattning av ungdomarnas känsla av självbestämmande i föräldrahemmet.

71% av samtliga ungdomar anser att de kan eller kunde komma hem när de ville på natten.

Svaren följer i stort mönstret från frågan om bråk med föräldrarna. Kvarboende tycker oftare än utflyttade att de kan komma hem när de vill. Sena utflyttare anser sig i jämförelse med tidiga utflyttare oftare ha haft denna möjlighet i föräldrahemmet.

Det finns som väntat vissa skillnader mellan pojkar och flickor när det gäller frihet att komma hem när de vill. Pojkar upplever sig betydligt oftare ha denna frihet. Intressant är därvid att denna skillnad dock knappast alls finns bland ungdomar som i olika åldrar bor kvar hos föräldrarna, medan den är mycket tydlig bland de utflyttade. Oberoende av nuvarande ålder eller ålder vid utflyttningen så menar de utflyttade flickorna betydligt oftare än pojkarna att de inte haft möjlighet att komma hem när de ville. Kanske blir, för de flickor

som tidigt inser att de inte tillåts leva det liv de vill, detta ett starkt skäl att flytta hemifrån.

#### TA HEM KAMRATER ELLER GÅ HEM TILL KAMRATER.

Som en annan aspekt av relationerna i föräldrahemmet ställdes frågan om man föredrog att gå hem till kamrater framför att ta hem kamrater. 25% av ungdomarna svarade ja på denna fråga.

Skillnaderna mellan olika åldersgrupper och utflyttare vid olika ålder är små och går åt lite olika håll.

En systematisk skillnad finns dock i att pojkar oftare än flickor uppger att de hellre går eller gick hem till kamrater.

Trots att frågan här mest betraktats som en subjektiv indikator bör man inte gömma bort att till exempel utrymme i föräldrahemmet kan spela en inte oväsentlig roll i sammanhanget.



## KAP 4. FLYTTNINGEN HEMIFRÅN

I detta kapitel beskrivs omfattningen av ungdomarnas självständiga etablering på bostadsmarknaden. Kapitlet ägnas åt en granskning av i vilken utsträckning olika kategorier av ungdomar flyttat från sina föräldrar.

### HUR MÅNGA UNGDOMAR HAR FLYTTAT HEMIFRÅN?

Nedan redovisas hur stor andel av ungdomarna som flyttat från sina föräldrar (det vill säga svarat nej på frågan "Bor Du kvar hos Dina föräldrar?") senast det år de fyllde 18, 22 respektive 25 år.

**TABELL 4.1 ANDEL I PROCENT SOM FLYTTAT HEMIFRÅN SENAST DET ÅR DE FYLLDE 18, 22 RESPEKTIVE 25.**

| Ålder 1) | Utflyttade |
|----------|------------|
| 18       | 18 %       |
| 22       | 80 %       |
| 25       | 93 %       |
| n=       | 2501       |

1) Avser ålder t o m år 1982. Vissa ytterligare i respektive åldersgrupp har flyttat 1983. Detta framgår senare i rapporten.

Således har så många som en av fem flyttat hemifrån redan vid 18 års ålder och mer än nio av tio har flyttat vid 25 års ålder.

Det är en inte helt obetydlig andel som flyttat redan i den yngsta åldersgruppen. Andelen som flyttat hemifrån ökar, som väntat, kraftigt med stigande ålder. Speciellt stor tycks skillnaden vara mellan 18 och 22 år. Vid 25 års ålder är bara 7% av ungdomarna kvar i föräldrahemmet.

I en jämförbar undersökning av ungdomar i Storstockholm 1981 framgick att 10% av 18-åringarna och 71% av 22-åringarna flyttat hemifrån (1). Dessa siffror anger således en lägre nivå för utflyttningen än denna rikstäckande undersökning. Sannolikt finns vissa skillnader mellan storstaden och övriga delar av landet när det gäller ungdomars mönster för utflyttning från föräldrahemmet. Vi återkommer till denna fråga senare.

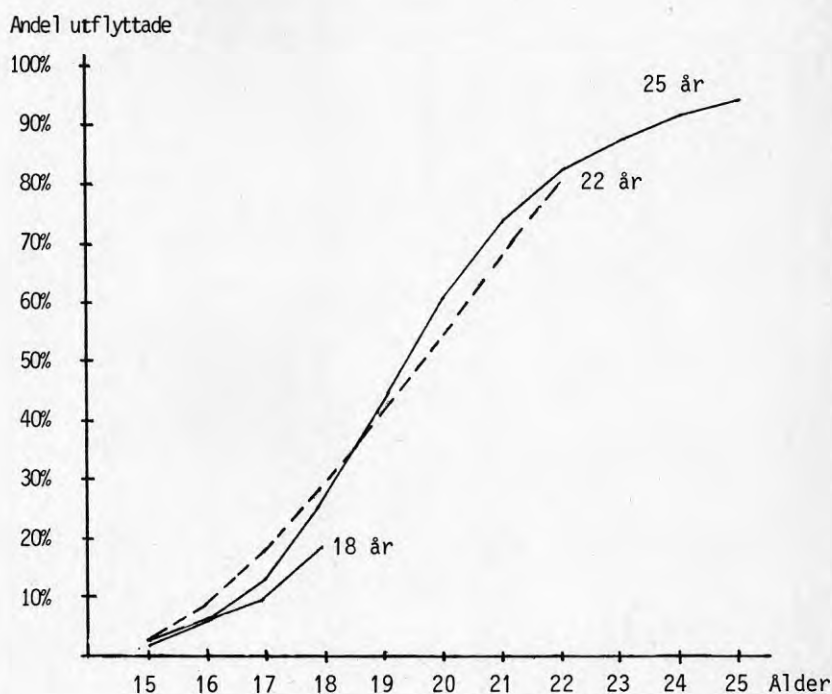
Den absoluta merparten av unga människors självständiga etablering sker således i åldrarna 18 till 25 år. Man bör här hålla i minnet att detta steg till självständigt boende kan variera avsevärt till sin innebörd. För vissa kan det vara fråga om ett rum i en studentkorridor för andra kan det redan från början handla om en egen bostadsrättslägenhet eller ett småhus. Detta behandlas utförligt i avsnittet om "den första egna bostaden".

#### GRAD AV ETABLERING I OLIKA ÅLDRAR

I figuren nedan görs en noggrannare redovisning av vid vilken ålder ungdomarna i de olika åldersgrupperna flyttat hemifrån. Utflyttningen från föräldrahemmet börjar för några redan innan 15 års ålder. Detta är dock ingen vanlig företeelse. Det finns ingen möjlighet att här särskilja en tvångsflyttning från en frivillig flyttning.

(1) Storstockholms ungdomars bostadssituation och bostadsönskemål, 1981 (Stockholms utrednings och statistikkontor.) 1981:11, Stockholm

FIGUR 4.1 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT VID OLIKA ÅLDER INOM RESPEKTIVE ÅLDERSGRUPP



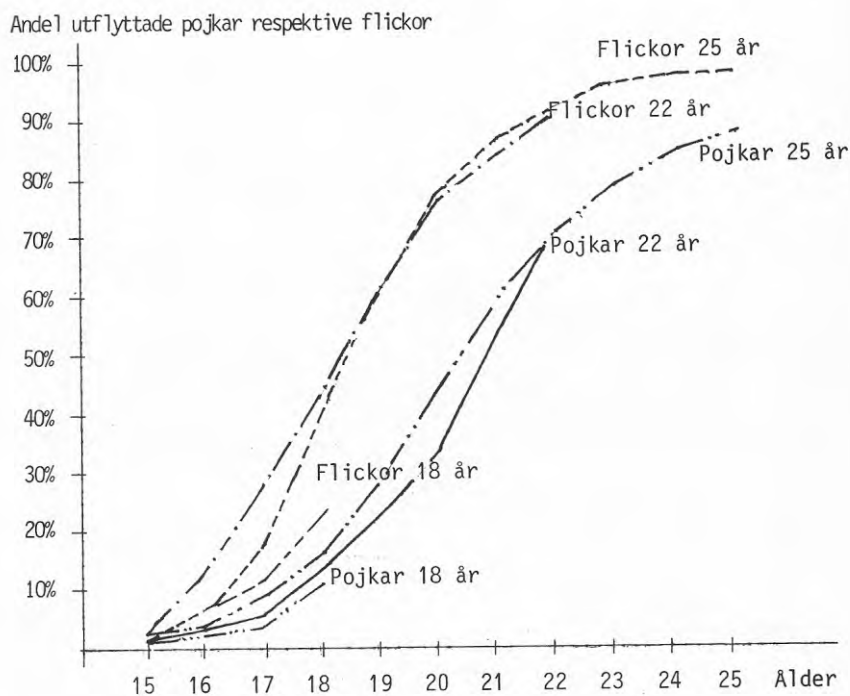
Mer generellt kan flyttningen hemifrån sägas sätta igång vid cirka 15 till 17 års ålder. Flyttningen ökar senare i omfattning och man får i åldrarna 18 till 22 år stora och jämna årliga tillskott i andelen som flyttat hemifrån. I åldrarna över 22 år mattas takten i utflyttningen av.

#### POJKARS OCH FLICKORS FLYTTNINGSÅLDER

I detta avsnitt ska skillnader som finns mellan pojkar och flickor utflyttning från föräldrahemmet belysas. En rimlig utgångspunkt är ju att flickor i högre uträkning än pojkar flyttat tidigt.

I figur 4.2 redovisas, på motsvarande sätt som i föregående figur, andelen som flyttat hemifrån vid olika ålder i de tre åldersgrupperna. Pojkar och flickor redovisas dock här separat.

**FIGUR 4.2 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT VID OLIKA ÅLDER INOM RESPEKTIVE ÅLDERSGRUPP EFTER KÖN**



Av figuren framgår tydligt att flickor i klart högre utsträckning än pojkar flyttar tidigt från föräldrahemmet. Vid 18 års ålder har mer än dubbelt så många flickor som pojkar flyttat hemifrån.

Denna stora skillnad i andelen utflyttade håller i sig också för de högre åldrarna och skillnaden tycks speciellt stor i åldrarna 18 till 22 år.

Vid de högsta åldrarna tycks skillnaden i andel utflyttade minska. Men om man vänder på perspektivet och istället ser till andelen pojkar respektive flickor som bor kvar hos föräldrarna framträder skillnaderna klarare. Vid 25 års ålder bor 2% av flickorna kvar mot hela 12% av pojkarna. Det är således betydligt vanligare att de unga männen länge blir kvar hos föräldrarna. Pojkarna hämtar aldrig igen flickornas försprång inom det aktuella åldersintervallet. Sannolikt ser man här de första stegen i en boendekarriär som hemmason.

Av figuren framgår också att utflyttningen från föräldrahemmet minskat om man jämför den yngsta åldersgruppen med den äldsta åldersgruppen. För både pojkar och flickor har andelen utflyttade i de åldrar där jämförelser kan göras minskat. Minskningen har varit större för flickorna än för pojkarna under dessa år i slutet av 1970- och början av 1980-talet. I åldrarna upp till 18 år är inte i något fall pojkarnas nedgång större än cirka 5% medan till exempel andelen utflyttade bland 17-åriga flickor minskat med cirka 15% mellan 1977 och 1981. Motsvarande minskning för 18-åriga flickor mellan 1975 och 1982 var drygt 18%, det vill säga nästan en halvering av andelen utflyttade.

Nedgången i de yngre gruppernas utflyttning tycks således speciellt stor bland flickorna. Förklaringen kan eventuellt vara ett ökat deltagande i utbildningen bland flickorna, men det kan även vara så att det finns en högre andel bland flickorna som vill bo ensamma i sin första bostad, och därmed "förlorar" de den draghjälp ut på bostadsmarknaden äldre pojkar kan ha givit dem. Man kan också fråga sig om flickorna är känsligare för förändringar i bostadsutbud, allmän ekonomisk situation etc, då de ju har en sämre medelinkomst än pojkarna.

I de lite högre åldersgrupperna kan man inte se att flickornas utflyttning skulle ha minskat. Däremot tycks pojkarnas situation i dessa åldrar i viss mån ha förändrats. Så har till exempel andelen utflyttade bland de 20-åriga pojkarna minskat med cirka 10% mellan 1977 och 1980. Bland de äldre pojkarna är minskningen mindre.

#### UTFLYTTNINGEN HAR MINSKAT.

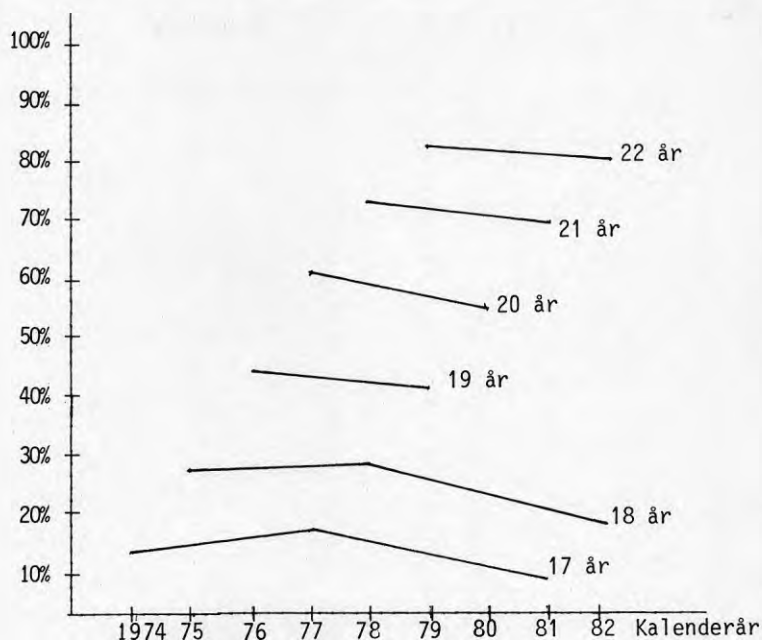
Av den hittills genomförda redvisningen har framgått att både för pojkar och flickor tycks andelen utflyttade ha minskat under senare år.

För att lite utförligare beskriva vad som hänt med ungdomarnas utflyttning från föräldrahemmet under senare år visas i figur 4.3 andelen utflyttade i en viss ålder för perioden 1974 till 1982. Genom att undersökningen omfattar tre olika åldersgrupper finns flera olika mätpunkter för andelen utflyttade för olika åldrar. För 17-åringar finns till exempel uppgifter för tre olika kalenderår (eftersom alla tre åldersgrupperna passerat denna ålder). Även för 18-åringar finns därmed uppgifter för tre olika år. För åldrarna 19 till 22 år finns bara uppgifter för två olika år (eftersom bara två av åldersgrupperna passerat dessa åldrar). Av figur 4.3 framgår till exempel att av dem som var 17 år 1974 hade 13% flyttat hemifrån. 1977 års 17-åringar hade flyttat i 17% av fallen och 1981 hade 9% av 17-åringarna flyttat.

Perioden 1974 till 1977 innebar således en ökning i andelen utflyttade 17-åringar medan perioden fram till 1981 innebar en minskning i andelen utflyttade i denna åldersgrupp. 18-åringarna tycks genomgå en ungefär likartad utveckling under åren 1975, 1978 och 1982.

Mellan de högre åldrarna har det bara varit möjligt att göra en enda jämförelse. I samtliga fall pekar dessa på att en nedgång av andelen utflyttade skett under den aktuella perioden. Iakttagelserna visar tydligt att ungdomarnas utflyttning från föräldrahemmet avtagit under senare år och nedgången gäller samtliga åldersgrupper. Den tycks dock vara mindre för de äldsta grupperna.

FIGUR 4.3 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT VID VISS ÅLDER OLIKA KALENDERÅR



Utvecklingen som sedan 60-talet har pågått mot en allt tidigare utflyttning från föräldrahemmet tycks alltså nu ha avstannat.

#### FLYTTNINGÅLDER EFTER TYP AV UPPVÄXTORT

Flera olika faktorer i föräldrahemmet och dess omgivning kan förutsättas ha betydelse för ungdomarnas benägenhet att flytta hemifrån. En viktigt sådan yttre faktor är sannolikt den typ av ort man växer upp på. Till exempel varierar möjligheterna till fortsatt utbildning kraftigt mellan olika slags orter. Av tabellen nedan framgår hur de olika åldersgrupperna fördelar sig på typ av ort ungdomarna huvudsakligen bott i under sin uppväxt.

De flesta har vuxit upp i städer av olika storlek. Ungefär lika många har tillbringat sin uppväxt på landsbygden som i storstad. En mycket liten grupp uppger sig ha vuxit upp utomlands.

**TABELL 4.2 HUVUDSAKLIG UPPVÄXTORT. (N=2466, m=35)**

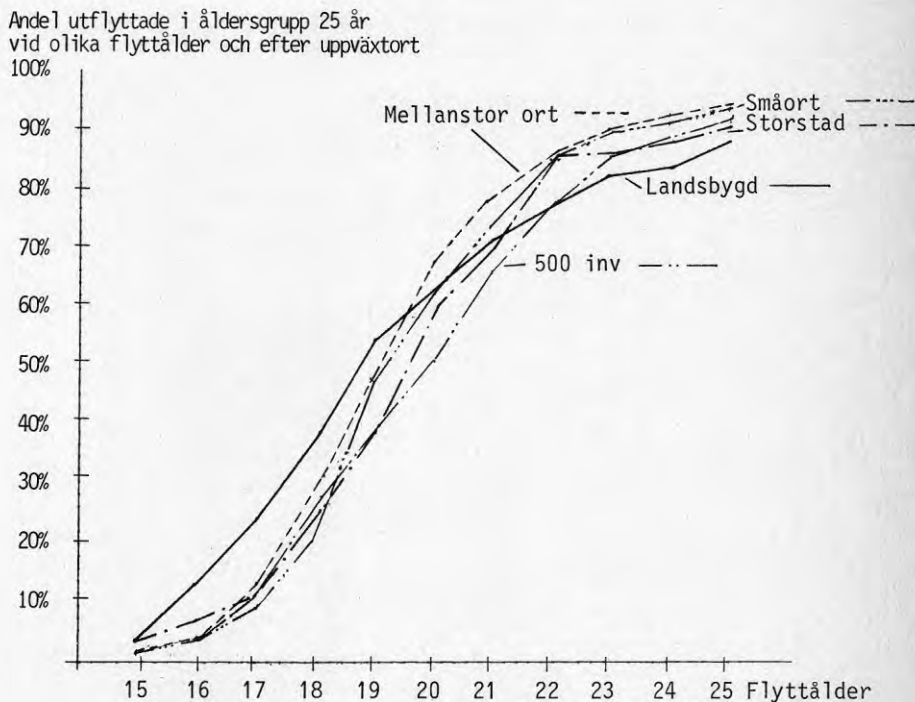
| Ålder | Lands-<br>bygd | 500<br>Inv | 10.000<br>Inv | Mellanstor<br>stad | Storstad | Utom-<br>lands |
|-------|----------------|------------|---------------|--------------------|----------|----------------|
| 18    | 17             | 20         | 12            | 32                 | 17       | 2 %            |
| 22    | 18             | 21         | 9             | 29                 | 19       | 4 %            |
| 25    | 18             | 18         | 9             | 30                 | 19       | 6 %            |
| n=    | 433            | 488        | 250           | 758                | 443      | 94             |

Vad betyder då typ av uppväxtort för ungdomarnas flyttålder? I figuren nedan redovisas hur stor andel som flyttat vid olika ålder inom den äldsta åldersgruppen, det vill säga de som är födda 1957 och vid undersökningstillfället var 25 år. I figur 4.4 redovisas andelen utflyttade efter vilken typ av ort de tillbringat större delen av sin uppväxt.

Man kan där se att skillnaderna mellan ungdomar uppvuxna på olika typer av orter, åtminstone i vissa åldersintervall, är ganska stora. Mest genomgående och tydligast avviker de som vuxit upp på landsbygden från övriga ungdomar. Till exempel hade vid 17 års ålder cirka 23% av dem flyttat mot cirka 8 - 12% för övriga.



**FIGUR 4.4 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT VID OLIKA ÅLDER BLAND 25-ÅRINGARNA EFTER HUVUDSAKLIG UPPVÄXTORT**



Den större utflyttningen bland landsbygdens ungdomar gäller åldrarna 16 till 19 år. I högre åldrar ändras mönstret så att vid 23 års ålder har de som vuxit upp på landsbygden istället en speciellt stor andel som bor kvar hos föräldrarna.

Landsbygdens ungdomar flyttar således oftare än andra tidigt hemifrån. Samtidigt blir de i större utsträckning kvar längre i föräldrahemmet.

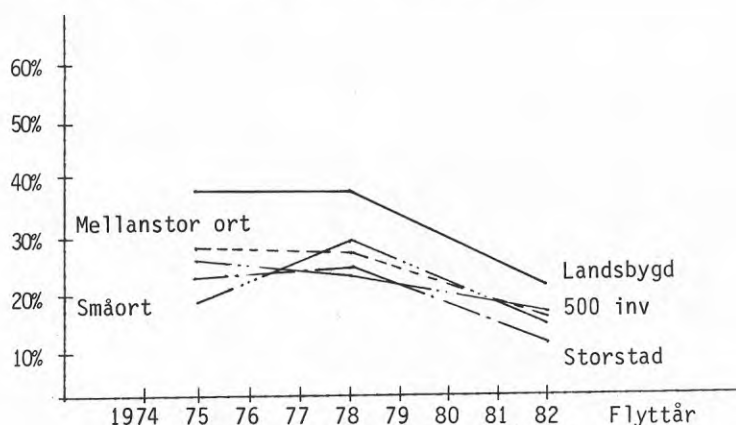
Så långt man kan följa de andra två åldersgrupperna uppvisar de i stort samma mönster.

Skillnaderna mellan övriga typer av uppväxtorter är små. Så tycks till exempel inte uppväxt i storstad ge andra förutsättningar för utflyttning trots att det nog ansetts befogat att förutsätta det.

Hur har då utvecklingen under senare år sett ut för ungdomar från olika slags orter? Tidigare har konstaterats att andelen utflyttade har minskat under denna period och speciellt bland de yngsta. Mot den bakgrunden visas i figur 4.5 vad som skett med andelen utflyttade bland 18-åringar med olika uppväxtort under den aktuella perioden.

**FIGUR 4.5 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT BLAND 18-ÅRINGAR MED OLIKA UPPVÄXTORT EFTER KALENDERÅR**

Andel utflyttade vid 18 års ålder efter uppväxtort



Här framgår klart att oberoende av typ av uppväxtort är andelen utflyttade bland 18-åringarna markant lägre 1982 än 1975 eller 1978. I samtliga fall är minskningen mellan en tredjedel och hälften.

De som vuxit upp på landsbygden intar också här en särställning. För alla tre åren ser man att dessa betydligt oftare än andra flyttar tidigt hemifrån. Skillnaderna mellan de olika grupperna tycks dock ha minskat något under perioden. Landsbygdens 18-åringar befinner sig 1982 på samma nivå som övriga befann sig 1975 eller 1978. Landsbygdens ungdomar flyttar trots detta fortfarande hemifrån vid unga år.

## SYSSELSÄTTNING OCH UTFLYTTNING

Om ungdomarna studerar, förvärvsarbetar eller har annan sysselsättning bedöms ofta spela en framträdande roll för såväl deras möjligheter som deras önskemål om och behov av att flytta hemifrån. Så har till exempel den som förvärvsarbetar förmodligen bättre resurser att finansiera ett självständigt boende. Möjligtvis väcker detta också önskemål om att klara sig själv. Den som studerar kanske tvingas lämna föräldrahemmet på grund av avståndet till utbildningsorten.

Nedan redovisas ungdomarnas svar på frågan "vilken är din huvudsakliga sysselsättning". I kategorin "övrigt" ingår de som är förtidspensionerade, gör militärtjänst, är sjukskrivna samt de som är hemma och sköter hushållet.

**TABELL 4.3 UNGDOMARNAS SYSSELSÄTTNINGSSITUATION (N=2501)**

| Sysse-<br>sättning | 18 ÅR |     |     | 22 ÅR |     |     | 25 ÅR |     |      |
|--------------------|-------|-----|-----|-------|-----|-----|-------|-----|------|
|                    | P     | F   | Sum | P     | F   | Sum | P     | F   | Sum  |
| Studerar           | 51    | 49  | 50  | 18    | 17  | 17  | 12    | 10  | 11 % |
| Förvsarb           | 37    | 37  | 37  | 72    | 72  | 72  | 82    | 83  | 82 % |
| Arbetslös          | 10    | 13  | 11  | 7     | 7   | 7   | 3     | 5   | 4 %  |
| Övrigt *)          | 2     | 1   | 2   | 3     | 4   | 4   | 2     | 3   | 3 %  |
| n=                 | 392   | 432 | 824 | 390   | 397 | 787 | 442   | 438 | 890  |

\*) Här ingår också 5 personer som inte besvarat frågan

Av tabellen framgår tydligt ungdomstidens karaktäristiska utveckling från studier till förvärvsarbete. Bland de yngsta studerar de flesta, även om så många som en dryg tredjedel förvärvsarbetar. I de äldre grupperna dominerar som väntat förvärvsarbete.

Arbetslösheten är störst bland de yngsta (11%) och minskar med stigande ålder.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor är, när det gäller förvärvsarbete respektive studier, genomgående små. Flickorna är dock något oftare än pojkarna arbetslösa. Speciellt gäller detta den yngsta gruppen. Det något större inslaget bland de äldre flickorna av "övrigt" förklaras till största delen av att de oftare är hemarbetande.

Vilken betydelse har då sysselsättningen för om man bor kvar eller flyttar ut från föräldrahemmet? Vi ska här försöka belysa den frågan genom att redovisa hur stora andelar som flyttat hemifrån bland ungdomar med olika sysselsättningssituation. I tabellen nedan finns angivet hur stor del som flyttat hemifrån inom respektive kategori. Som vanligt sker redovisningen uppdelat efter ålder och kön.

Av tabell 4.4 framgår tydligt att ungdomar med olika slags sysselsättning i stora drag följer det allmänt åldersbundna mönstret för flyttning hemifrån.

**TABELL 4.4 ANDEL UTFLYTTADE I PROCENT AV UNGDOMAR MED OLIKA SYSSELSÄTTNING (N=2501)**

| Sysse-<br>sättning | 18 ÅR |    |     | 22 ÅR |     |     | 25 ÅR |      |      |
|--------------------|-------|----|-----|-------|-----|-----|-------|------|------|
|                    | P     | F  | Sum | P     | F   | Sum | P     | F    | Sum  |
| Studerar           | 9     | 19 | 14  | 87    | 88  | 87  | 90    | 99   | 94 % |
| Förvsarb           | 16    | 36 | 26  | 70    | 92  | 81  | 93    | 98*  | 93 % |
| Arbetslös          | 21*   | 43 | 34  | 81*   | 79* | 80  | 79*   | 100* | 91 % |
| Samtliga           | 12    | 29 | 21  | 73    | 90  | 82  | 89    | 98   | 93 % |

\*) Osäkra siffror på grund av basal under 50.

Oberoende av om man studerar eller förvärvsarbetar ökar andelen utflyttade med stigande ålder. Till exempel har 26% av de förvärvsarbetande 18-åringarna flyttat, mot 81% respektive 93% bland förvärvsarbetande 22- respektive 25-åringar. Även de arbetslösa ungdomarna uppvisar ett likartat mönster.

Det finns dock vissa avvikelser från detta allmänna mönster. Speciellt framträdande är dessa bland 18-åringarna. Andelen utflyttade är där särskilt stor bland de arbetslösa med 34% utflyttade mot 21% i genomsnitt för 18-åringar. De förvärvsarbetande ligger också över genomsnittet för åldersgruppen. Andelen utflyttade är särskilt litet bland de studerande ungdomarna.

Bland 22- respektive 25-åringar är skillnaderna mellan de olika sysselsättningskategorierna små. Undantaget är de studerande 22-åringarna vilka flyttat hemifrån klart oftare än genomsnittet för sin åldersgrupp. Detta är således rakt motsatt det som gällde för 18-åringarna.

De tidigare konstaterade skillnaderna i utflyttningsgrad mellan pojkar och flickor går också igen för de olika sysselsättningskategorierna. För såväl förvärvsarbetande, studerande som arbetslösa gäller att flickorna inom respektive åldersgrupp i klart högre utsträckning än pojkarna lämnat föräldrahemmet. Det enda undantaget från detta återfinns bland de studerande 22-åringarna där pojkarna lika ofta som flickorna har flyttat från föräldrarna. Den ovan påpekade större utflyttningen bland studerande 22-åringar beror således på att just i denna grupp har pojkarna flyttat oftare än i andra grupper. Skillnaden i andel utflyttade mellan pojkar och flickor avtar med stigande ålder. Anmärkningsvärt är dock att de arbetslösa 18-åriga flickorna flyttat hemifrån ungefär dubbelt så ofta som genomsnittet för alla 18-åringar.

## UTBILDNING OCH UTFLYTTNING

De undersökta ungdomarna befinner sig i åldrar där stora delar fortfarande deltar i olika slags utbildning. Av den tidigare genomförda redovisningen av ungdomarnas sysselsättning framgick att 50% av 18-åringarna, 17% av 22-åringarna och 11% av 25-åringarna har studier som sin huvudsakliga sysselsättning. Detta utgör en viktig bakgrund när vi nu går över till att granska ungdomarnas hittillsvarande utbildning. De olika åldersgrupperna har av naturliga skäl inte haft samma möjlighet att genomgå utbildning på högre nivåer. De yngre har helt enkelt inte hunnit komma lika långt i utbildningssystemet.

Studier i normal omfattning hade till exempel för 18-åringar inneburit att de under undersökningsåret hunnit gå ut tvåårigt gymnasium. I tabell 4.5 redovisas ungdomarnas pågående eller hittills högsta utbildning.

**TABELL 4.5 PÅGÅENDE ELLER HITTILLS HÖGSTA GENOMGÅNGEN  
UTBILDNING (N=2501, m=31)**

| Utbildning       | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|------------------|-------|-------|-------|
| Grundskola *)    | 19    | 28    | 31 %  |
| Gymnasium 2-år   | 43    | 36    | 32 %  |
| Gymnasium 3-4-år | 35    | 16    | 13 %  |
| Högskola         | 3     | 20    | 24 %  |
| n=               | 823   | 772   | 875   |

1) Innefattar även ett fåtal utan fullständig grundskola.

Till respektive nivå har förts dem som för närvarande studerar på eller har avslutat denna nivå. Det är framför allt bland 18-åringar med gymnasieutbildning som denna för närvarande pågår. 17% av dem med tvåårigt och så många som 99% av dem med

tre- eller fyraårigt gymnasium har ännu inte avslutat dessa studier. Som framgår av tabellen är andelen med enbart grundskola högst bland 25-åringarna och lägst bland 18-åringarna. Detta kan inte förklaras av ovan diskuterade olikheter i möjligheter att genomföra utbildning. Det är snarare ett tecken på ett allmänt förändrat deltagande i utbildning. Andelen med pågående eller genomgången tvåårigt gymnasium är högst bland 18-åringarna och lägst bland 25-åringarna. Intressant är vidare att summan av tre- eller fyraårigt gymnasium och högskola är ungefär densamma i alla tre åldersgrupperna.

I tabellen nedan redovisas hur stor andel av ungdomar med olika utbildning som bor kvar i föräldrahemmet. Som vanligt sker redovisningen separat för olika åldersgrupper respektive för pojkar och flickor. Siffran längst upp till vänster innebär således att 73 % av de 18-åriga pojkarna med enbart grundskola fortfarande bor kvar i föräldrahemmet.

**TABELL 4.6 ANDEL KVARBOENDE I PROCENT AV UNGDOMAR MED OLIKA UTBILDNING (N=2501)**

| Utbildning | 18 ÅR |     |     | 22 ÅR |    |     | 25 ÅR |   |      |
|------------|-------|-----|-----|-------|----|-----|-------|---|------|
|            | P     | F   | Sum | P     | F  | Sum | P     | F | Sum  |
| Grundskola | 73    | 51  | 61  | 28    | 11 | 19  | 9     | 3 | 6 %  |
| Gymnasium  | 90    | 72  | 80  | 30    | 9  | 20  | 15    | 1 | 8 %  |
| Gymnasium  | 92    | 90  | 91  | 34    | 12 | 24  | 13    | 3 | 10 % |
| Högskola   | 100*  | 37* | 52* | 14    | 8  | 11  | 10    | 2 | 6 %  |
| Samtliga   | 88    | 72  | 79  | 27    | 10 | 18  | 12    | 2 | 7 %  |

\*) Osäkra siffror på grund av basal under 50.

Av tabellen framgår tydligt det flera gånger tidigare konstaterade mönstret att andelen utflyttade kraftigt ökar med stigande ålder och att flickor genomgående flyttat hemifrån i större utsträckning än pojkar.

Vidare framgår att det för samtliga åldersgrupper finns en skillnad i andelen som bor kvar i föräldrahemmet mellan grupper av ungdomar med olika utbildning. Den minsta andelen kvarboende (och således den största andelen utflyttade) återfinns bland dem med den lägsta respektive den högsta utbildningen. Så bor till exempel bland 18-åringarna 61% av dem med enbart grundskola kvar i föräldrahemmet mot 80-90% för dem med gymnasieutbildning. En rimlig förklaring till detta är att för en stor del av de senare pågår studierna fortfarande. Denna förklaring kan dock knappast vara giltig för 25-åringarna där det finns en likartad skillnad. Av 25-åringarna bor 6% av såväl dem med grundskola som dem med högskoleutbildning kvar mot 8% till 10% av dem med gymnasieutbildning.

Dessa skillnader är tydligast för pojkar i olika åldrar och för de yngsta flickorna. I respektive åldersgrupp är kvarboende i föräldrahemmet vanligast bland pojkar och då speciellt bland dem med gymnasieutbildning. Bland de 18-åriga flickorna har särskilt många med enbart grundskola flyttat från sina föräldrar. Motsvarande skillnad finns inte bland de äldre flickorna.

#### FLYTTMOTIV

För att utröna vad de utflyttade ungdomarna hade för motiv att lämna föräldrahemmet fick de i enkäten ta ställning till om det berodde på att man ville klara sig själv eller inte trivdes med föräldrarna, om det berodde på arbete eller studier eller om det sammanhögde med att man flyttade ihop med någon eller fick barn.

I tabell 4.7 redovisas andelen bland utflyttare i olika ålder som instämmer i respektive flyttningsmotiv.



TABELL 4.7 ANDEL SOM INSTÄMMER I OLIKA FLYTTMOTIV.

Utflyttade ungdomar ( N=1643, m=10)

| FLYTTNINGS-<br>MOTIV          | U t f l y t t n i n g s å l d e r |     |     |            |     |     |         |     |      |
|-------------------------------|-----------------------------------|-----|-----|------------|-----|-----|---------|-----|------|
|                               | - 18 ÅR                           |     |     | 19 - 22 ÅR |     |     | 23 ÅR - |     |      |
|                               | P                                 | F   | Sum | P          | F   | Sum | P       | F   | Sum  |
| Ville klara<br>sig själv      | 58                                | 59  | 58  | 64         | 60  | 62  | 56      | 57* | 60 % |
| Trivdes ej med<br>föräldrarna | 15                                | 14  | 14  | 12         | 8   | 10  | 9       | 11* | 10 % |
| Pga arbete/<br>studier        | 34                                | 36  | 36  | 28         | 31  | 29  | 12      | 23* | 15 % |
| Avstånd till<br>skola/arb     | 34                                | 36  | 36  | 23         | 22  | 22  | 18      | 14* | 17 % |
| Flyttade<br>ihop              | 21                                | 42  | 36  | 38         | 42  | 40  | 49      | 54* | 50 % |
| Fick barn                     | 2                                 | 6   | 5   | 3          | 3   | 3   | 3       | 6*  | 4 %  |
| n=                            | 168                               | 430 | 598 | 454        | 450 | 904 | 96      | 35  | 131  |

\*) Osäkra siffror på grund av basstal under 50.

60% av alla utflyttade ungdomar instämmer i det allämnt hållna påståendet att de flyttade för att de ville klara sig själva. Skillnaderna mellan olika flyttningsåldrar och mellan könen är små och osystematiska.

12% uppger som motiv att de inte trivdes med sina föräldrar, en siffra som ligger i nivå med andelen som uppgav att de bråkade med sina föräldrar. De tidiga utflyttarna uppger, precis som för bråk med föräldrarna, oftare än andra att de inte trivdes med sina föräldrar. Till skillnad från bråk i relationen till föräldrarna föreligger här inga systematiska skillnader mellan pojkar och flickor.

30% uppger att de flyttat hemifrån på grund av arbete eller studier. Gruppen som flyttat i ålderna upp till 18 år instämmer i detta motiv i 36% av fallen. Motsvarande siffra för dem som flyttat i åldern 23 år och uppåt är bara 15%. Skillnaden mellan tidiga och sena flyttare är således påtaglig. Kanske kan dessa tidiga flyttningar på grund av arbete eller studier vara en del av den större tidiga utflyttningen bland landsbygdens ungdomar?

I de olika åldersgrupperna uppger flickor oftare än pojkar att de flyttat hemifrån på grund av arbete eller studier.

Den separata fråga som ställdes om just avståndet till arbete eller studier som motiv för flyttningen som ställdes gav i huvudsak samma resultat.

För 39% av ungdomarna sammanhänge flyttningen hemifrån med att man flyttade ihop med någon.

Det är inte ovanligt att man flyttar ihop med någon även i den yngsta gruppen utflyttare. Bland dessa flyttar en av tre ihop med någon. Andelen för vilka utflyttningen innebär att man flyttar ihop ökar sedan med stigande ålder. Bland dem som flyttat ut i åldern 23 år och uppåt flyttar hälften ihop med någon.

Flickorna flyttar oftare än pojkarna i samma ålder ihop med någon. Speciellt stor är skillnaden bland de yngsta. Där flyttar 42% av flickorna direkt ihop med någon mot 21% bland pojkarna.

I 4% av fallen uppges som motiv till flyttningen att man får barn. Siffrorna är således mycket låga. De är dock högst bland de flickor som flyttat tidigt. 6% av alla flickor som flyttat före 19 års ålder uppger att flyttningen orsakades av att de fick barn.

## KAP 5. DEN FÖRSTA EGNA BOSTADEN

Bland ungdomar i åldern 18 till 25 år har cirka 65% flyttat hemifrån, flyttandelen varierar, som redan har visats, starkt med åldern: 21% av 18 åringarna, 81% av 22-åringarna och 93% av 25-åringarna har flyttat hemifrån.

### UPPLÅTELSEFORM

De flesta ungdomarna hade redan i den första bostaden etablerat sig med direktkontrakt eller någon form av ägande av sin bostad. På detta sätt disponerade över 68% av de utflyttade ungdomarna sin första bostad varav 11% ägde bostaden. I tabell 5.1 visas hur ungdomarna i den här undersökningen fördelar sig på olika upplåtelseformer.

**TABELL 5.1 UPPLÅTELSEFORM FÖRSTA BOSTADEN**  
(N=1643, m=46)

| UPPLÅTELSEFORM | Andel |
|----------------|-------|
| Första hand    | 57 %  |
| Äger bostaden  | 11 %  |
| Andra hand     | 11 %  |
| Tjänstebostad  | 3 %   |
| Studentrum     | 9 %   |
| Inneboende     | 8 %   |
| Övrigt         | 1 %   |
| n=             | 1597  |

Direktkontrakt och ägande av bostaden innebär naturligtvis både en större trygghet i boendet än övriga upplåtelseformer och en större möjlighet att senare förbättra boendestandarden genom till exempel lägenhetsbyte.

Ägarandelen på 11% är en lika stor grupp som dem som bor med andrahandskontrakt. För övriga är den första bostaden ett studentrum eller inneboende där studentrummen är något vanligare än inneboendet.

Tjänstebostäder är inte en upplåtelseform av större betydelse för ungdomarna: 3% hade en tjänstebostad som sin första egna bostad.

Resultatet tyder på att ungdomarna i riket som helhet har kunnat etablera sig med mycket bra upplåtelsevillkor. Mer än två tredjedelar har en direkt dispositionsrätt över sin bostad. I ägandeformen ingår både bostadsrätt, andelsägd lägenhet och fastighetsägande.

#### GEOGRAFISKA SKILLNADER I UPPLÅTELSEFORM

Upplåtelseformerna varierar tydligt med typen av ort som ungdomarna har växt upp i. Här antas att ungdomarnas flyttning från föräldrahemmet till den första bostaden oftast inte gick utanför uppväxtorten, utom i de fall ungdomarna har fått flytta på grund av studier eller arbete.

Bland ungdomar som har växt upp i någon av storstäderna märks dels att de hade en lägre andel med direktkontrakt och dels en högre andel som bodde i andra hand än genomsnittet. För ungdomar uppväxta på landsbygden eller i de mindre orterna var det tvärtom; ungdomarna från landsbygden och från orter med högst 10.000 invånare hade lägre andelar med andrahandsbostäder och högre andelar med direktkontrakt. Vidare kan man se att storstadsungdomarna oftare än genomsnittet ägde sin första bostad.

Det är antagligen så att de i storstäderna där det är svårt

för ungdomar att få en bostad finns i princip tre valmöjligheter -om man inte kan få en bostad med förstahandskontrakt: det ena är att flytta till områdena med tomma lägenheter och då kan man kanske inte komma i närheten av det område där man bodde tidigare och där man har sina sociala nätverk. Vill man inte göra det återstår att bo i andra hand eller att köpa en bostad.

Detta bör vara förklaringen till att de båda senare upplåtelseformerna är så vanliga i storstäderna där alltså knappt var tredje person av de unga bor på detta sätt i sin första bostad.

Däremot var det en betydligt högre andel av ungdomarna uppväxta i mindre orter som hade en studentbostad som sin första egna bostad. Studentbostäder var i själva verket minst vanligt bland ungdomar uppväxta i storstäderna.

För ungdomarna på landsbygden innebär avstånden till utbildningar troligen ofta att de tvingas flytta till en annan ort när de vill studera (och de flyttar också tidigare än övriga ungdomar vilket styrker detta). Det bör vara därför som det är så vanligt med studentrumsboende eller inneboende bland dessa ungdomar. Ungdomar från de lite större orterna har troligen närmare till utbildningar och där råder inte heller samma bostadsbrist som i storstäderna.

Det var bara 3% av ungdomarna uppväxta i en storstad som bodde i studentrum medan mellan 9% och 11% av de övriga ungdomarnas första egna bostad var en studentbostad. I tabellen nedan visas hur ungdomarna fördelas på olika upplåtelseformer efter uppväxtort.

För ungdomar från storstäderna måste de ägda bostäderna till en del röra sig om bostadsrätter eller andelsägda bostäder, för det var bara 5% av storstadsungdomarna som bodde i villa eller radhus.

Inneboendet var minst vanligt bland ungdomar från de mellan-stora orterna. Se tabell 5.2.

TABELL 5.2 UPPLÅTELSEFORM MOT UPPVÄXTORT (N=1643, m=148)

| UPPLÅTELSEFORM | LANDS-<br>BYGD | 500<br>INV | 10000<br>INV | MELLAN-<br>STORSTAD | STOR-<br>STAD |
|----------------|----------------|------------|--------------|---------------------|---------------|
| Direktkontrakt | 61             | 57         | 63           | 58                  | 55 %          |
| Äger bostaden  | 8              | 12         | 10           | 11                  | 14 %          |
| Andra hand     | 8              | 10         | 8            | 11                  | 16 %          |
| Tjänstebostad  | 2              | 1          | 2            | 3                   | 3 %           |
| Studentbostad  | 9              | 10         | 10           | 11                  | 3 %           |
| Inneboende     | 11             | 9          | 6            | 6                   | 8 %           |
| Annat          | 1              | 1          | 1            | -                   | 1 %           |
| n=             | 278            | 305        | 154          | 482                 | 276           |

En slutsats man kan dra är att ungdomar från storstäderna har svårare än övriga ungdomar att få direktkontrakt på grund av bostadsbrist, därför bor de oftare i andra hand eller köper sig bostäder. Även inneboende förekommer bland dessa ungdomar som en lösning på bostadssituationen, men det är främst en upplåtelseform som ungdomar från de minsta orterna bor i, troligen under sin studietid.

Förutom de geografiska variationerna finns variationer mellan åldersgrupper och kön. Eftersom det inte finns utflyttade 22-åringar i åldersgrupp 18 år, eller utflyttade 25-åringar i åldersgrupp 22 år, går det inte att jämföra åldersgrupperna hur som helst för att få en bild av förändringar över tiden. Man måste välja någon utflyttningsålder och för den studera eventuella skillnader mellan åldersgrupperna. I annat fall jämför man ungdomar som har flyttat vid olika åldrar och med olika förutsättningar utan att ta hänsyn till dessa skillnader varvid resultaten blir missvisande. I det här fallet kan bara en jämförelse göras för utflyttade ungdomar upp till 18 år då bara dessa finns i alla tre åldersgrupperna.

## DIREKTA UPPLÅTELSEFORMER HAR MINSKAT ÖVER TIDEN

När man jämför utflyttare som inte fyllt 19 år i de tre åldersgrupperna, finner man att boendet med ägande och förstahandskontrakt har minskat. I åldersgrupp 18 år hade 61% förstahandskontrakt eller ägde sin bostad, i åldersgrupp 22 år 64% och i åldersgrupp 25 år 68%.

Samtidigt har andrahandsboendet, studentrumsboendet och inneboendet blivit vanligare i åldersgrupperna 18 och 22 år än vad de var i åldersgrupp 25 år. Dessutom är det en lägre andel av 18-åringarna som har flyttat hemifrån 1982 än vad det var 1975. Tillsammans tycks detta peka på en försämrad boendesituation för ungdomarna under slutet av 70-talet och början av 80-talet. Se tabell 5.3 nedan.

**TABELL 5.3 UPPLÅTELSEFORM UNGDOMAR MED FLYTTÅLDER <19 ÅR**  
Årtal avser det år respektive åldersgrupp var 18 år. (N=599, m=18)

| UPPLÅTELSEFORM | 1975 (25) | 1977 (22) | 1982 (18) |
|----------------|-----------|-----------|-----------|
| Direktkontrakt | 59        | 58        | 53 %      |
| Äger bostaden  | 9         | 6         | 8 %       |
| Andra hand     | 7         | 13        | 11 %      |
| Tjänstebostad  | 2         | 4         | 2 %       |
| Studentbostad  | 8         | 10        | 11 %      |
| Inneboende     | 15        | 9         | 14 %      |
| Annat          | -         | -         | 1 %       |
| n=             | 231       | 209       | 141       |

Samtidigt som den här tendensen har utvecklats har det rapporterats om tomma lägenheter på flera håll. Det kan finnas olika förklaringar till att det står lägenheter tomma på samma gång som ungdomar bor i andra hand eller liknande.

Dels kanske de tomma lägenheterna inte ligger särskilt centralt, och dels kan de vara så nya att barnen som växt upp i dessa områden, inte har börjat flytta hemifrån ännu.

Ytterligare en förklaring kan vara att de lediga bostäderna är för stora eller att området har dåligt rykte. Det finns också flera olika undersökningar som visar att bostadens läge har stor betydelse för ungdomarna. I Stockholm kan man till exempel märka att ungdomar antingen vill bo i sin hemkommun eller i Stockholms innerstad (1). När det då är brist på bostäder i lägen som ungdomarna helst vill bo, kan man alltså förmoda att boende med andrahandskontrakt ökar samtidigt som det kan stå lägenheter tomma i någon del av kommunen.

Ett andrahandsboende i ett centralt läge kan mycket väl värderas högre av ungdomarna än en bostad med direktkontrakt i ett perifert läge och med sämre möjligheter att nå de centrala delarna. De flesta ungdomarna är hänvisade till de allmänna kommunikationerna och blir därmed inte lika lättrörliga som de bilburna grupperna samtidigt som de kanske i högre utsträckning än dessa utnyttjar de centrala delarnas fritidsaktiviteter.

Stöd för detta antagande kan man även finna i den här undersökningen.

Som visats i kapitel 1, vill ungdomarna bo nära sina kamrater och gärna i närheten av men inte i samma område som sina föräldrar. Det har också framkommit att ungdomarna inte gärna flyttar till en annan ort för att få en bostad medan de mycket

(1) Storstockholms ungdomars bostadssituation och bostadsönskan, (Stockholms utrednings- och statistikkontor.) 1981:11, Stockholm.



väl kan tänka sig att flytta för att få ett arbete. Finns det starka skäl så kan ungdomarna alltså tänka sig att flytta men en bostad hör inte till sådana skäl.

När ungdomarna i Storstockholm svarar att de vill bo i sin hemkommun avser de troligen i närheten av den sociala miljö de tillhör.

Som en ytterligare konsekvens av ungdomarnas ökade svårigheter att få bostäder, kan man anta att det uppstår en viss "segregation". Det vill säga att ungdomar som saknar kontakter och som bara kan få hjälp av bostadsförmedlingen, inte har samma möjligheter som andra att tillgodose önskemål om bostadens läge. Studentbostäder går bara till studenter och för dem är det också lättast att bli inneboende; uthyrarna vill ha "ordentliga" ungdomar. De som har råd kan köpa sig bostäder i lägen som de vill ha.

#### SKILLNADER MELLAN POJKAR OCH FLICKOR

Jämför man utflyttade 18-åringar i alla åldersgrupper finner man att andelen bland flickor som bor i andra hand och liknande upplåtelseformer, har ökat från 1975 till 1982. Inneboendet bland flickor har dock minskat under samma tid och det förklaras av att en högre andel bland de yngsta flickorna bor i andra hand eller i studentbostäder. Under samma tidsperiod har det blivit en lägre andel bland flickor som bor med förstahandskontrakt.

Bland pojkar har det också skett en minskning av andelen med direktkontrakt om man jämför hur det var 1975 med hur de var 1982. Även andelen som äger sin bostad har minskat bland pojkar under tidsperioden, och både studentrumsboendet och inneboendet har ökat.

Sammanfattningsvis har situationen försämrats för både pojkar och flickor mellan 1975 och 1982. Se tabell 5.4 nedan.

**TABELL 5.4 UPPLÅTELSEFORM UPPDELAT PÅ FLICKOR OCH POJKAR**  
Ungdomar som ännu inte fyllt 19 år (N=599, m=18)

| UPPLÅTELSEFORM | 1975 (25) |     | 1977 (22) |     | 1982 (18) |      |
|----------------|-----------|-----|-----------|-----|-----------|------|
|                | P         | F   | P         | F   | P         | F    |
| Direktkontrakt | 52        | 62  | 57        | 58  | 43        | 58 % |
| Äger bostaden  | 10        | 8   | 4         | 6   | 7         | 8 %  |
| Andra hand     | 9         | 6   | 10        | 14  | 7         | 14 % |
| Tjänstebostad  | -         | 3   | 4         | 4   | 2         | 2 %  |
| Studentbostad  | 9         | 7   | 10        | 10  | 11        | 10 % |
| Inneboende     | 20        | 13  | 15        | 8   | 25        | 8 %  |
| Annat          | -         | 1   | -         | -   | 5         | - %  |
| n=             | 69        | 162 | 48        | 161 | 44        | 97   |

Flickorna etablerade sig dock med bättre upplåtelseformer än vad pojkarna gjorde. Delvis kan kanske detta förklaras av att flickorna oftare än pojkarna bor i parförhållanden i den första bostaden. Denna skillnad i upplåtelseform mellan pojkar och flickor tycks vara stabil och det finns ingenting som för närvarande tyder på att detta förhållande kommer att förändras.

#### BOSTADSTYP

I enkäten ingick en fråga om vilken typ av bostad den första bostaden var och ungdomarna hade att välja mellan tre svarsalternativ: Lägenhet i flerbostadshus, radhus och villa. Den vanligaste bostadstypen bland ungdomarna när de flyttar hemifrån är en lägenhet i ett flerbostadshus. På så sätt bor ca 90% av ungdomarna. Övriga 10% bosätter sig i småhus redan då de flyttar hemifrån. Det finns olika förklaringar till detta. Den främsta förklaring bör ligga i de geografiska förhållandena. I de större orterna bodde 91% till 95% av ungdomarna

i en bostad i ett flerbostadshus, medan det på landsbygden var 82% till 88%. Det var till exempel 17% av ungdomarna på landsbygden som bodde i villa mot 7% i de små eller mellanstora orterna, och 4% i storstäderna. Radhusboendet var lika litet (1% till 2%) i alla orter. Knappt två tredjedelar av ungdomarna som bodde i en villa direkt då de flyttade hemifrån var uppväxta på landsbygden eller i en mindre ort. Genom att bebyggelsen i dessa delar av landet huvudsakligen består av småhus å är utbudet av lägenheter i flerbostadshus givetvis mycket begränsat och det kan istället vara lättare att hitta en ledig bostad i en stor gammal villa eller att finna ett småhus som inte är för dyrt att hyra. Av svaren framgår att ungdomarna till exempel kan hyra av släktingar eller bekanta och många gånger mycket billigt.

En del ungdomar hyr en villa tillsammans med några kamrater och om de är några stycken kan de hyra relativt stora villor och ändå få låga boendekostnader räknat per person. Det förekommer också att ungdomar flyttar ihop och själva skaffar sig en villa som sin första bostad. I tabell 5.5 nedan visas hur ungdomarna fördelar sig på olika bostadstyper i den första bostaden. Tabellen visar alla åldersgrupper tillsammans.

**TABELL 5.5 BOSTADSTYP ALLA ÅLDERSGRUPPER**

(N=1643, m=65)

| BOSTADSTYP  | Andel |
|-------------|-------|
| Lägenhet *) | 90 %  |
| Radhus      | 1 %   |
| Villa       | 9 %   |
| n=          | 1578  |

\*) I flerbostadshus

Flyttåldern spelar en mycket liten roll för om den första bostaden blir en villa eller inte. Jämför man de tidiga utflyttarna i åldersgrupp 25 år med hela den utflyttade åldersgruppen, ligger de tidiga utflyttarna endast någon procent lägre än alla utflyttade i åldersgruppen när det gäller villaboende.

#### SKILLNADER MELLAN ÅLDERSGRUPPER OCH KÖN

Variationerna mellan åldersgrupperna är mycket små och man kan därför anta att det bosättningsmönster som har redovisats ovan är stationärt eller åtminstone mycket långsamt ändras på ett avgörande sätt.

Mellan åldersgrupp 22 och 25 år fanns i stort sett inga skillnader alls. Både pojkarnas och flickornas mönster återkommer i båda åldersgrupperna. Däremot avviker pojkarna i åldersgrupp 18 år en smula: de hade en oväntat hög andel både med villaboende och med radhusboende. Som snart kommer att visas så hade pojkarna en betydligt större andel som bodde med kamrater än vad både flickor i samma ålder och de båda övriga åldersgrupperna har haft i den första bostaden. Det kan också vara förklaringen till pojkarnas höga andel boende i småhus i åldersgrupp 18 år. Bland flickorna finns inga sådana skillnader.

#### STANDARD

I diskussioner om vilken typ av bostäder som eventuellt skulle kunna tänkas passa ungdomar har bland annat standarden berörts. Man har ställt frågan: är ungdomar intresserade av att få en lägre bostadsstandard mot att de får ett centralt läge eller en lägre hyra? osv. När nu ungdomarnas standard i den första bostaden redovisas, så är det självklart att den pågående bostadsförnyelsen spelar en viktig roll för dessa resultat. I takt med att de omoderna eller halvmoderna bostäderna försvinner minskar också möjligheterna för ungdomarna att skaffa sig sådana bostäder. Det behöver därför inte vara så

att ungdomarna i den yngsta åldersgruppen bor i moderna bostäder bara för att de verkligen vill det, utan det kan också vara så att de inte har haft något alternativ när de flyttade hemifrån. Motsatsen är inte heller given. I tabell 5.6 visas hur ungdomarna fördelar sig på de olika standardformerna.

**TABELL 5.6 STANDARD ALLA ÅLDERSGRUPPER**  
(N=1643, m=105)

| STANDARD   | Andel |
|------------|-------|
| Modern     | 79 %  |
| Halvmodern | 17 %  |
| Omodern    | 4 %   |
| n=         | 1538  |

De tre grupperna som används i presentationen är följande: modern vilket innebär att bostaden har centralvärme, varmt och kallt vatten, wc, dusch eller badrum. Halvmodern, innebär att bostaden har centralvärme, wc men saknar dusch eller badrum. Omodern är en bostad som saknar både centralvärme, varmvatten och dusch/badrum.

De flesta flyttade till en modern bostad men det finns en inte obetydlig grupp på ca 21% som bodde omodernt eller halvmodernt i sin första bostad. Som redan har nämnts kan det finnas flera skäl till att ungdomarna bosätter sig i icke moderna bostäder. Det kan gälla läget eller hyresnivån. Det är svårt att avgöra betydelsen av hyresnivån för valet av bostad. Stockholms ungdomsundersökning (1) har visat att ungdomarna är villiga att betala en högre hyra för att få ett centralt läge. Likaså har

(1) Sthlms kommun USK se not sid 56

man visat att ungdomarna föredrar en omodern bostad i centralt läge framför en lika stor modern bostad en bit från de centrala delarna. Slutsatsen man bör kunna dra är att bostadens läge har större betydelse för ungdomarna än vad standarden har.

#### SKILLNADER MELLAN ÅLDERSGRUPPER OCH KÖN

Det framgår klart av tabell 5.7 att standarden är starkt relaterad till åldersgrupperna, det vill säga till den tidpunkt vid vilken ungdomarna flyttade hemifrån.

I åldersgrupp 25 år som huvudsakligen kan sägas ha påbörjat flyttningen hemifrån kring 1975, flyttade 22% till en icke modern bostad. Huvudelen av dem som inte bodde modernt hade halvmoderna bostäder; 18%. I åldersgrupp 22 år, vilket ungefär motsvarar en flyttning hemifrån vid 1978 och framåt, flyttade 21% till icke moderna bostäder. I åldersgrupp 18 år vilka just har börjat sin flyttning hemifrån, har andelen som flyttar till icke moderna bostäder sjunkit till 17%. Andelen som bor i helt omoderna bostäder har däremot inte sjunkit utan ligger för alla tre åldersgrupper kring 3-4%.

**TABELL 5.7      STANDARD PÅ ÅLDERSGRUPPERNA (N=1643, m=105)**

| ÅLDER      | 18 ÅR |     |     | 22 ÅR |     |     | 25 ÅR |     |      |
|------------|-------|-----|-----|-------|-----|-----|-------|-----|------|
|            | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM  |
| Modern     | 84    | 83  | 83  | 81    | 78  | 79  | 76    | 79  | 78 % |
| Halvmodern | 9     | 14  | 13  | 17    | 18  | 17  | 20    | 17  | 18 % |
| Omodern    | 7     | 3   | 4   | 2     | 4   | 4   | 4     | 4   | 4 %  |
| n=         | 44    | 111 | 155 | 260   | 345 | 605 | 357   | 421 | 778  |

Skillnaden mellan flickor och pojkar är inte särskilt stor. I den äldsta åldersgruppen, 25 år, har flickorna en något högre andel som bor modernt, men skillnaden är mycket liten: bara 3%. I åldersgrupp 22 år är det istället pojkarna som har den största andelen som bor modernt. I åldersgrupp 18 år slutligen har pojkarna också en större andel än flickorna som bor modernt. Den höga andel av pojkar i åldersgrupp 18 år som bodde omodernt är måste ses mot det låga bastalet. Man kan endast konstatera att pojkarnas fördelning liknar flickornas när det gäller andelen som bor modernt, och att hela åldersgruppen bodde med högre standard än de övriga åldersgrupperna. Av detta måste man dra slutsatsen att det inte finns några systematiska skillnader mellan flickorna och pojkarnas bostadsstandard. Den enda säkra skillnad som finns då det gäller standard är att de yngre åldersgrupperna har en högre standard än den äldsta och detta bör ha sin förklaring i den pågående bostadsförnyelsen.

#### STORLEK

Enligt tidigare undersökningar är den vanligaste bostadsstorleken bland ungdomar 1 till 2 rum, men de flesta säger sig enligt Stockholms ungdomsundersökning (1) vilja ha en tvårummare. Resultatet från den här undersökningen visar att en mycket stor del av ungdomarna flyttade till en enrummare då de lämnade föräldrahemmet, men majoriteten hade en större bostad än så som sin första bostad.

Resultatet i tabell 5.8 visar att 52% hade fler rum än ett i sin första bostad. Övriga bodde i enrumsbostäder. Enrumsbostäderna beboddes främst av ensamma ungdomar, medan de större bostäderna beboddes av ungdomar som bodde ihop med någon eller några. 72% av enrummarna beboddes av ensamboende ungdomar. Nästan inga av ungdomarna som bodde med egna barn hade en bostad på ett rum utan de bodde i två- och trerummare. Över hälften av tvårummarna beboddes av ungdomar som levde i parförhållanden. 25% av tvårummarna hade de ensamboende ungdomar-

(1) Sthlms kommun USK se not sid 56

na och 9% av trerummarna. 25% av treorna beboddes av ungdomar som delade dessa med kamrater.

**TABELL 5.8 BOSTADENS STORLEK**  
(N=1643, m=78)

| BOSTADSSTORLEK | Andel |
|----------------|-------|
| 1 Rum          | 48 %  |
| 2 Rum          | 36 %  |
| 3+Rum          | 16 %  |
| n=             | 1565  |

Det finns alltså ett klart samband mellan hushållsstorlek och bostadsstorlek. Endast 13% av ungdomarna hade enrummare utan att bo ensamma.

Den viktigaste orsaken till skillnader i bostadsstorlek mellan ungdomarna tycks således vara vilken typ av hushåll ungdomarna bor i, det vill säga om de bor ensamma eller inte.

Några geografiska skillnader har i stort sett inte gått att märka.

En annan faktor som också tycks spela in är vilken sysselsättningssituation ungdomarna befinner sig i. Däremot har inte föräldrarnas socioekonomiska tillhörighet någon avgörande betydelse.

Den yttersta konsekvensen av att ungdomarna har olika sysselsättning bör vara skillnader i den ekonomiska situation de lever i. Studenter har exempelvis oftast bara studiemedel och



tillfälliga arbeten att försörja sig på och de har därför en sämre ekonomi än arbetande ungdomar. För studerande ligger till exempel medianinkomsten per månad under 1.000 kronor, medan den för de förvärvsarbetande ligger strax under 5.500 kronor per månad. Detta bör förklara att de studerande vanligtvis bor i mindre bostäder än de arbetande ungdomarna. Även arbetslösa ungdomar har oftast mindre bostäder än de förvärvsarbetande ungdomarna.

**TABELL 5.9 STORLEK ALLA ÅLDERSGRUPPERNA (N=1643, m=78)**

| ÅLDER | 18 ÅR |     |     | 22 ÅR |     |     | 25 ÅR |     |      |
|-------|-------|-----|-----|-------|-----|-----|-------|-----|------|
|       | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM  |
| 1 Rum | 46    | 49  | 48  | 49    | 51  | 50  | 46    | 44  | 45 % |
| 2 Rum | 19    | 31  | 27  | 34    | 34  | 34  | 39    | 39  | 39 % |
| 3+Rum | 35    | 20  | 25  | 17    | 15  | 16  | 15    | 17  | 16 % |
| n=    | 48    | 119 | 167 | 268   | 346 | 614 | 361   | 423 | 784  |

Resultaten i tabell 5.9 visar att ungdomarna i de olika åldersgrupperna har haft ett likartat bosättningsmönster trots andra skillnader mellan åldersgrupperna; omkring hälften bodde i ettor och andra hälften bodde i tvårummare eller större. Man kan dock märka en tendens mot större bostäder bland dem som inte bor i enrummare. 25% av 18-åringarna bodde i en trerummare eller större medan 16% av både åldersgrupp 22 år och 25 år hade så stora bostäder som första bostad.

Ser man på de utflyttade ungdomarna som ännu inte har fyllt 19 år i samtliga åldersgrupper finner man också en systematisk skillnad mellan åldersgrupperna som består i att andelen som bor i tvårummare minskar, och andelen i de större bostäderna ökar. Både bland pojkar och flickor kan man iakttaga en sådan

förändring. Förändringen är inte så stor mellan åldersgrupp 22 och 25 år medan den är mycket tydlig mellan åldersgrupp 18 år och 22 år (eller 25 år). Det kan delvis vara så att den här skillnaden förklaras av att 18-åringarna oftare än de båda äldre åldersgrupperna bor tillsammans med kamrater och oftats i större bostäder. Men det bör också handla om en standardökning.

I de båda äldsta åldersgrupperna är det inga större skillnader mellan flickornas och pojkarnas bostadsstorlek, däremot finns det en del skillnader inom åldersgrupp 18 år. Den viktigaste av dessa skillnader är att pojkarna hade en betydligt högre andel som bor i bostäder som var 3 rum eller större. Även här bör en förklaring vara boendet med kamrater, eftersom pojkarna i högre utsträckning än flickor bodde med kamrater.

#### HUSHÅLLET

Mindre än hälften, eller 45%, av alla ungdomar bodde ensamma i sin första bostad. Resten bodde med make eller sambo, eller med egna barn och då oftast också med make eller sambo. Några ungdomar bodde med kamrater.

En mycket stor del av ungdomarna bodde med en make/maka eller sambo i sin första bostad, det vill säga många flyttar direkt från föräldrarna till ett traditionellt parförhållande. Över 40% bodde på detta sätt i sin första bostad om man räknar ihop både par med och utan barn. Cirka 14% bodde tillsammans med kamrater.

När ungdomarna har förklarat att de flyttade hemifrån för att klara sig själva, så menar de alltså inte nödvändigtvis att de vill bo ensamma utan ungdomarna vill tydligen komma ifrån föräldrarnas beskydd och ta ett eget ansvar för bland annat sin boendesituation. Drygt så många som 39% uppgav också att ett av skälen till att de flyttade hemifrån var för att flytta ihop.

Ungdomarnas fördelning på de olika boendekategorierna framgår av tabell 5.10 nedan.

**TABELL 5.10 HUSHÅLLET I DEN FÖRSTA BOSTADEN**  
(N=1643, m=117)

| BOENDE       | Andel |
|--------------|-------|
| Ensam        | 45 %  |
| Med make     | 35 %  |
| Med barn     | 6 %   |
| Med kamrater | 14 %  |
| n=           | 1526  |

Gruppen som bodde med kamrater omfattar både dem som bodde med någon kamrat och dem som bodde i stora kollektiv.

Ungdomarnas hushållstyp varierar också mellan de olika uppväxtorterna. Ensamboendet var till exempel mycket vanligare i städerna än på landsbygden. I samhällen med upp till 500 invånare bodde 40% till 42% av ungdomarna ensamma, medan det i de större orterna varierade mellan 46% och 50% av ungdomarna. Däremot fanns det inga skillnader i hur stor andel som bodde med make eller med barn.

Kamratboendet var vanligare på landsbygden och i småorterna än i storstäderna. På landsbygden och i småorterna bodde 17% till 19% med kamrater medan det i de större orterna var mellan 10% och 12% som bodde med kamrater. Möjligen bostätter sig ungdomarna på landsbygden oftare tillsammans i villor än andra ungdomar, för att det antagligen kan vara svårare att hitta lägenheter i flerbostadstyp på orter där man traditionellt bor i småhus.

## SKILLNADER MELLAN ÅLDESGRUPPER OCH KÖN

När man jämför åldersgrupperna så är det främst två skillnader som framträder särskilt tydligt: att andelen som bodde med kamrater i åldersgrupp 18 år var betydligt högre än vad den var för åldersgrupp 22 och 25 år, och att andelen som bodde med make, sambo eller med barn var lägre.

Den enda skillnad som finns mellan åldersgrupp 22 och 25 år är att det var färre som bodde med egna barn i åldersgrupp 22 år och det är möjligt att vi i åldersgrupp 18 år ser en fortsättning på denna tendens.

När det gäller skillnader mellan pojkar och flickor kan man se i tabell 5.11 att det i åldersgrupperna 22 och 25 år var vanligast att pojkarna bodde ensamma. I dessa åldersgrupper bodde flickorna oftare i parförhållanden och/eller med barn. Bland flickorna i åldersgrupp 25 år var det nästan 47% som bodde på det sättet mot att endast drygt 37% bodde ensamma.

**TABELL 5.11 HUSHÅLLET I FÖRSTA BOSTADEN PÅ ÅLDESGRUPP OCH KÖN (N=1643, m=117)**

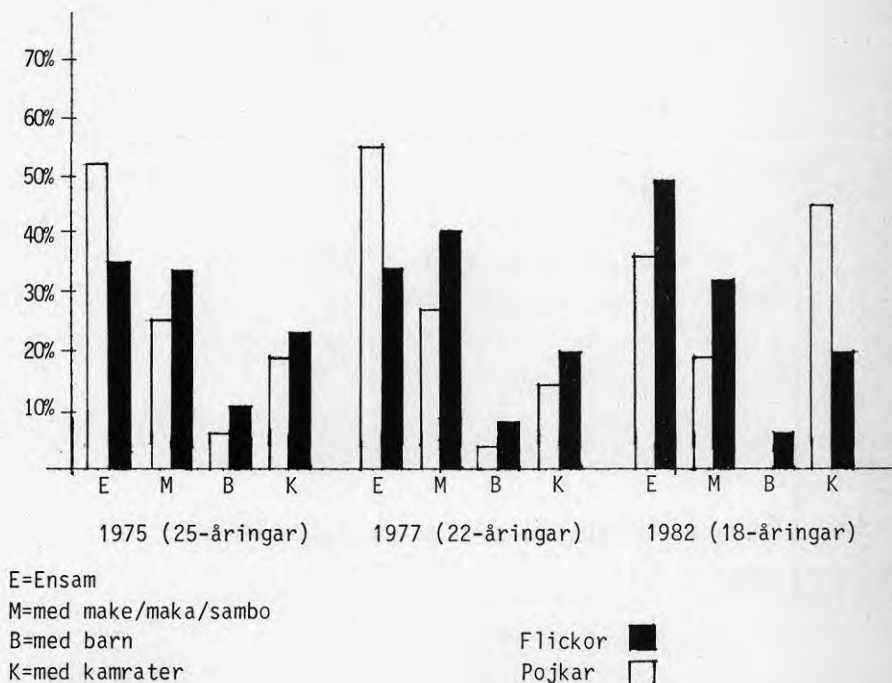
| ÅLDER     | 18 ÅR |     |     | 22 ÅR |     |     | 25 ÅR |     |      |
|-----------|-------|-----|-----|-------|-----|-----|-------|-----|------|
|           | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM | P     | F   | SUM  |
| Ensam     | 36    | 45  | 42  | 52    | 43  | 47  | 51    | 37  | 44 % |
| Make/maka | 18    | 31  | 28  | 33    | 39  | 36  | 33    | 37  | 35 % |
| Barn      | -     | 4   | 3   | 3     | 6   | 5   | 6     | 10  | 8 %  |
| Kamrater  | 46    | 20  | 27  | 12    | 12  | 12  | 10    | 16  | 13 % |
| n=        | 44    | 112 | 156 | 258   | 340 | 598 | 356   | 416 | 772  |

I åldersgrupp 22 år finns samma mönster men skillnaderna mellan andelarna som bodde ensamma och andelarna som bodde i ett

par(-barn) förhållande är mindre. I denna åldersgrupp bodde knappt 45% av flickorna med make/sambo (barn) mot att 43% bodde ensamma. Andelen flickor som bodde med egna barn var också lägre i åldersgrupp 22 år: 6% i denna åldersgrupp mot nästan 10% bland 25-åringarna. Bland pojkarna i dessa åldersgrupper är parboendet inte alls lika utbrett. I åldersgrupp 25 år bodde till exempel 39% av pojkarna på ett sådant sätt, och i åldersgrupp 22 år gällde detta lite mer än 35% av pojkarna. Ungdomarna i åldersgrupp 18 år avviker från det här mönstret genom att det bland dem är flickorna som oftast bor ensamma. För övrigt är resultaten likvärdiga. En förklaring till att flickorna i den här åldersgruppen oftare än pojkarna bodde ensamma kan kanske vara att en så stor andel av pojkarna bodde med kamrater. En annan viktig faktor är naturligtvis att bas-talet för pojkarna i denna åldersgrupp är så lågt och att därmed resultaten för deras del blir osäkert. Se figur 5.1.

FIGUR 5.1 HUSHÅLLET BLAND ÄNNU EJ FYLLDA 19 ÅRINGAR (N=599)

Andel av pojkar och flickor i olika hushållstyper



Man kan förutom variationer mellan åldersgrupp och kön, också finna en förändring över tiden bland ungdomar som flyttat innan de fyllt 19 år.

Vid en jämförelse mellan ungdomar som flyttat innan de fyllt 19 år i de tre åldersgrupperna kan man se att boendet med kamraterna är vanligast bland de tidiga utflyttarna, och när övriga utflyttare i åldersgrupp 22 och 25 år flyttar hemifrån så minskar andelen kamratboende bland dessa. Resultatet visar dels att både pojkar och flickor oftare bor ensamma nu än vad de gjorde tidigare, dels också att det tycks vara mindre vanligt att man flyttar ihop och har barn redan i den första bostaden. Svaren på frågorna om flyttskäl indikerar samma sak; nämligen att man mindre ofta flyttar ihop för att man skaffat barn.

#### KÄNNEDOM OCH FÖRMEDLING

1982 fanns det kommunala bostadsförmedlingar i 113 av landets 279 kommuner. I ytterligare 73 kommuner fanns det bostadsförmedling som sköttes av ett allmännyttigt bostadsföretag eller ett kooperativt bostadsföretag. Sammantaget hade alltså 186, eller 67%, av landets kommuner någon form av bostadsförmedling 1982 (1).

Teoretiskt hade därmed 67% av ungdomarna möjlighet att få sina bostäder förmedlade genom en bostadsförmedling. Men ungdomarna är valda i proportion till deras antal i varje kommun, vilket gör att i befolkningstäta kommuner har ett större antal ungdomar valts än i en glesare befolkad kommun. Det är också i de befolkningstäta kommunerna som bostadsförmedlingarna i första hand förekommer. Därmed kan man räkna med att en större andel än 67% av ungdomarna har haft en teoretisk tillgång till bostadsförmedling i sin hemkommun.

(1) Enligt uppgift via kommunförbundet

Den kommun ungdomarna bodde i med sina föräldrar innan de flyttade hemifrån är känd men däremot inte om deras första bostad också låg i samma kommun. Ungdomarna kan mycket väl ha vänt sig till en annan kommun för att få hjälp att finna en bostad om de flyttade på grund av studier eller arbete. Det är knappt en tredjedel av ungdomarna som har flyttat för arbete eller studier.

En del av dessa flyttningar kan ha skett inom en kommun, från en liten till en större ort, och en del kan ha gått över kommungränserna. Det är omöjligt att avgöra vilken av dessa typer som är vanligast.

En uppskattning av hur stor del av ungdomarna som teoretiskt har haft tillgång till en bostadsförmedling kan alltså vara ca 75 till 80%.

En hypotes i arbetet med detta projekt har varit att ungdomar från de högre samhällsklasserna har ett större kontaktnät och större möjligheter att gå in på den öppna marknaden och genom den skaffa sig en egen bostad, än vad ungdomar från andra samhällsgrupper har.

För att få en bild av hur informationen om lediga bostäder sprids hos ungdomarna har en fråga ställts till ungdomarna om hur de fick kännedom om sin bostad. På det sättet kan man också nyansera den bild som fås då man bara frågar hur bostaden blev förmedlad. Man kan till exempel tänka sig att en person genom en vän har fått veta att det finns en bostad ledig. Sedan går den här personen till bostadsförmedling eller direkt till värden och pekar ut den tomma lägenheten och får på det viset kontraktet till bostaden. Svaret på hur den här personen har fått sin bostad förmedlad blir i så fall genom bostadsförmedlingen eller direkt av värden. I själva verket har vännen spelat en avgörande roll, och det skulle i det här exemplet visa att en informell kontakt är mycket viktig för att få en bostad och ju fler och bredare kontaktnät man har desto större är möjligheterna att få en bostad. Betydelsen av informella kontaktvägar ökar naturligtvis ju större bostadsbristen är.

Som arbetshypotes antas här att det är svårare för ungdomar som aldrig tidigare har sökt en bostad själva att komma ut på bostadsmarknaden än vad det är för en äldre person som redan befinner sig på marknaden och som kanske har arbete sedan flera år tillbaka.

Man skulle enkelt och schematiskt kunna beskriva en människas boende med början i föräldrahemmet, över till den första egna bostaden när de flyttar hemifrån, och vidare till nya bostäder allt efter förändringar i livssituation.

Det kan vara en period av ensamboende som så småningom byts mot samboende, äktenskap och familj. Därefter en hushållsplittring efter ett antal år och en ny period av ensamboende som eventuellt följs av nytt samboende osv. Det betyder att ungdomarna bland annat måste konkurrera med människor i de hushållsplittrande åldrarna; det vill säga människor någonstans mellan 30 och 40 år som har haft några år på sig att skaffa arbete och inkomster.

Ungdomarna behöver därför rimligen mer hjälp att skaffa en bostad än andra grupper. Det betyder naturligtvis inte att andra alltid måste åsidosättas men det räcker inte heller med att säga att "ungdomarna utgör X% av de bostadssökande och de får också X% av resurserna". Ungdomarna behöver troligen mer hjälp än så.

Här följer nu en redovisning av resultaten på frågorna om hur ungdomarna har fått kännedom om sina första bostäder och hur de har fått dessa förmedlade. I tabell 5.12 visas hur ungdomarna fått kännedom eller information om den första bostaden.

Tabellen visar att inom den uppdelning av informationsvägarna som här har valts att arbeta med och som har utgjort de alternativa ungdomarna fått välja bland för att besvara frågan, har 77% fått information från annat håll än via en bostadsförmedling. Vännerna är den viktigaste informationskanalen. 24% av ungdomarna har fått informationen via sina vänner. Föräldrar och släkt har inte alls haft en lika stor informationsroll som vännerna -knappt hälften mot vännerna.



TABELL 5.12 KÄNNEDOM OM DEN FÖRSTA BOSTADEN

(N=1643, m=22)

| KÄNNEDOM VIA       | Andel |
|--------------------|-------|
| Bostadsförmedling  | 23 %  |
| Annons             | 13 %  |
| Föräldrar, släkt   | 14 %  |
| Vän                | 24 %  |
| Flyttat till någon | 10 %  |
| Mäklare mm         | 16 %  |
| n=                 | 1621  |

Om man slår ihop vänner och släktingar så har 38% av ungdomarna fått hjälp av dessa som man kan kalla ungdomarnas närmaste omgivning. Dvs mer än hälften av de 77% har gått genom vänner och släktingar. Delvis kan man förklara det här med att det inte finns bostadsförmedlingar i alla kommuner i landet, men det räcker inte som förklaring. Jämför man bostadsförmedlingens information med den totala informationen framstår bostadsförmedlingens roll som allt för blygsam.

Bostadsförmedlingen kan helt enkelt inte förmedla bostäder till alla ungdomar och man kan tänka sig tre skäl till detta -sett ur ett rikperspektiv: 1) Det finns som redan har nämnts inte bostadsförmedlingar i alla kommuner i landet, 2) Bostadsförmedlingarna har inte tillräckligt med bostäder att förmedla och de tvingas därför prioritera mellan ungdomar och andra grupper av sökande, 3) Bostadsförmedlingarna har inte alltid bostäder som ungdomar vill ha, där ungdomarnas önskemål bör kunna handla om: läge, storlek och hyra, troligen prioriterat enligt denna ordning.

I detta läge blir alltså andra vägar att söka en bostad viktiga. Informationen som bostadsförmedlingen inte står för kan i princip delas upp i tre delar: släkt och vänner, mäklare och annonser samt den som består i att man flyttar till någon som redan har en bostad.

Släkt och vänner har som vi redan sagt störst del av detta, -mer än hälften. Därefter kommer mäklare och annonser som svarar för en dryg tredjedel av de 77 procenten och sist de som flyttar till någon som redan har en bostad. Den sistnämnda gruppen står för en sjättedel av de 77 procenten och den kan tänkas bestå av tre undergrupper; dels sådana som flyttar ihop med någon kamrat och dels sådana som flyttar ihop i ett parförhållande, och slutligen sådana som flyttade till ett inneboende men som egentligen borde ha återfunnits i någon av de övriga rubrikerna av förmedlare.

Annonsernas viktigaste uppgift är att förmedla ägda bostäder. 22% av dem med direktkontrakt fick sin information via en annons, medan det bland dem som ägde sin första bostad var 48% som fick informationen via en annons. Av dem som bodde med andrahandskontrakt hade 7%, och av de inneboende 16%, fått information via annonser.

Mäklarna har förvånansvärt sällan givit information om ägda bostäder, utan de som äger sin första bostad har främst fått sin information genom annonser som inte satts in av mäklare. Möjligen kan detta bero på att ungdomarna angivit ägaren som informatör trots att bostaden egentligen gått via en mäklare.

90% av dem som bodde med andrahandskontrakt eller rivningskontrakt fick sin information från annat håll än genom bostadsförmedlingen, framför allt från släkt och vänner (52%) men även från mäklare (14%).

Av de inneboende fick 93% sin information från annat håll än genom bostadsförmedlingen. Släktingar och vänner svarar för 33% av informationen till denna grupp och mäklare för 18%. Bland dem med direktkontrakt har emellertid en större del fått sin kännedom via bostadsförmedlingen (32%). Andelen är ändå

relativt liten och bör innebära att ungdomarnas övriga kontakter får stor betydelse för möjligheten att skaffa en bostad.

Såsom bostadsförmedlingens verksamhet är organiserad är det självklart så att deras huvudsakliga verksamhetsområde gäller upplåtelser med direkta kontrakt eller i enstaka fall andrahandskontrakt eller studentbostäder.

Därmed sker all den övriga upplåtelseverksamheten utan insyn från samhällets sida. Vissa former av upplåtelse måste naturligtvis räknas bort, såsom ägande och tjänstebostäder. (Dock ingår bostadsrätter.) Vad ungdomarna förmodligen skulle kunna ha nytta av är en insyn i inneboendet, det vill säga ett tvång på att inneboendet för ungdomar förmedlas genom bostadsförmedlingarna. Idag kan uthyrarna både ta ut oskäligen höga hyror och ange långtgående restriktioner genom att ungdomarna befinner sig i ett underläge.

Även när det gäller andrahandsuthyrningen skulle bostadsförmedlingen kunna spela en positiv roll för ungdomarnas del genom att se till att avtal och hyror är rimliga.

Slutsatsen man kan dra av detta är att de vägar som bör vara lika lättillgängliga för alla; bostadsförmedlingen och annonser, endast motsvarar en informationskanal för 35-36%. Men man kan också se att en del av annonserna gällde köp av en bostad, och därmed utesluts de som inte vill eller kan köpa sig en bostad.

Det här bör kunna tolkas som att det är svårt för ungdomar att få bostäder och att de ofta måste gå speciella vägar för att få en bostad.

#### SKILLNADER MELLAN ÅLDERSGRUPPER OCH KÖN

Mellan åldersgrupperna finns inga avgörande skillnader i genomsnitt, utan det rör sig i nästan samtliga fall enbart om små variationer med någon procentenhet upp eller ner. Det avvikande resultatet gäller dem som har fått en bostad genom att

flytta till någon. För denna grupp har andelen hela tiden ökat från den äldsta åldersgruppen till den yngsta. Inte heller mellan pojkar och flickor är det några större skillnader utom, möjligtvis, att flickor oftare än pojkar har flyttat hem till någon men att pojkarna istället har fått mer hjälp genom vänner än vad flickor har.

Tar man ur detta fram dem som har flyttat innan de fyllt 19 år, finner man att det har skett en förändring över tiden: bostadsförmedlingen hade störst betydelse för åldersgrupp 25 år medan den hade lägst betydelse för åldersgrupp 22 år, men den är ändå lägre än vad den var för åldersgrupp 25 år. För den yngsta åldersgruppen har bostadsförmedlingen fått en något större betydelse än vad den hade för åldersgrupp 22 år. Mellan 1975 och 1977 kan man alltså urskilja en kraftig nedgång i andelen som får sin information via bostadsförmedlingen, var-efter den 1982 har ökat sin betydelse för de ungdomar som då flyttade ut. Se tabell 5.13.

**TABELL 5.13 KÄNNEDOM BLAND UTFLYTTADE UNGDOMAR SOM INTE FYLLT 19 ÅR. PÅ ÅLDERSGRUPPER.**

(N=599, m=7) Årtalen avser det år respektive åldersgrupp ännu ej fyllt 19 år.

| KÄNNEDOM      | 1982 (18) | 1977 (22) | 1975 (25) |
|---------------|-----------|-----------|-----------|
| Bostförmidl   | 19        | 16        | 25 %      |
| Annons        | 14        | 17        | 13 %      |
| Föräldr,släkt | 16        | 12        | 13 %      |
| Vän           | 22        | 26        | 25 %      |
| Fl till någon | 16        | 12        | 7 %       |
| Mäklare       | 13        | 17        | 17 %      |
| n=            | 140       | 217       | 235       |

Föräldrar, släkt och vänner har tveklöst haft den största betydelsen som informationsväg åt ungdomarna, oavsett åldersgrupp.

Bostadsförmedlingens roll har som sagt varierat, och även om den just nu tycks ge en ökad andel av de utflyttade ungdomarna informationen som leder till en bostad, kommer den inte ens i närheten av de nivåer som gäller för släkt och vänner. Man kan samtidigt notera att de 18-åringar som flyttade 1982 i högre grad än dem som flyttade 1975 och 1977, har utnyttjat föräldrarna som informationskälla medan vännernas andel har minskat under samma tid.

Sedan 1975 har en allt större andel av 18-åringarna flyttat hem till någon som redan har en bostad. Det var bara 7% av 18-åringarna som 1975 flyttade hem till någon med bostad, medan det var 16% 1982. Här kan man se en utveckling som har gått i samma riktning allt sedan 1975.

#### SOCIOEKONOMISKA SKILLNADER

Ungdomarnas egen socioekonomiska status går inte att använda för att förklara eventuella skillnader i hur de skaffar sig information om sin första bostad. Däremot kan vissa mönster urskiljas när det gäller föräldrahushållets socioekonomiska status och sättet ungdomarna har skaffat sig information på. Den socioekonomiska kod vi här talar om är en 3-ställig socioekonomisk kod som redan har blivit presenterad i ett tidigare avsnitt och som finns beskriven i bilaga 1.

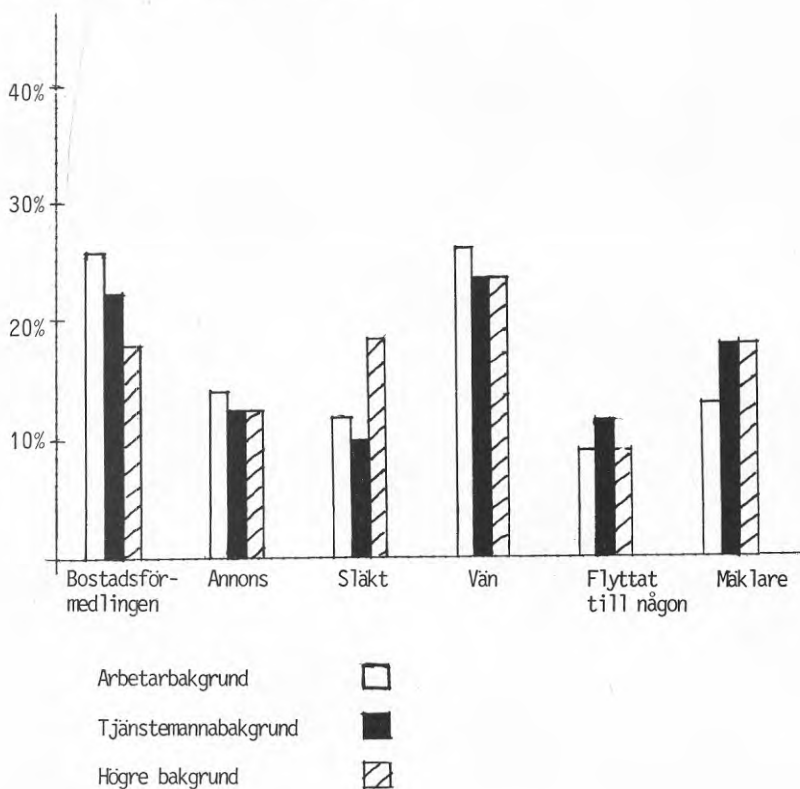
Det tycks finnas ett klart samband mellan sättet att skaffa information och hushållets socioekonomiska status. För ungdomar som kommer från en arbetar- eller tjänstemannabakgrund är de vanligaste informationskanalerna bostadsförmedlingen och vänner. För ungdomar från högre socioekonomiska grupper är visserligen vänner också vanligast men därefter kommer på jämbördiga nivåer: föräldrar och släkt, bostadsförmedlingen samt mäklare.

Ungdomarna från de högre socioekonomiska grupperna har alltså ett bredare sätt att skaffa sig information på än vad de andra socioekonomiska grupperna har. Se figur 5.2.

Det är intressant att notera att kamrater spelar en så stor informationsroll för alla ungdomar; på det sättet har ungefär lika stora andelar ur alla tre socioekonomiska grupper fått sin information. Skillnaden är desto större mellan hur stor andel ur de respektive grupperna som har fått information genom bostadsförmedlingen, släkt eller mäklare: 26% av ungdomarna med arbetarbakgrund har fått sin information via bostadsförmedlingen.

FIGUR 5.2 INFORMATION OCH SOCIOEKONOMISK BAKGRUND (N=1643)

Andelar som fått kännedom om bostaden via olika kanaler. Uppdelat efter föräldrahushållets socioekonomiska status.



På samma sätt har 23% av ungdomarna från tjänstemannahem fått information genom bostadsförmedlingen men endast 18% av ungdomarna från de högre socioekonomiska grupperna. Släkten är en viktigare informationskälla än bostadsförmedlingen för ungdomar med en hög socioekonomisk bakgrund. 19% av dessa ungdomar får sin information från slakten, medan det för ungdomarna från arbetar- och tjänstemannafamiljer är mellan 10% och 12% som får hjälp den vägen.

Ungdomar från tjänstemannabakgrund eller högre socioekonomiska skikt har använt sig av mäklare i ungefär lika hög utsträckning: cirka 18%. Bland arbetarungdomarna är det inte en lika vanlig metod att skaffa information på: 13% av dem har haft hjälp av mäklare.

Annonser har använts av i stort sett lika stora andelar i alla tre grupper: det rör sig om cirka 13% som har fått hjälp av annonser för att hitta sin första bostad. Likaså är det ingen nämnvärd skillnad i hur stora andelar som flyttar hem till någon som redan har en bostad. Det handlar om 9% till 12%.

Man kan alltså se att det i första hand är ungdomarna från de lägre socioekonomiska grupperna som är hänvisade till att få information via bostadsförmedlingen. Ungdomarna från högre socioekonomiska skikt har fler kanaler att välja mellan vilket bör kunna betyda att de har större chans att finna en bostad som svarar mot deras önskemål i en situation då det råder brist på bostäder. Att de informella informationsvägarna dels har så stor betydelse och dels varierar med den socioekonomiska bakgrunden visar att samhället har små resurser att tillgodose den här gruppen av bostadskonsumeters önskemål.

#### VEM SOM FÖRMEDLADE DEN FÖRSTA BOSTADEN.

En fjärdedel av ungdomarna har fått kännedom om sin första bostad genom bostadsförmedling medan resten har fått kännedom genom vänner och släktingar eller annonser och mäklare. Den

viktigaste orsaken till skillnader mellan hur ungdomarna fått sin information är ungdomarnas socioekonomiska bakgrund. Kön och ålder har inte lika stor betydelse som föräldrahushållets socioekonomiska tillhörighet.

Återfinns den här skillnaden även när det gäller själva förmedlingen?

Först bör nämnas att det finns skillnader mellan svarsalternativen på frågan om vem som gav ungdomar kännedom och vem som förmedlade deras bostad, helt enkelt för att det handlar om olika situationer. Man kan få information genom en annons men inte bostaden förmedlad. De två alternativ som finns bland förmedlarna men inte bland vilka som gav ungdomar kännedom -värden och den förre lägenhetsinnehavaren- skulle i och för sig kunna ha varit med bland informatörerna men det bedömdes att de inte var lika vanligt förekommande där som bland förmedlarna. Det fanns dessutom möjlighet för ungdomar att ge egna svarsalternativ om detta antagande skulle ha varit felaktigt.

Här presenteras först hur ungdomarna i genomsnitt har fått sina bostäder förmedlade i tabell 5.14.

På de jämförbara punkterna råder en ganska god överensstämmelse mellan vilka som informerade och vilka som förmedlade ungdomarnas första bostad. Precis som när det gäller informationen så har den största delen (75%) av ungdomarna fått sina bostäder förmedlade via andra än bostadsförmedling.

Bostadsförmedling har alltså förmedlat bostad åt 25% av ungdomarna. Detta gör ändå bostadsförmedling till den största av förmedlarkategorierna. Värden har förmedlat bostad åt en av fem ungdomar. Släktingar och vänner har förmedlat bostad åt 24% av ungdomarna, det vill säga till nästan en lika stor grupp som bostadsförmedlingen. Vännernas förmedlingsandel är dock betydligt lägre än deras informationsandel. Skillnaden



förefaller vara ganska naturlig och förklaringen bör vara att vännerna gav tips och ordnade kontakter som ungdomarna sedan själva drev vidare till en bostad.

**TABELL 5.14 FÖRMEDLING AV DEN FÖRSTA BOSTADEN**

(N=1643, m=22)

| FÖRMEDLAD VIA        | Andel |
|----------------------|-------|
| Bostadsförmedling    | 25 %  |
| Värden               | 19 %  |
| Föräldrar, släkt     | 11 %  |
| Vän                  | 13 %  |
| Flyttat till någon   | 8 %   |
| Förre lghinnehavaren | 9 %   |
| Mäklare mm           | 15 %  |
| n=                   | 1621  |

Mäklarna svarar för 15% av de förmedlade bostäderna och 17% har fått sin bostad genom att antingen flytta till någon eller genom förre lägenhetsinnehavaren. Det sistnämnda kan gälla sådant som att föräldrarna byter en stor bostad mot två och ger den ena till sin dotter eller son, eller att ungdomarna köpt en bostad svart.

Vid en direkt jämförelse mellan vem som gav ungdomarna kännedom och vem som förmedlade bostaden, kan man se hur bostäderna förmedlades beroende på vem som gav informationen. Att bostadsförmedling också har förmedlat de bostäder de gav information om är inte särskilt överraskande. Frågan är istället hur bostäderna förmedlades när ungdomarna fick sin information via annonser, vänner och släktingar eller av mäklare.

Annonserna leder fram till tre huvudgrupper av förmedlare:

fastighetsägaren (värden), den förre lägenhetsinnehavaren och mäklare.

Man kan anta att kontakterna med fastighetsägare och mäklare i första hand lett fram till ett bostadsköp eller ett förstahandskontrakt, och att kontakterna med förre lägenhetsinnehavaren har lett till andrahands- eller inneboende, eventuellt också till "svarta" lägenhetsköp.

Föräldrar och släktingar har främst själva förmedlat de bostäder de informerat om. Det rör sig om nästan 70% som har förmedlats av dem själva. Resten leder till förmedlingar genom fastighetsägare, förre lägenhetsinnehavaren och vänner.

Vännerna som ju har givit en mycket stor andel av ungdomarna deras information har i nästan hälften av fallen även förmedlat bostäderna åt ungdomarna. Det rör sig om 47% som både har fått tips om sin bostad och fått den förmedlad av vänner. För övrigt leder vännernas information oftast till förmedling genom en fastighetsägare (27%) eller genom den förre lägenhetsinnehavaren (13%). Även bostadsförmedling har förmedlat en del av bostäderna som vännerna gav information om (8%). Slutligen har också mäklare förmedlat en del av dessa bostäder.

Mäklarna som är den tredje största informationskategorin har även de i väldigt hög utsträckning (70%) själva förmedlat bostäderna de givit information om. Deras information har förutom detta även lett fram till fastighetsägare (20%) och före detta lägenhetsinnehavare (4%). I några fall har bostadsförmedlingen förmedlat bostäder som mäklarna givit ungdomarna information om (3%).

#### FÖRMEDLING OCH UPPLÅTELSEFORM

I tabell 5.15 visas hur bostäderna har blivit förmedlade efter upplåtelseform. Som det framgår av tabellen så har bostadsförmedlingen förmedlat 35% av bostäderna upplåtna med direktkon-

trakt. Förutom dessa bostäder har bostadsförmedlingen även förmedlat en del studentrum och andrahandsbostäder samt även några ägarbostäder och inneboenderum. Bostäderna som upplåts med direktkontrakt har för övrigt förmedlats direkt genom värdarna eller släktingar och vänner. Mäklarna har förmedlat 7% av dessa bostäder.

I tabellen ingår inte 14 personer som uppgivit "annan upplåtelseform" än de här angivna. I andrahandsformen ingår även 6 personer med rivningskontrakt.

Ägarbostäderna har främst gått genom tidigare ägare och mäklare. En femtedel har fått sin ägarbostad genom släktingar eller vänner. Den viktigaste förmedlargruppen av andrahandsbostäder är släktingar och vänner som tillsammans svarar för förmedlingen av 51% av dessa bostäder.

Tjänstebostäder och studentrum har främst förmedlats genom mäklare. Anledningen till att ungdomarna har uppgivit mäklare som förmedlare kan ha flera orsaker för dessa båda bostadsformer. Se tabell 5.15.

**TABELL 5.15 FÖRMEDLING MOT UPPLÅTELSEFORM (%)**  
(N=1643, m=100)

|                  | DIREKT | ÄGANDE | ANDRAH | TJÄNSTB | STUDR | INNEB |
|------------------|--------|--------|--------|---------|-------|-------|
| Bostadsförmedl   | 35     | 8      | 10     | 0       | 21    | 8 %   |
| Värden           | 24     | 10     | 5      | 3*      | 27    | 15 %  |
| Släkt            | 9      | 14     | 20     | 2*      | 7     | 15 %  |
| Vänner           | 11     | 7      | 31     | 16*     | 4     | 14 %  |
| Förre lghinne    | 6      | 32     | 12     | 0       | 1     | 2 %   |
| Flyttat till ngn | 8      | 6      | 12     | 2*      | 0     | 26 %  |
| Mäklare          | 7      | 23     | 10     | 77*     | 40    | 20 %  |
| n=               | 899    | 172    | 166    | 44      | 141   | 121   |

\*) Osäkra siffror, lågt basal.

Studentbostäder har i vissa fall gått ut till andra än studenter men förklaringen till att ungdomarna har uppgivit att mäklare förmedlat deras studentbostäder kan vara att de ansett att en studentförmedling bäst motsvarades av "mäklare" bland de svarsalternativ de hade att välja bland.

Man får därför reservera sig en smula för just dessa resultat, då man inte vet exakt vilken förklaring som gäller för de olika ungdomarna.

Mellan pojkar och flickor råder inga större skillnader i hur de fått sina bostäder förmedlade. Huvuddragen är likadana och den största skillnaden är att pojkarna oftare än flickor fått sin bostad förmedlad genom kamrater medan flickor oftare än pojkar fått sina bostäder genom mäklare. Pojkarna har också lite oftare än flickor fått hjälp av föräldrarna. Flickorna har istället oftare flyttat hem till någon som hade en bostad.

Slutsatsen måste ändå vara att kön inte har någon avgörande betydelse för hur bostäderna förmedlas till ungdomarna.

Jämför man hur alla ungdomar respektive ungdomarna som inte har fyllt 19 år har fått sina bostäder förmedlade så är det inte särskilt stora skillnader mellan dessa. Vad man främst kan notera är att bostadsförmedlingen tycks ha haft större betydelse i genomsnitt än vad de har haft för de yngsta flyttarna. Därefter att föräldrar och vänner har spelat en något större roll för de yngsta flyttarna än för genomsnittet av alla flyttarna.

Det förefaller vara ett rimligt resultat med tanke på de åldersgränser bostadsförmedlingarna oftast har för att de skall kunna hjälpa till med en förmedling. Att ändå en så pass hög andel har fått sin bostad förmedlad genom bostadsförmedlingen är kanske förvånande, men man bör komma ihåg att dessa tidiga flyttare oftare än de övriga ungdomarna har haft det proble-

matiskt hemma och de oftare kommer från trångbodda hem. Det kan innebära att de har fått förturer av olika slag.

**TABELL 5.16 FÖRMEDLING AV DEN FÖRSTA BOSTADEN UNGDOMAR  
SOM ÄNNU EJ Fyllt 19 ÅR (N=599, m=20)**

| FÖRMEDLAD VIA        | 1982 | 1977 | 1975 | ÅR |
|----------------------|------|------|------|----|
| Bostadsförmedling    | 23   | 18   | 24   | %  |
| Värden               | 14   | 26   | 22   | %  |
| Föräldrar, släkt     | 14   | 10   | 11   | %  |
| Vän                  | 12   | 12   | 16   | %  |
| Förre lghinnehavaren | 7    | 9    | 5    | %  |
| Flyttade till någon  | 15   | 12   | 7    | %  |
| Mäklare mm           | 16   | 12   | 16   | %  |
| n=                   | 135  | 212  | 232  |    |

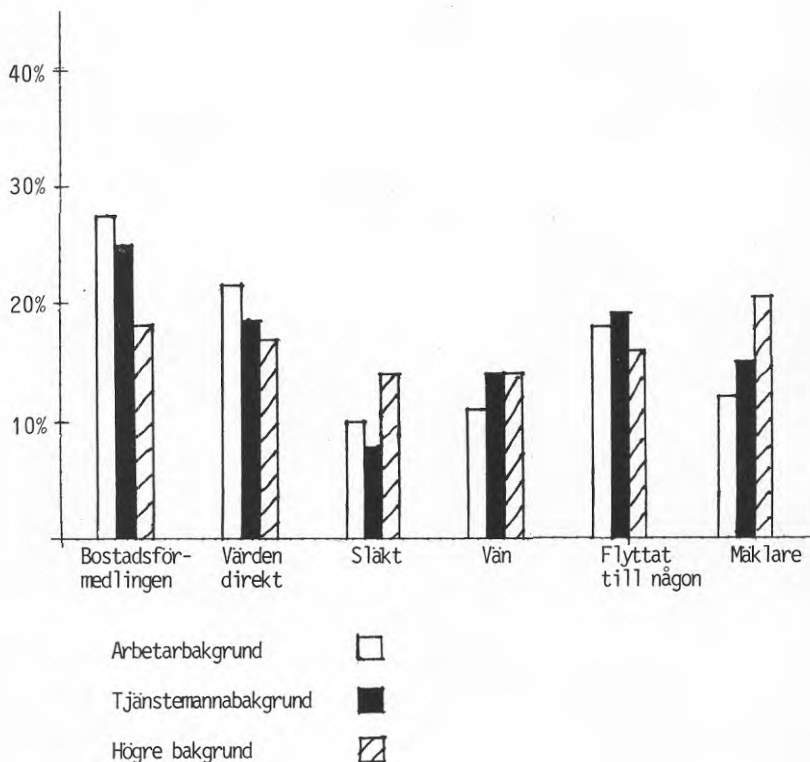
Slår vi ihop bostadsförmedlingens och värdarnas andelar visar det sig att dessas andelar har minskat sedan 1975 till 1982 från 46% till 37%. Samtidigt har andelen som flyttar hem till någon ökat från 7% till 15%. Vännernas andel har minskat från 16% till 12% medan släktens har ökat: från 11% till 14%.

Att förmedlingen via värdarna gått ned och att förmedlingen via släkt och föräldrar ökat kan innebära att ungdomar från de lägre socioekonomiska grupperna får svårare att skaffa bostäder eftersom de har färre förmedlingar via släkt än de högre socialgrupperna, och fler via värderna.

Att flyttningen "till någon" har ökat kan också vara ett tecken på att det har blivit svårare för ungdomarna att skaffa bostäder.

**FIGUR 5.3 FÖRMEDLING OCH SOCIOEKONOMISK BAKGRUND**  
(N=1643)

Andelar som fått bostaden förmedlad via olika förmedlare. Uppdelat efter föräldrahushållets socioekonomiska status.



Precis som vid kännedom finns det ett samband mellan föräldrahushållets socioekonomiska bakgrund och hur ungdomarna har fått sina bostäder förmedlade. Det är en större andel av ungdomarna från arbetarhushåll som har fått sina bostäder förmedlade genom bostadsförmedling än det är från de högre socioekonomiska grupperna. Ungdomar från den högre socioekonomiska gruppen får istället sina bostäder förmedlade genom släkt och vänner samt mäklare. Se figur 5.3.

Direkta förmedlingar via fastighetsägaren är det främst ungdomar från arbetarhem som har.

Möjligen kan det bland dem som uppger sig ha fått sin bostad förmedlad direkt via värden finnas sådana som har fått sin bostad genom ett allmännyttigt bostadsföretag som samtidigt fungerar som en kommunal bostadsförmedling.

Sammanfattningsvis visar resultaten att den största delen av informationen och förmedlingen går andra vägar än genom bostadsförmedlingen. Dessutom finns det ett klart samband mellan hur ungdomarna får sin första bostad och deras socioekonomiska bakgrund. Man kan också se tecken till att bostadssituationen för ungdomarna tycks ha förvärrats under de senaste åren.

#### BOENDETID

Ungdomarna som har flyttat hemifrån bor i vissa fall kvar i sin första bostad vid undersökningstillfället, medan andra har hunnit lämna den första bostaden och flyttat till en ny. Alla har dock fått ange sin boendetid i den första bostaden.

I tabell 5.17 redovisas boendetiden för alla åldersgrupperna tillsammans.

**TABELL 5.17 BOENDETID I DEN FÖRSTA BOSTADEN**

| BOENDETID | ALLA        | DE SOM LÄMNAT FÖRSTA |
|-----------|-------------|----------------------|
| 0,5 ÅR    | 24          | 24 %                 |
| 1 ÅR      | 28          | 32 %                 |
| 1,5 ÅR    | 13          | 12 %                 |
| 2 ÅR      | 13          | 13 %                 |
| >2 ÅR     | 22          | 19 %                 |
| n=        | 1596 (m=47) | 1201 (m=442)         |

Betraktar man alla ungdomar oavsett om de fortfarande bor kvar eller inte i sin första bostad kan man se att boendetiden är mycket kort; 52% bor högst ett år. En relativt stor andel har bott i den första bostaden högst ett halvår. Nästan 35% har bott två år eller längre tid.

Om man bara tittar på dem som har hunnit lämna sin första bostad blir andelen som bor högst ett år ännu större: 56%, samtidigt blir andelen som har bott längre tid än två något mindre. Det är 75% av ungdomarna som har lämnat sin första bostad.

Det här kan betyda att det finns en grupp ungdomar som bor mycket länge i den första bostaden och att man underskattar den normala boendelängden för dessa genom att bara betrakta dem som har flyttat ifrån den första bostaden. Det kan också vara så att det bara är åldersgruppen 25 år som har haft tillräcklig tid på sig sedan flyttningen hemifrån för att ett "normalt" mönster skall ha hunnit visas sig bland dem. Räknan man med att 80% har flyttat vid 22 år så har minst 80% av åldersgruppen 25 år hunnit bo självständigt (dvs. utan föräldrarna), mer än två år, medan det kanske bara är 55% av åldersgruppen 22 år som har bott självständigt mer än två år. Bland ungdomarna i åldersgruppen 18 år är det bara några få procent som haft den möjligheten. Det här innebär att det inte går att göra några normala jämförelser över tiden så som har gjorts tidigare mellan åldersgrupperna. Det finns en risk i att anta att åldersgruppen 25 års boendetid är "normal", nämligen den att förändringar som kan ha skett i attityder, på bostadsmarknaden, i studietider osv. och som kan tänkas påverka ungdomarnas boendetider i den första bostaden inte beaktas.

Jämför man hur många som har bott högst ett år i åldersgrupperna 22 respektive 25 år, ser man också att det är en större andel i åldersgruppen 22 år än i åldersgruppen 25 år med den boendetiden. Möjligen kan man av detta dra slutsatsen att boendetider på högst ett år idag är normalt för drygt hälften av ungdomarna i den första bostaden. Sträcker man sig till boendetiden ett och ett halvt år kan man vara ganska säker på att



det är en normal boendetid för över hälften av ungdomarna.

I tabell 5.18 visas hur boendetiderna ser ut för ungdomarna i de respektive åldersgrupperna.

Skillnaden mellan åldersgrupperna motsvaras av deras olika teoretiskt möjliga boendetider; så har tex 37% av åldersgrupp 18 år, 71% av åldersgrupp 22 år och 87% av åldersgrupp 25 år lämnat sin första bostad. I tabellen nedan visas hur åldersgruppernas boendetid ser ut:

**TABELL 5.18**      **BOENDETID I DEN FÖRSTA BOSTADEN**  
**ÅLDERSGRUPPER**

| BOENDETID | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|-----------|-------|-------|-------|
| 0,5 ÅR    | 54    | 24    | 18 %  |
| 1 ÅR      | 28    | 30    | 26 %  |
| 1,5 ÅR    | 8     | 16    | 13 %  |
| 2 ÅR      | 5     | 13    | 14 %  |
| >2 ÅR     | 5     | 17    | 30 %  |
| n =       | 164   | 629   | 803   |

Av tabellen framgår tydligt att åldersgrupp 18 och 22 år befinner sig i utflyttningsfasen från föräldrahemmet medan åldersgrupp 25 år har hunnit få boendetider som överstiger två år i någon större omfattning.

Skillnaden mellan pojkar och flickor är svår att överblicka då de yngre åldersgruppernas pojkar ligger efter flickorna i utflyttningsgrad från föräldrahemmen, men i åldersgrupp 25 år finns vissa skillnader. Det man främst lägger märke till är att pojkarna i högre omfattning än flickorna har boendetider som överstiger två år.

## KAP 6. DEN NUVARANDE BOSTADEN

### UNGDOMARNAS RÖRLIGHETEN PÅ BOSTADSMARKNADEN

Sedan flyttningen hemifrån har det gått i medeltal mellan 2 och 6 år till undersökningstillfället för åldersgrupp 22 och 25 år och förändringarna är påtagliga för deras del. För 18-åringarna har utflyttningen just börjat, men trots det har en relativt stor andel hunnit byta bostad. Den bostad ungdomarna hade vid undersökningstillfället har kallats den "nuvarande bostaden" till skillnad från den "första (egna) bostaden". Av alla utflyttade ungdomar bor 29% fortfarande i sin första egna bostad. Det varierar dock kraftigt med åldern. Av 18-åringarna bor 45% fortfarande kvar i den första bostaden, och av 22-åringarna 32% medan det bara är 24% av 25-åringarna som fortfarande bor kvar i den första bostaden. Övriga har flyttat en eller flera gånger. Antalet flyttningar i medeltal har bland dessa ungdomar varit 2,9 gånger, eller uppdelat i åldersgrupper: 2,0 i åldersgrupp 18 år, 2,6 i åldersgrupp 22 år och 3,2 i åldersgrupp 25 år. Omkring 55% har flyttat 2 till 4 gånger för att få sin nuvarande bostad, och ungefär 17% har flyttat 5 gånger eller mer sedan sin första bostad.

Ungdomarna är således en rörlig grupp på bostadsmarknaden. Medeltalet flyttningar varierar med åldern, men i alla tre åldersgrupperna ligger den största andelen på 2 till 4 flyttningar.

### UPPLÅTELSEFORM

Ungdomarna har på ganska kort tid sedan flyttningen hemifrån och den första bostaden, förändrat sin bostadssituation. De har både fått större bostäder och de bor oftare i villa. Därmed har också andelen som äger sin bostad ökat kraftigt. Nästan en fjärdedel disponerar sin bostad med äganderätt. I jäm-

föreelse med den totala befolkningen är det inte en hög andel då ju mer än hälften av hushållen äger sin bostad, men det intressanta är att ungdomarna så pass fort börjar etablera sig med ägda bostäder. Andelen som äger sin bostad utgör tillsammans med ungdomarna som har direktkontrakt 78% vilket skall jämföras med 68% i den första bostaden. Andelarna i de övriga upplåtelseformerna har därmed minskat och främst har andrahands-, studenttrums- och inneboendet minskat.

Det är en större andel bland ungdomarna med sämre upplåtelseformer som har bytt bostad sedan den första än det är bland övriga ungdomar. Så har till exempel 85% av ungdomarna med andrahandskontrakt bytt bostad och 89% av de inneboende. Av dem med direktkontrakt bytte 73% och av dem som ägde sin första bostad 51%. Även bland ungdomar som hade en tjänstebostad är flyttningsandelen hög: 86%.

Bara för 6% innebar flyttningen en försämrad upplåtelseform.

Förändringarna är starkt förknippade med åldern. I alla åldersgrupper har andelarna med ägande eller förstahandskontrakt ökat. I åldersgrupp 18 och 22 år har det skett en uppgång i bägge dessa upplåtelseformer medan det i åldersgrupp 25 år bara är ägandeformen som har ökat. I åldersgrupp 18 år är det i första hand andelen med direktkontrakt som har ökat men i åldersgrupp 22 år är det istället ökningen av ägandeformen som är störst. I åldersgrupp 18 och 22 år har de övriga upplåtelseformerna minskat i betydelse och störst har minskningen varit av andelen inneboende. I åldersgrupp 25 år är det istället andelen med förstahandskontrakt som minskat mest.

Det här ger bilden av att ungdomarna mellan 18 och 22 år förbättrar sin boendeform genom att de skaffar sig bostäder med förstahandskontrakt, men vid 22 år och uppåt sker en övergång till ägda bostäder för en förhållandevis stor grupp. I tabell 6.1 visas hur åldersgrupperna fördelar sig på de olika upplåtelseformerna.

TABELL 6.1 UPPLÅTELSEFORM PÅ ÅLDERSGRUPPER (N=1643, m=112)

| UPPLÅTELSEFORM | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|----------------|-------|-------|-------|
| Första hand    | 60    | 61    | 55 %  |
| Äger bostaden  | 10    | 19    | 34 %  |
| Andra hand     | 9     | 9     | 5 %   |
| Tjänstebostad  | 2     | 3     | 2 %   |
| Studentrum     | 11    | 6     | 3 %   |
| Inneboende     | 8     | 2     | 1 %   |
| n=             | 170   | 608   | 753   |

För ungdomar i åldersgrupp 25 år börjar andra upplåtelseformer än förstahandskontrakt och ägande få marginell betydelse. För de yngre ungdomarna spelar de dock fortfarande en viktig roll. Det finns alltså en klar relation mellan ålder och vilken upplåtelseform ungdomarna har, en betydligt starka relation än vad det finns mellan kön och upplåtelseform.

Av de få könsbundna skillnader som finns kan det vara värt att notera att i åldersgrupp 25 år, där ägandet börjar göra sig gällande på allvar, där är andelen flickor som äger sin bostad större än vad andelen ägare är bland pojkarna. Redan bland de 22-åriga flickorna ser man den här utvecklingen ta fart. Det hänger antagligen samman med en tidigare familjebildning hos flickorna, vilket i sin tur leder till att de börjar skaffa sig större bostäder vilket då oftast är villor. I den första bostaden hade ju pojkarna en högre andel som ägde sin bostad än vad flickorna hade. Nu går alltså flickorna om pojkarna i den här upplåtelseformen.

För övrigt finns det inga påtagliga skillnader mellan pojkar och flickor, utan de variationer som existerar går att finna redan i den första bostaden.

Ungdomar från arbetarhem eller tjänstemannahem har oftare än

ungdomarna från den högre socialgruppen direktkontrakt på sin nuvarande bostad och ungdomar från arbetarhem äger betydligt oftare sin bostad än ungdomar från både tjänstemannahem och högre socioekonomisk bakgrund. I jämförelse med ungdomarna från arbetarbakgrund bor de andra ungdomarna istället oftare i studentrum och i andra hand. Se tabell 6.2 nedan.

**TABELL 6.2 UPPLÅTELSEFORM OCH SOCIOEKONOMISK BAKGRUND**

(N=1643, m=183)

| UPPLÅTELSEFORM | Arbetare | Tjänstemän | Högre |
|----------------|----------|------------|-------|
| Första hand    | 59       | 60         | 55 %  |
| Äger bostaden  | 29       | 21         | 24 %  |
| Andra hand     | 5        | 8          | 9 %   |
| Tjänstebostad  | 2        | 2          | 2 %   |
| Studentrum     | 2        | 6          | 7 %   |
| Inneboende     | 2        | 3          | 2 %   |
| n=             | 583      | 409        | 468   |

En förklaring kan vara att ungdomarna från de båda högre socioekonomiska grupperna har en betydligt större andel som studerar vidare efter grundskolan och även går vidare till högre utbildningar. 38% av ungdomarna från arbetarbakgrund har enbart grundskola medan det bara är 23% respektive 21% bland ungdomarna från tjänstemannahem respektive högre socioekonomisk bakgrund som enbart har grundskoleutbildning. Vidare är det 29% av ungdomarna i den högre socioekonomiska gruppen som studerar eller har studerat på högskola, 28% från tjänstemannabakgrund men bara 13% av ungdomarna från arbetarbakgrund.

Det här betyder troligen att ungdomarna från arbetarhemmen tidigare än de övriga etablerar sig på ett mer "vuxet" sätt.

När det gäller boendet visar det sig till exempel att ungdomarna från arbetarhemmen har en högre andel som bor i radhus eller villa än de båda andra socioekonomiska grupperna. Av ungdomarna från arbetarhem bor 26% i radhus eller villa och av de övriga ungdomarna är det ca 21% som bor i radhus eller villa.

#### BOSTADEN

När ungdomarna flyttade hemifrån, kom de allra flesta, 90%, att bo i en lägenhet i ett flerbostadshus. Resten bodde i villa eller i radhus. Lägenheterna var för en väldigt stor grupp små; 48% hade ett rum i sin första bostad.

Den nuvarande bostaden är för nästan 24% en villa eller ett radhus. Andelen har mer än fördubblats från den första till den nuvarande bostaden. Därmed har också andelen som bor i enrumslägenheter minskat från 48% till 23%. Nästan hälften av ungdomarna, 47%, bor i en bostad med tre eller fler rum. Andelen som har två rum har minskat något, från 36% i den första bostaden till 30% i den nuvarande. Förändringen är relativt liten och det bör kunna tolkas som att en tvårumsbostad för många innebär en förhållandevis god standard särskilt om man bor ensam.

För knappt en femtedel var den första bostaden halvmodern och några få, 4%, hade en helt omodern bostad. I den nuvarande bostaden bor bara 8% ickemodernt, det vill säga halv- eller omodernt. Av dessa 8% utgör 7% halvmoderna bostäder.

Eftersom upplåtelseformen är starkt relaterad till bostadstyp och bostadsstorlek finner man att de båda senare också samvarierar på ett tydligt sätt med åldern.

Andelen som har en bostad i ett flerbostadshus är störst ibland 18-åringarna och minst ibland 25-åringarna. På samma sätt är det en mycket större andel som har skaffat sig villa bland 25-åringarna än det är bland 18-åringarna. I åldersgrupp

22 år kan man redan se denna utveckling. I åldersgrupp 22 år hade 9% en villa som den första bostaden och 16% i den nuvarande, vilket innebär en ökning med 78% i den åldersgruppen på en tid som högst uppgår till 4 år sedan de flyttade hemifrån. Se tabell 6.3 nedan.

**TABELL 6.3      BOSTADSTYP      (N=1643, m=19)**

| BOSTADSTYP       | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|------------------|-------|-------|-------|
| Lägenhet flerbos | 90    | 81    | 70 %  |
| Radhus           | 2     | 3     | 6 %   |
| Villa            | 8     | 16    | 24 %  |
| n=               | 171   | 632   | 821   |

För åldersgrupp 18 år har det istället skett en minskning av andelen som bor i villa.

De förändringar som har skett i boendet bland ungdomarna sedan de flyttade hemifrån och till den bostad de hade vid undersökningstillfället, har alltså gått i olika riktningar; dels en rörelse från lägenheter i flerbostadshus till småhus och dels också från småhus till flerbostadshus. Men det är en lägre andel bland ungdomarna i småhus som har bytt bostad.

74% av dem som bodde i flerbostadshus bytte bostad och 64% av dem i villa. Mellan flerbostadshus och radhus är inte skillnaden lika stor utan det är nästan lika stor omfattning i bägge dessa bostadstyper: 74% i flerbostadshus mot 72% i radhus.

För tre fjärdedelar av dem som bytte bostad innebar bytet att deras nya bostad var en lägenhet i ett flerbostadshus. De övriga bytte till en villa. Bara ett fåtal bytte till ett radhus. Tex flyttade 53% av de villaboende till en lägenhet i ett flerbostadshus medan 35% bytte till en ny villa. Bland de rad-

husboende var det 67% som flyttade till en lägenhet och de övriga till en villa. (Obs att det gäller dem som har bytt bostad sedan den första egna.)

Detta kan vara ett uttryck för den snabba förändring i boendet som troligen är ett utmärkande drag bland ungdomarna. På mycket kort tid har de tillfrågade ungdomarna hunnit med att både flytta hemifrån och byta bostad.

Det råder också ett klart samband mellan den första bostadens storlek och hur vanligt det är att ungdomarna har bytt bostad under mätintervallet.

79% av dem som bodde i en etta bytte bostad och 73% av dem i tvåor, medan det var 57% av dem i treor och större som bytte bostad. Huvuddelen av dessa flyttare har bytt till en större bostad men några har också bytt ner sig till en mindre. I samband med dessa bostadsbyten kan man anta att många ungdomar flyttar ihop eller isär och att det i själva verket många gånger kan vara det som avgör om ungdomarna byter bostad. Av alla som har bytt sin första bostad hade 66% i den nuvarande en bostad som var större, räknat i antal rum. Det kan naturligtvis även vara så att byten har skett från till exempel en liten enrummare till en stor enrummare, vilket alltså är en kvalitativ förbättring, utan att denna förbättring syns i denna statistik.

I antal rum således, har 10% en mindre bostad i den nuvarande mot vad de hade i den första. Övriga bor i en lika stor bostad som de hade i den första. Det här har resulterat i att den nuvarande bostaden är tre rum eller större för sex av tio 25-åringar, det vill säga långt fler än hälften har en sådan bostad. Bland 22-åringarna är det var tredje, lite drygt, som har tre rum eller större och av 18-åringarna har var fjärde en så stor bostad.

Bland 18- och 22-åringarna har mellan 64% och 74% ett eller två rum i sin nuvarande bostad.

Det finns en klar skillnad mellan pojkar och flickors utrymmesstandard i åldersgrupp 22 och 25 år. Flickorna har en högre



andel som bor med tre rum eller fler, och vise versa är det en större andel bland pojkarna som bor i ettor eller tvåor. Se tabell 6.4.

**TABELL 6.4 BOSTADSSTORLEK (N=1643, m=8)**

| BOSTADSSTORLEK | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|----------------|-------|-------|-------|
| 1 RUM          | 43    | 29    | 13 %  |
| 2 RUM          | 31    | 35    | 26 %  |
| 3+RUM          | 26    | 36    | 61 %  |
| n=             | 171   | 638   | 826   |

Skillnaden mellan 18-åringarna och 25-åringarna visar att på en fem, sex år har ungdomarna skaffat sig en ganska god boendestandard.

Även bostadens standard är relaterad till åldern och i viss mån också till kön. De yngre har oftare än de äldre ickemoderna bostäder och pojkar har ickemoderna bostäder i högre utsträckning än flickor.

#### MED VILKA MAN BOR I DEN NUVARANDE BOSTADEN

Sedan den första bostaden har många flyttat ihop med någon och flera har bildat familj. Andelen som bor ensamma har minskat från 45% till 35%, och andelen med barn har ökat från 6% till 22%. Det är inte lika många som bor med kamrater i den nuvarande bostaden som det var i den första; 6% mot 14% i den första bostaden. De som bor i par utan barn har bara ökat något: från 35% till 36%.

TABELL 6.5 HUSHÅLLSTYP (N=1643, m=145)

| HUSHÅLLSTYP       | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|-------------------|-------|-------|-------|
| Bor ensam         | 44    | 42    | 28 %  |
| Med make/a sambo  | 26    | 40    | 36 %  |
| Bor med egna barn | 7     | 13    | 32 %  |
| Bor med kamrater  | 23    | 5     | 4 %   |
| n=                | 150   | 592   | 756   |

Förändringarna i boendet motsvaras även av en ändring i hushållstyp och de är därmed lika starkt knutna till åldern som bostadsförhållandena.

18-åringarna uppvisar en skillnad mellan den första bostaden och den nuvarande som inte alls motsvarar de tydliga ålder - bostad och hushållsrelationer som åldersgrupp 22 och 25 år uppvisar. I tabell 6.5 visas hur åldersgrupperna fördelar sig på de olika hushållstyperna.

Det man ser hos 18-åringarna när de gäller hushållstyp, motsvaras av det som tidigare framgått beträffande boendet; de byter både bostadsform och hushållsform på ett osystematiskt sätt och det kan tolkas som ett uttryck för deras behov av att pröva olika former för båda. Det kan ju också, som redan har nämnts, vara tillfälliga lösningar på akuta bostadsbehov.

Av 18-åringarna bor 67% ensamma eller med kamrater, 47% av 22-åringarna och 32% av 25-åringarna.

Kamratboendet har minskat kraftigt hos 22- och 25-åringarna från den första till den nuvarande bostaden. Ungdomarna tycks inte bo särskilt länge med kamrater utan det rör sig om ett par år varefter de söker sig till traditionella boendeformer.

Det finns ganska stora skillnader mellan pojkarnas hushållstyp

och flickornas: pojkarna bor oftare ensamma och bor inte i lika hög utsträckning med egna barn. Här är det alltså en mycket tydlig könsvariation.

#### KÄNNEDOM OCH FÖRMEDLING

Det var vanligast bland ungdomarna att de fick kännedom om sin nuvarande bostad via bostadsförmedlingen; det gäller för 25%. Om man dessutom betänker att bostadsförmedlingar endast finns i 67% av landets kommuner (1) så förstår man att deras betydelse lokalt är större än vad som framgår av de deras andel på 25%. Vänner har spelat en stor betydelse som informationskanaler även för den nuvarande bostaden. Ca 21% har fått information av vänner. Föräldrarna har givit 12% sådan information som lett till bostaden. Släktingar och vänner har alltså varit informationsväg åt 33% av ungdomarna. Där inte bostadsförmedlingar finns bör den närmaste omgivningen utgöra en ännu viktigare informationskanal. Man måste alltså räkna med att det finns stora geografiska variationer både när det gäller kännedom och förmedling.

Vad som skiljer kännedomen till den nuvarande bostaden från den första, är främst att annonsernas roll ökat i betydelse och detta bör hänga samman med den ökade andelen som har bostatt sig i villa i första hand bland 25-åringarna. Man kan också märka att informationen från föräldrarna har mindre betydelse för 25-åringarnas nuvarande bostad än vad den hade för deras första bostad.

Förmedlingen av den nuvarande bostaden har framför allt skett genom bostadsförmedlingen och mäklare: 27% respektive 21%. Därefter kommer förmedling direkt genom värden och genom den förre lägenhetsinnehavaren: 28%. Se tabell 6.6.

(1) Enligt uppgift via kommunförbundet

I jämförelse med den första bostaden har en något högre andel fått sina bostäder förmedlade genom bostadsförmedling, men det är fortfarande en förhållandevis liten del.

Släkt och vänners betydelse har minskat i jämförelse med den första bostaden: 17% mot 23% i den första bostaden. Den sistnämnda gruppen har minskat i betydelse för alla tre åldersgrupperna men mest i åldersgrupp 25 år. Föräldrarnas och vännernas betydelse är tydligen störst när det handlar om att skaffa sig den första bostaden.

**TABELL 6.6 FÖRMEDLING AV NUVARANDE BOSTADEN.**

(N=1643, m=39)

| FÖRMEDLARE                 | Andel |
|----------------------------|-------|
| Bostadsförmedling          | 27 %  |
| Värden direkt              | 16 %  |
| Föräldrar och släkt        | 7 %   |
| Vän                        | 10 %  |
| Förre lägenhetsinnehavaren | 12 %  |
| Flyttade till någon        | 7 %   |
| Mäklare                    | 21 %  |
| n=                         | 1604  |

Precis som vid den första bostaden är det främst pojkarna som får hjälp från släkt och vänner. Övriga skillnader mellan pojkar och flickor överensstämmer också med de skillnader som fanns för den första bostaden. Det rör sig alltså om att flickorna oftare än pojkarna har flyttat till någon som hade en bostad för att få sin nuvarande bostad, och om att flickorna i högre utsträckning än pojkarna har använt sig av en mäklare för att få den nuvarande bostaden.

## HYRAN I DEN NUVARANDE BOSTADEN

Hyran som anges här avser den hyra ungdomarna hade vid svars- tillfället det vill säga på vintern/våren 1983. I följande re- dovisning har endast personer som inte äger sin bostad tagits med för att det skall gå att jämföra dessa siffror med annan statistik. Medelhyran är 1.480 kronor per månad, och då även ungdomarna som äger sin bostad ingår blir medelhyran 1.660 kronor per månad. Hälften av alla ungdomar hade en hyra som uppgick till 1.250 kronor per månad. I tabell 6.7 visas hur ungdomarna fördelas på olika hyresnivåer.

**TABELL 6.7**      **HYROR PÅ DEM SOM EJ ÄGER BOSTADEN**  
(N=1643, m=131)

| HYROR        | Andel |             |
|--------------|-------|-------------|
| 500 kr/månad | 4 %   |             |
| 750          | 14 %  |             |
| 1000         | 17 %  |             |
| 1250         | 15 %  |             |
| 1500         | 17 %  | Median 1250 |
| 1750         | 12 %  | Medel 1480  |
| 2000         | 10 %  |             |
| 2250         | 3 %   |             |
| 2500         | 3 %   |             |
| 2750         | 1 %   |             |
| 3000         | 1 %   |             |
| 3250         | - %   |             |
| 3500         | 2 %   |             |
| 3750         | - %   |             |
| >4000        | 2 %   |             |
| n=           | 1257  |             |

Endast 25% av ungdomarna har en hyra som överstiger 1.660 kronor per månad och en lika stor andel har en hyra lägre än 855 kronor per månad. Det vill säga 50% av ungdomarna hade en hyra som låg mellan 855 och 1.660 kronor.

Hyran är naturligtvis också beroende av hur stor bostaden är och i tabell 6.8 visas vilken median- och medelhyra ungdomarna betalar för sina bostäder beroende på hur stora dessa är.

**TABELL 6.8**      **MEDIAN- OCH MEDELHYRA MOT STORLEK PÅ BOSTAD**  
(Våren 1983, Enbart de som hyr sin bostad)

|                  | 1 RUM | 2 RUM | 3 RUM | 4 RUM | 5 RUM o större |        |
|------------------|-------|-------|-------|-------|----------------|--------|
| MEDIANHYRA       | 760   | 1.225 | 1.610 | 1.900 | 2.490          | kronor |
| MEDELHYRA        | 920   | 1.350 | 1.725 | 2.225 | 2.605          | kronor |
| Normalmedel SCB* | 840   | 1.210 | 1.560 | 1.915 | 2.410          | kronor |

\*) Medelhyra 1983 enligt SCB's meddelande Bo 1984:8

För en enrummare betalar ungdomarna i medeltal 920 kronor men hälften av ungdomarna som bodde i en enrummare betalade bara 760 kronor per månad. Medelhyran är således drygt 20% högre än medianhyran. En så stor skillnad finns inte för någon av de övriga bostadsstorlekarna.

För en tvårummare betalar hälften av ungdomarna 1.225 kronor, och för en trerummare betalar hälften av dem som bor i sådana 1.610 kronor. Det är alltså en betydligt större skillnad mellan en enrummare och en tvårummare än vad det är mellan en tvårummare och en trerummare. I det förra fallet innebär en standardökning med ett rum en ökning av hyran med 61%, och i det andra fallet innebär det en ökning med 31%. Mellan en fyrrummare och en trerummare är hyresökningen ännu mindre: 18%, men då börjar man komma på en så pass hög nivå att många ungdomar kanske inte anser sig klara hyran. Den här relativt

lilla skillnaden mellan hyran för en tvårummare och en tre-rummare kan kanske vara en förklaring till att så många ungdomar har bytt till trerummare sedan den första bostaden. Ungdomarna betalar genomgående för alla bostadsstorlekar en högre medelhyra än vad som gäller för hela bostadsbeståndet totalt. Det kan tolkas som att ungdomarna förmodligen oftast hyr bostäder i det nyare beståndet, och jämför man deras medelhyra med medelhyran för vissa färdigställandeår i hela beståndet, finner man att ungdomarnas medelhyra väl överensstämmer med medelhyrorna för fastigheter producerade mellan 1966 och 1982.

Mellan 46 och 53 procent av ungdomarna uppger att de betalar sin hyra helt själva, det är en högre andel än som säger sig bo ensamma. Det kan troligen förklaras av att i vissa fall står en person för hyran även om det är ett par som bor ihop.

**TABELL 6.9 VILKA/VAD SOM DELTAGIT I BETALANDET AV HYRAN**

(N=1643)

| KATEGORI        | 18 ÅR    | 22 ÅR    | 25 ÅR     |
|-----------------|----------|----------|-----------|
| Föräldrar       | 11       | 2        | 1 %       |
| Bostadsbidrag   | 13       | 8        | 10 %      |
| Skattereduktion | -        | 3        | 11 %      |
| n=              | 136 (36) | 567 (74) | 711 (119) |

I de fall ungdomarna inte betalar hela hyran själva finns flera andra som kan ha varit med och betalat och i enkäten fick ungdomarna välja på följande alternativ: den eller de de bor med, föräldrar till dem själva eller den/dem de bor med, bostadsbidrag och skattereduktion genom ränteavdrag. Det sistnämnda har bara varit aktuellt för 22- och 25-åringarna.

I tabell 6.9 visas i vilken omfattning andra/annat varit med

och betalat ungdomarnas hyreskostnader.

Talet  $n$  anger hur många i varje åldersgrupp som har besvarat både frågan om vilken hyra de hade och frågan hur hyran betalades. Siffran inom parentes anger hur många som inte har besvarat bägge frågorna.

Det är alltså helt klart att föräldrarna främst hjälper de yngre ungdomarna. Omfattningen bland de äldre är mycket liten; högst någon eller några procent mot 11% bland 18-åringarna. I de fall föräldrarna hjälper till med att betala hyran så är det oftast hela hyran de betalar. Några betalar ungefär halva eller tre fjärdedelar av hyran. Bland 18-åringarna är det framför allt pojkarna som får hjälp med hyran, men i de båda andra åldersgrupperna är det i stort sett ingen skillnad mellan pojkar och flickor.

Även bostadsbidrag är vanligast bland 18-åringarna men skillnaden mot de bägge äldre åldersgrupperna är inte lika stor här utan skillnaden är som mest 5%. Nästan inga av ungdomarna som uppgivit att de hade skattereduktion säger sig ha bostadsbidrag också. Endast 0,5% av dem som hade bostadsbidrag hade barn.

Skattereduktionen som hänger samman lån i samband med ägande uppträder först i åldersgrupp 22 år där 3% har sådan reduktion. I åldersgruppen 25 år har 11% en sådan reduktion. Andelen med skattereduktion är dock inte lika stor som andelen som äger sin bostad och det kan möjligen hänga samman med att den svarande själv inte har haft en eventuell reduktion utan deras partner eller någon annan.

84% av 18-åringarna hade en hyra som högst uppgick till 1.500 kronor, och 54% hade en hyra som högst var 1.000 kronor per månad. Eftersom de äldre ungdomarna hade en högre boendestandard än 18-åringarna hade de också en högre medianhyra. Bland 22-åringarna var det 36% som hade en hyra som högst uppgick till 1.000 kronor, och bland 25-åringarna var det 22%. 68% av 22-åringarna hade upp till 1.500 kronor per månad i hyra, och



av 25-åringarna hade 50% högst 1.500 kronor i månadshyra. I tabell 6.10 visas vilka hyror ungdomarna i de olika åldersgrupperna hade.

Bland 18-åringarna var det inga större skillnader i vad pojkar och flickor hade för hyra. Det finns däremot vissa skillnader mellan de 22-åriga pojkarna och flickorna. 50% av pojkarna hade högst en hyra på 1.000 kronor, medan det av flickorna var 30% som hade en sådan hyra. 46% av pojkarna hade hyror mellan 1.000 kronor och 2.000 kronor.

**TABELL 6.10**      **HYROR I DE OLIKA ÅLDERSGRUPPERNA**  
(N=1643, m=15)

| HYROR        | 18 ÅR | 22 ÅR | 25 ÅR |
|--------------|-------|-------|-------|
| 500 kr/månad | 12    | 3     | 2 %   |
| 750          | 21    | 15    | 7 %   |
| 1000         | 21    | 19    | 13 %  |
| 1250         | 15    | 13    | 14 %  |
| 1500         | 15    | 19    | 14 %  |
| 1750         | 9     | 10    | 11 %  |
| 2000         | 6     | 9     | 11 %  |
| 2250         | -     | 2     | 4 %   |
| 2500         | -     | 2     | 5 %   |
| 2750         | -     | 1     | 2 %   |
| 3000         | -     | 2     | 5 %   |
| 3250         | -     | -     | - %   |
| 3500         | 1     | 2     | 3 %   |
| 3750         | -     | -     | 1 %   |
| >4000        | -     | 3     | 9 %   |
| n=           | 136   | 584   | 742   |

För flickorna gäller detta för 58%. En hyra på högst 1.000 kronor hade 32% av de 25-åriga pojkarna och 18% av de 25-åriga flickorna. Över 2.500 kronor i månaden i hyra hade 27% av flickorna och 13% av pojkarna.

Skillnaderna känns igen från de tidigare jämförelserna mellan pojkar och flickor och deras boendesituation.

## K A P 7. S L U T S A T S E R

Resultatet av undersökningen visar att ungdomarnas flyttmotiv i de allra flesta fall är önskan att få klara sig själv. Därefter kommer, för de äldre flyttarna, att flytta ihop, och för de yngre att komma nära skola eller arbete. I det första fallet är det ett motiv som står sig oförändrat mellan åldersgrupperna och de olika utflyttningsåldrarna. Det finns inga tendenser i en eller annan riktning. Man bör därför kunna dra den slutsatsen att både pojkar och flickor vill flytta hemifrån för att de vid en viss tidpunkt känner att de vill klara sig själva. Det finns inga tecken till någon allmän eller gemensam uppfattning om att ungdomar inte bör bo kvar efter en viss ålder. På frågan om ungdomarnas uppfattning om vid vilken ålder ungdomar bör flytta hemifrån, visar svaren en stor bredd. En bredd som just tyder på att det inte finns någon uppfattning om lämplig flyttålder bland ungdomarna själva. Tack vare den goda utrymnesstandard som flertalet ungdomar har tycks istället sysselsättningen spela stor roll för när ungdomarna anser att de vill flytta hemifrån. Det har till exempel märkts en mycket tidig utflyttning bland ungdomar som är uppväxta på landsbygden som troligen hänger samman med att det för dem kan vara långt till skola och att de därför tvingas flytta hemifrån.

### FLICKOR FLYTTAR TIDIGARE ÄN POJKAR

Flickorna flyttar generellt tidigare än pojkar. Det rör sig om cirka 2 års försprång före pojkarna, ett resultat som även M. K. Jensen fått i sin undersökning om danska ungdomars flyttning och bostadsvanor 1983.

Den starka skillnad som finns mellan pojkar och flickor slår igenom alla andra faktorer som kan tänkas påverka utflyttningen. Studerande flickor flyttar alltså tidigare än studerande pojkar.

Flickorna upplever sig inte heller ha samma frihet att komma

och gå som de vill hemma. Det behöver nog inte bara betyda att föräldrarna är särskilt stränga mot flickor, utan det kan också vara så att flickorna har högre krav på att få komma hem sent än vad pojkar i samma ålder har.

#### ARBETE VÄRDERAS HÖGRE ÄN EN BOSTAD

Det har visat sig att det finns en mycket större vilja bland de unga att flytta till en annan ort för att få ett arbete än för att få en bostad. Det är svårt för de unga att få arbete idag och ett arbete värderas säkert högt bland ungdomarna -ingen vill gå arbetslös och känna sig överflödig efter en lång skoltid. Arbetet är naturligtvis fundamentalt för ens möjligheter att leva som man vill än vad en bostad är. Utan arbete kan man inte göra och konsumera det man vill och man tvingas skaffa hjälp till mat och hyra. (De arbetslösa har tvärtemot hypoteserna visat sig flytta tidigt hemifrån. Möjligen för att det kan vara slitsamt både för de unga och föräldrarna om de går hemma arbetslösa med alla de krav och förhoppningar båda parter har om att de ska få arbete. I England har man också märkt att unga flyttar hemifrån trots att de saknar arbete och det kan de göra för att de får ekonomiskt stöd från samhället.)

Av alla hemmaboende ungdomar svarade 84% ja på frågan om de ville flytta till en annan ort för att få ett arbete (eller för att studera), medan 45% svarade ja när det gällde en bostad. Att flytta till en annan ort bara för att få en bostad innebär inte att man flyttar till en social miljö eller relation -som vid arbete eller en skola.

#### UTFLYTTNINGEN SKER SENARE

Resultaten visar dock att det har skett ett trendbrott i utflyttningen från föräldrahemmet. Både hos åldersgrupp 22 och 18 år märks en senare flyttning än hos åldersgrupp 25 år. Och bland 18-åringarna är den också senare än bland 22-åringarna. Dessutom har tillbakagången varit störst bland flickorna. Att

den varit så stor bland flickorna förklaras troligen av att dessa dels i högre utsträckning än tidigare vidarutbildar sig, men dels också av ett minskat parboende i traditionell form direkt vid flyttningen hemifrån. De yngre flickorna bildar inte lika tidigt familj som flickorna i de äldre åldersgrupperna gjorde. Det bör betyda att inte lika stor del av flickorna får den "draghjälp" som det innebär att vara två och som de äldre pojkarna kan ha utgjort. Men förutom denna förklaring så tycks det också ha blivit svårare för ungdomarna att få bostäder.

Bakom det antagandet ligger olika faktorer.

Bostadsbyggandet har sedan miljonprogrammets dagar i slutet av 60-talet och början av 70-talet hela tiden minskat. Dessutom har boendekostnaderna ökat kraftigt vilket ju bland annat lett till olika försök att pressa byggnadskostnaderna genom exempelvis "normfritt byggande", minskade bostadsytor osv. Även förvaltningskostnaderna har stigit och olika tankar om nya förvaltningsformer har dykt upp.

Den här utvecklingen har fått till följd att hushållen inte ökar sin bostadskonsumtion på samma sätt som tidigare, och de sitter kvar i mindre bostäder än de kanske har behov av att ha. Särskilt barnfamiljerna har drabbats av de ökade kostnaderna och de tvingas spara på de håll de kan och däribland på boendekostnaderna.

#### ÖKAD KONKURRENS OM SMÅLÄGENHETER

De minsta bostäderna blir alltså inte lediga genom succession på samma sätt som förr och till det kommer den ökande hushållssplittringen som innebär att det finns fler hushåll som konkurrerar med ungdomarna om de minsta lägenheterna och ungdomarna hör inte till de starkare i den konkurrensen.

Av dessa skäl bör man nog ge ungdomarna något mer hjälp än andra för att de skall kunna flytta hemifrån. Men behoven av hjälp är naturligtvis inte lika stora bland alla ungdomar. Det finns några som har sämre utgångspunkt än andra.

## UNGDOMAR FRÅN TRÅNGBODDA HEM KAN BEHÖVA SÄRSKILT STÖD

Ungdomar från trångbodda hem och de som inte trivs hemma hos föräldrarna på grund av bråk och konflikter flyttar tidigare än de övriga ungdomarna.

Dessa ungdomar har antagligen större behov av att komma iväg hemifrån än ungdomar normalt har.

Ungdomar från trångbodda hem eller bråkiga hemförhållanden, skulle därför kunna behöva särskilt stöd när det råder brist på lägenheter som är lämpliga för ungdomar.

Trångboddheten är större bland arbetarhushållen än bland de övriga hushållen och ungdomarna från dessa hushåll tycks dessutom i högre utsträckning än övriga ungdomar vara hänvisade till bostadsförmedlingen för att få sina bostäder. Men bostadsförmedlingen har bara givit bostad åt 25% av ungdomarna. Det bör betyda att i en situation då det blir allt större konkurrens om de små bostäderna kan ungdomarna från trångbodda arbetarhem komma att drabbas hårdast.

Man kan även förmoda att ungdomar från högre socioekonomisk bakgrund har lättare att få en bostad i det läge de önskar eftersom dessa har större hjälp av släkt och vänner än arbetarungdomarna.

## LÄGET VIKTIGARE FÖR DEN FÖRSTA BOSTADEN

Mycket talar för att läget har stor betydelse för ungdomarna då de flyttar till sin första egna bostad. De vill vara i det område där de bodde med föräldrarna, nära sina kamrater och föräldrarna. Ungdomar som just har flyttat hemifrån har tätare kontakter med föräldrarna än ungdomar som har bott själva några år. Att bilda ett självständigt hushåll är troligen för de flesta en successiv process.

Genom att många av ungdomarna bor ensamma i sina första bostäder har de säkerligen behov av att känna sig hemma i sin omgivning.

## TOMMA LÄGENHETER INGEN LÖSNING

Därför är det sannolikt fel att tro att det inte kan finnas ungdomsbostadsproblem så länge det finns tomma lägenheter, och att hävda att ungdomar skall acceptera dessa oavsett var de tidigare bodde.

Först senare när ungdomarna har hunnit bilda självständiga hushåll och då de är lite äldre kan kanske dessa lägenheter vara tänkbara alternativ.

Om man via bostadsförmedlingarna bara erbjuder ungdomarna bostäder i de områden där det finns gott om tomma lägenheter, så kan räkna med att det blir ungdomar med sämst resurser att ordna bostad på annat sätt som kommer att hamna där.

## KANSKE KOLLEKTIV I DE TOMMA LÄGENHETERNA

Möjligen kunde dessa tomma bostäder vara attraktiva för ungdomskollektiv om de till exempel fick bygga om ett antal lägenheter efter sina behov. Tillsammans med kamrater kan tro- ligen ungdomar flytta till andra områden än där de bodde med föräldrarna eftersom de då har kollektivet som social miljö att känna sig hemma i och få stöd ifrån.

## UNGDOMSBOSTADSPROBLEMET INGET INFORMATIONSPROBLEM

Det har ibland hävdats att ungdomarnas bostadsproblem bara är ett informationsproblem. Svaren på frågorna om de hemmaboende ungdomarna tror att de lätt kan skaffa sig bostäder visar att det finns en relation mellan vilken typ av ort de är uppväxta och ungdomarnas uppfattning om sina möjligheter att skaffa bostad. En relation som svarar mot till exempel storstädernas bostadsbristproblem. Över hälften av ungdomarna i storstäderna svarar nej på frågan men bara en femtedel av ungdomarna på landsbygden eller i småorterna. Det här bör kunna uppfattas som att ungdomarna håller sig rätt väl informerade om den allmänna bostadsmarknadssituationen på orten.

Det är intressant att notera att en mycket stor del av ungdomarna har förståelse för att folk köper sig hyreskontrakt "svart". Särskilt mot bakgrund av att bostadsförmedlingarna bara lyckats förmedla lägenheter till 25% av de unga då de flyttade hemifrån.

#### SÄMRE UPPLÅTELSEFORMER FÖR UNGA SOM FLYTTAR IDAG

Jämför man vilka typer av upplåtelse ungdomarna från olika åldersgrupper har bland dem som flyttat innan de fyllt 19 år finner man att det har blivit vanligare med inneboende och andrahandsboende och att de direkta upplåtelseformerna har minskat. Det här pekar också på den försämring för ungdomarna som nämndes i inledningen och det är antagligen även så att ungdomarna prioriterar bostadsläget framför upplåtelseformen. Det går också att märka att ungdomarna i den yngsta åldersgruppen har en högre andel som bor med kamrater jämfört med de äldre ungdomarna i motsvarande ålder. Det skulle kunna vara ett tecken på ett ökat intresse för kollektiva boendeformer för att både lösa bostadsfrågan och önskan till kontakter. Det förefaller att vara en boendeform som passar en del unga under några år varefter de bildar egna hushåll och bosätter sig på traditionellt vis. Den utvecklingen kan man se både inom åldersgrupp 22 och 25 år.

De flesta ungdomarna svarar att de vill ha två eller tre rum i sin bostad när de flyttar hemifrån, och att de skall vara en hög standard, när man ställer frågan "hur vill du bo". Man bör nog ändå räkna med att ungdomarna föredrar en enrumsbostad mot att bo kvar hemma i avvaktan på en bättre bostad. Det finns troligen därför ett behov av mindre billiga bostäder som kan tjänstgöra som en första bostad i lägen där ungdomarna vill bo.



## VILKEN STANDARD VILL UNGDOMAR HA?

Även standarden bör man kunna räkna med att ungdomarna gör avkall på i sin första bostad för att få en lägre hyra eller ett visst bestämt läge. Det finns inga undersökningar som har kunnat låta ungdomarna faktiskt välja standard, utan man måste stödja sig på att det i alla åldersgrupper finns en viss andel som har bosatt sig i en ickemodern bostad då de flyttade hemifrån. Andelen har visserligen minskat men det kan mycket väl vara på grund av den pågående bostadsförnyelsen.

Detta är delvis en spekulatio n och det vore mycket värdefullt att i praktiken låta unga välja standard för att se vilka deras prioriteringar blev.

## KORT BOENDETID I DEN FÖRSTA BOSTADEN

Det har också visat sig att ungdomarna inte bor särskilt länge i den första bostaden, utan efter ett till två år har de bytt bostad. Oftast till en både större och med bättre upplåtelseform. Bättre i meningen egen dispositionsrätt.

Man märker också att ungdomarna tycks ha störst behov av släktingar och vänners hjälp för att få den första bostaden. När de väl är inne på bostadsmarkanden förefaller de att ha lättare att få bostad på andra sätt. Av det bör man kunna dra slutsatsen att de unga behöver mest stöd när de flyttar hemifrån till sin första bostad.

## BORTFALL

Urvalspopulationen utgjordes av 3.458 ungdomar utvalda av DAFA ur SPAR-registret. Urvalet gjordes i tre åldersgrupper: ungdomar födda 1957, 1960 och 1964. Med erfarenhet från provundersökningen gjordes störst urval ur åldersgrupp 1957 och minst ur åldersgrupp 1964.

Urvalet fördelade sig enligt följande:

| Födelseår | 1957  | 1960  | 1964  | TOTALT |
|-----------|-------|-------|-------|--------|
| Urval     | 1.292 | 1.105 | 1.061 | 3.458  |

Från detta urval har sedan dragits de postreturer som inkom och de ungdomar för vilka vi fick veta att de befann sig utomlands eller att de inte kunde svara på grund av mentala handikapp. Nettourvalet blir då följande:

| Födelseår          | 1957  | 1960  | 1964  | TOTALT |
|--------------------|-------|-------|-------|--------|
| Naturligt bortfall | 41    | 67    | 88    | 196    |
| Bruttourval        | 1.020 | 1.038 | 1.204 | 3.262  |

Antalet inkomna svar var 2.501 och de fördelade sig enligt följande:

| Födelseår     | 1957 | 1960 | 1964 | TOTALT |
|---------------|------|------|------|--------|
| Inkomna svar  | 824  | 787  | 890  | 2.501  |
| Svarsfrekvens | 81%  | 76%  | 74%  | 77%    |

Svarsfrekvensen har varit lägre bland ungdomar bosatta i storstäderna (74%) än vad den varit för övriga ungdomar (78%).

Svarsfrekvensen bland pojkar (75%) är genomgående lägre än vad den är bland flickor (78%).

Skillnaderna gäller oavsett åldersgrupp.

## SOCIO-EKONOMISKA KLASSIFICERINGAR

För klassificering av föräldrahushållets socio-ekonomiska status har SCB's rapport 1982:4, Socio-ekonomisk indelning (SEI), använts.

I enkäten har frågor både om ungdomarnas och föräldrarnas sysselsättning ställts enligt det förslag som finns angivet i SCB's rapport på sidorna 32 och 33.

Föräldrahushållet har kodats efter den högsta SEI-koden för modern respektive fadern. SEI-variabeln innehåller tretton klasser för modern respektive fadern. Dessa har förts samman till en hushållsvariabel enligt dominansordningen ovan. Därefter har hushållets SEI-kod grupperats dels i en femställig och dels i en treställig klassificering. I den här rapporten redovisas enbart den treställiga indelningen som ser ut på följande sätt:

## Arbetare

- Ej facklärd
- Facklärd

## Tjänstemän

- Lägre tjänstemän
- Tjänstemän på mellannivå

## Högre

- Högre tjänstemän
- Fria yrkesutövare med akademikeryrken
- Företagare
- Lantbrukare

Det finns ett undantag från dominansordningen: när den ena parten är facklärd arbetare dominerar det över den andre om den är lägre tjänsteman. I dessa fall har hushållet förts till gruppen arbetare.

Tabell \_\_\_\_\_: Förhållandena i föräldrahemmet uppdelat på ålder, kön och kvarboende (kv) respektive utflyttade (ut).  
Samtliga ungdomar.

|   | Å l d e r |       |      |      |      |      |      |      |       |      |      |      | Totalt | Bortfall |        |      |      |      |      |      |            |
|---|-----------|-------|------|------|------|------|------|------|-------|------|------|------|--------|----------|--------|------|------|------|------|------|------------|
|   | P         |       | F    |      | P    |      | F    |      | P     |      | F    |      |        |          | Σ      | Σ    | %    | n    |      |      |            |
|   | kv        | ut    | kv   | ut   | kv   | ut   | kv   | ut   | kv    | ut   | kv   | ut   |        |          |        |      |      |      | kv   | ut   |            |
| Trångbodd                               | 2,2       | 6,8*  | 2,8  | 6,9  | 2,5  | 6,8  | 4,9  | 8,1  | 8,3*  | 8,5  | 5,6  | 9,3  | 6,1    | 13,3     | 12,5*  | 10,6 | 7,0  | 11,9 | 7,8  | 185  | 115 (4,6%) |
| Eget rum                                | 96,1      | 91,5* | 95,7 | 91,8 | 95,9 | 91,7 | 94,2 | 90,0 | 94,6* | 93,3 | 94,3 | 89,6 | 94,0   | 80,9     | 87,5*  | 83,7 | 93,1 | 82,4 | 89,4 | 2160 | 86 (3,4%)  |
| Gick hell-<br>re till<br>kamrater       | 28,6      | 38,3* | 17,5 | 21,3 | 23,2 | 26,0 | 32,0 | 26,5 | 32,4* | 20,5 | 33,1 | 23,2 | 32,0   | 28,3     | 25,0*  | 21,6 | 31,0 | 24,8 | 24,7 | 596  | 85 (3,4%)  |
| Komma hem<br>när jag<br>ville           | 80,4      | 66,1* | 79,5 | 66,7 | 80,0 | 62,7 | 67,4 | 82,8 | 83,8* | 53,4 | 86,4 | 66,7 | 90,0   | 79,1     | 67,5*  | 49,3 | 89,7 | 63,6 | 70,6 | 1726 | 85 (3,4%)  |
| Bråkade<br>ofta med<br>föräld-<br>rarna | 9,2       | 14,9* | 10,9 | 16,9 | 10,0 | 17,8 | 6,8  | 11,5 | 5,4*  | 16,6 | 6,4  | 14,3 | 8,0    | 10,5     | 0,0*   | 15,5 | 6,9  | 13,1 | 12,4 | 299  | 65 (3,4%)  |
| Betalade<br>kläder<br>självt            | 65,5      | 46,8* | 81,8 | 61,5 | 73,2 | 57,4 | 86,4 | 65,3 | 97,3* | 65,0 | 89,3 | 65,5 | 86,0   | 65,2     | 100,0* | 58,3 | 87,9 | 61,6 | 67,6 | 1634 | 85 (3,4%)  |
| n <sup>1</sup>                          | 336       | 47    | 303  | 122  | 633  | 169  | 103  | 279  | 37    | 337  | 140  | 616  | 50     | 382      | 8      | 412  | 56   | 794  |      | 2501 |            |

\*) Osäkra procentiffror, basal under 50

1) Avser ej variabeln "Trångboddhet"

## LITTERATUR

Didericksen, F., 1981, Omfattning Boende och Hälsa.  
(Socialmedicinsk tidskrifts skriftserie.) Nr 45, Stockholm.

Gaunt, L., 1980, Något om forskning om ungdom och boende.  
(Statens råd för byggnadsforskning.) G29:1980, Stockholm.

Hultgren, G., Lindskog, E., Wisen, I., Wånell, S-E., 1982.  
Att bo till läns. (Stockholms socialförvaltning, Metodbyrå  
1.) Rapport 37, Stockholm.

Jensen, M. K., 1983, Unges boligsituation.  
(Socialforskningsinstitutet.) Publikation 116, Köpenhamn.

Kobrin, E., DeVanzo, J., 1983, Leaving home and the  
transition to adulthood. (National Institute of Child  
Health and Human Development.) Working draft, Santa Monica.

Krupinska, J., 1982, Ungdomars levnadsförhållanden.  
(Delegationen för social forskning.) Skriftserie nr 3,  
Stockholm.

Wiktorin, M., 1983, (Bostadsdepartementet.) Ds Bo 1983:6,  
Stockholm.

Ej till salu, 1981. (Statens ungdomsråd.) Rapport nr 9,  
Stockholm.

Housing needs of young single people The, 1984, (The  
Director of Housing, Wrekin District Council.) Shropshire.

Möbler och möblering i unga hushåll, 1977,  
(Konsumentverket.) Rapport 1977:2, Stockholm.

Stockholmsungdomarna inför 80-talet, 1980, (Stockholms  
utrednings- och statistikkontor.) Utredningsrapport 1980:1,  
Stockholm.

Storstockholms ungdomars bostadssituation och  
bostadsönskemål, 1981, (Stockholms utrednings- och  
statistikkontor.) 1981:11, Stockholm.

Ungdom bostad, 1970, (Ungdomsbostadsutredningen.) SOU  
1970:43, Stockholm.

Ungdom i riskzon, 1981, (Socialstyrelsen och Allmänna  
barnhuset.) Karlshamn.

Ungdomars boende, 1984, (SSU förbundet.) Stockholm.

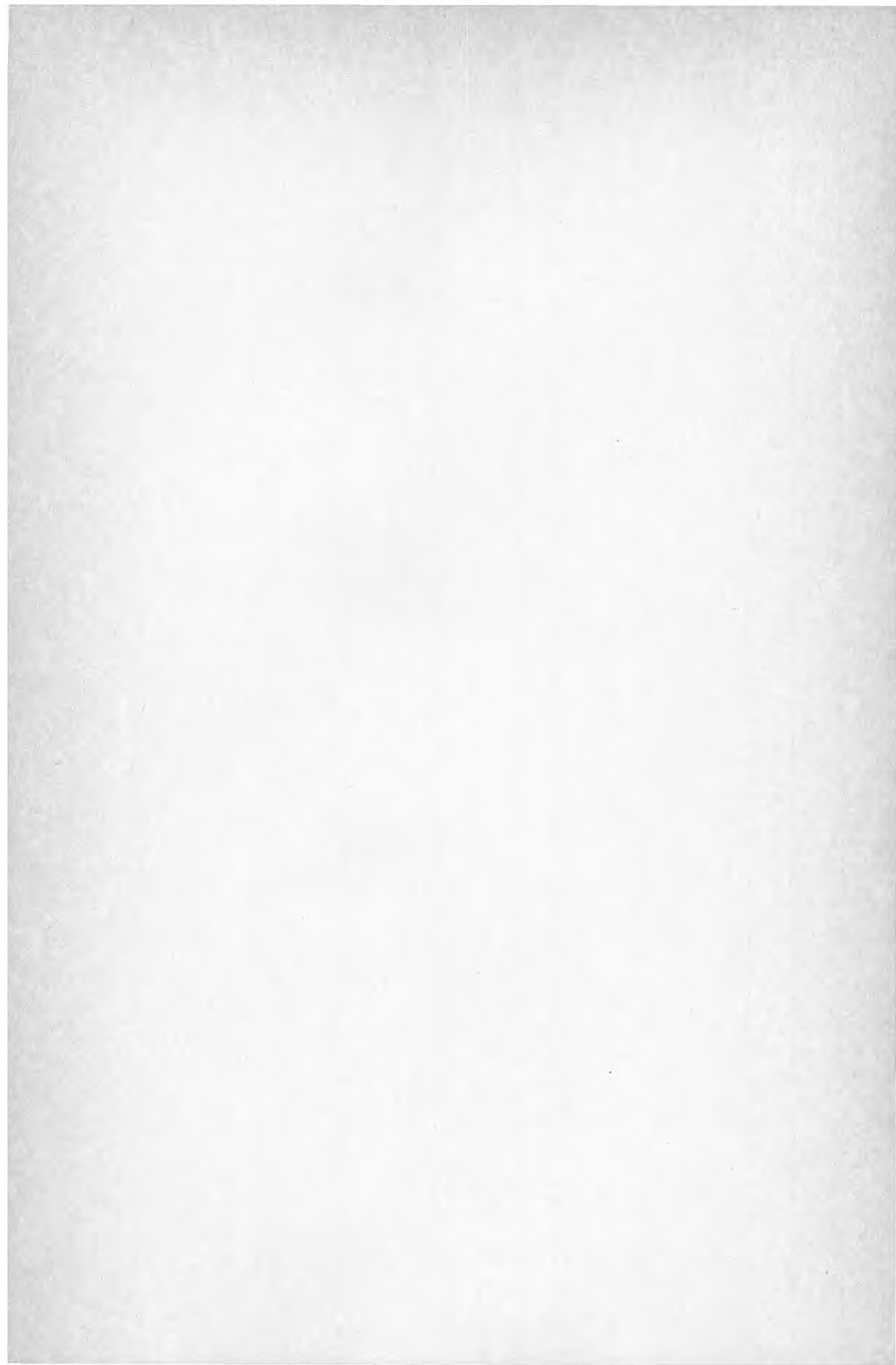
Socioekonomisk indelning (SEI), 1982, (Statistiska  
centralbyrån.) 1982:4, Örebro.

Eriksson, J., Lindquist, M., En ny trångboddhetsnorm?  
(Statens institut för byggnadsforskning.) Opublicerad  
stencil, Gävle.

Johansson, R., 1983, Ungdomars bostadsförhållanden,  
(Bostadsstyrelsen.) Opublicerad stencil. Stockholm.

Lundberg, S., 1982, Ungdomars etablering på  
bostadsmarknaden. (Statens råd för byggnadsforskning.)  
Programrapport, Opublicerad. Stockholm.

SSU Stockholms län och bostadsfrågan, 1984, (SSU Stockholms  
län.) Stencil, Stockholm.











**Denna rapport hänför sig till forskningsanslag 811303-6  
från Statens råd för byggnadsforskning till Firma Stefan  
Lundberg, Stockholm.**

**R182: 1984**

**ISBN 91-540-4296-8**

**Statens råd för byggnadsforskning, Stockholm**

**Art.nr: 6704182**

**Abonnemangsgrupp:  
Y. Byggnadsfunktion**

**Distribution:  
Svensk Byggtjänst, Box 7853  
103 99 Stockholm**

**Cirka pris: 40 kr exkl moms**